

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף פו: פו:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה סט

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

ליקוטי

יד) **ואזהבי עשיר רביב**. וזה מחמת שהנפש באה ממקום עליון, שהממון בא ומשתלשל ומתהווה משם. כי בודאי התהלת המקום שמשתלשל משם הממון, הוא בוודאי" בחי' קדושה ושפע קודש. ואח"כ נתגשם למטה, כדרך ההשתלשלות, ונתהווה ממון. וע"כ הנפש תאיבה לממון, מחמת שהנפש באה ממקום שהממון בא משם. אך צריך לבלי להתאוות להממון, כמבואר כבר כ"פ גדול גנות תאוות ממון [2], רק להתאוות ולאהוב המקום שהממון בא ומשתלשל משם [3] כנ"ל. ובבחי' זו רבי מכבד עשירים, כשארז"ל (עירובין פ"ו). מחמת שיש להם ממון שהוא בא ממקום גבוה כנ"ל :

ודע שראוי שכל ישראל יהיו להם ממון, אך יש מדה אחת שמפסדת ומאבדת מהם הממון. והיא מדה רעה מגונה, שקשה מאד להנצל ממנה. ואפי' אם ירצה א' להנצל ממנה, ובפרט בשביל תאוות' הממון, כדי שלא תפסיד לו את הממון, עכ"ז המדה רעה הזאת מתגברת עליו בילדותו ובקטנותו, ועיי"ז מפסדת ממנו הממון שהיה ראוי שיהיה לו. והמדה רעה ההיא הוא מדת הכעס, שעיי"ז מפסיד ומאבד הממון הראוי לו. כי בבחי' שורש ההשתלשלות שמשתלשל הממון, ממקום שמשתלשל משם, הוא בחי' אחת עם הכעס ממש. וע"כ הבעל דבר כשרואה שמשתלשל ויורד שפע לאדם שיהיה לו ממון, אזי יורד ומזומין לו כעס, ועושה לו מבחי' ההשפעה ה"זההשתלשלות שיורד אליו שיהיה לו ממון, עושה לו ממנו כעס. כי הכעס הוא ממש בחי' אחת וענין אחד, עם הממון, כמקום שורש ההשתלשלות, ואין ביניהם שום הפרש. כי שניהם יורדים מגבורות, ונמשכין ממקום אחד ממש, בבחי' (איוב לו) **מצפון זהב יאתה**, וכתוב (ירמיה א) **מצפון תפתח הרעה**, היינו בחי' כעס, כמ"ש (קהלת יא) **והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך**. כי הממון והעשירות הוא' בחי' חומה, כמ"ש (משלי יח) **הון עשיר קרית עוזו וכחומה נשגבה וכו'**. והכעס הוא קילקול החומה, כמ"ש (שם כה) **עיר פרוצה אין חומה איש אשר אין מעצור לרוחו**. והבעל דבר כשרואה שיורד לאדם השתלשלות שפע של ממון, שהוא בחי' חומה כנ"ל, אזי הוא עושה לו מזה ההשתלשלות, כעס, שמזמין לו דבר לכעוס, ונתקלקל בחי' החומה, על ידי הכעס כנ"ל. כי הכעס והממון הם בחי' אחת בשורש ההשתלשלות כנ"ל. וע"כ בקל מהפך לו ההשתלשלות שפע של ממון, שהוא בחי' חומה, לכעס, שהוא היפך החומה, ועושה לו **מחומה חימה**, שמהפך הממון לכעס כנ"ל [4]. כי תחילת שורש"י השתלשלות הממון, היא² מקום שהנפש באה משם, בבחי' (דברים כד) **ואליו הוא נושא את נפשו**, הנאמר על ממון של שכיר יום, וכמ"ש (איכה ה) **בנפשינו נביא להמינו**, וע"כ הנפש מתאוה ותאב לו כנ"ל. ועל ידי כעס מאבד נפשו, בבחי' (איוב יח) **טורף נפשו באפו**, כמובא בזהר (תצוה ד"ק פ"ב) [5] :

חומר אימור כעס וגזילה סח סט

ודע שאפי' אם כבר הגיע לו השפע, ונתהווה ממנה ממון, וכבר יש לו הממון, שהוא בחי' חומה כנ"ל. על כל זה לפעמים הבעל דבר מגרה אותו בכעס גדול כל כך, עד שמפסיד ומאבד ממנו, אפי' הממון שיש לו כבר. אף שהיה ראוי שלא יוכל אז להפסיד לו הממון על ידי הכעס, מאחר שכבר נתהווה מההשתלשלות" השפע ממון, ושוב אי אפשר להתהפך לכעס, ואדרכא הממון שיש לו, שהוא בחי' חומה, ראוי שיגין עליו שלא יוכל להפסיד לו ולהזמין לו כעס, שהוא היפך "בחי' חומה. על כל זה יש כח ביד הבעל דבר להתגבר על האדם בכעס גדול כ"כ, שיפסיד ממנו אפי' הממון שיש לו כבר. כי כשהממון יורד לאדם, הוא בבחי' (תהלי' קיא) **טורף נתן ליראיו**. והוא מהפכו לכעס, ונעשה מזה **טורף נפשו באפו** כנ"ל. ה' ישמרנו" ויציילנו ממדה המגונה הזאת אכ"ר :

סט [7] **דע** שהגזול את חבירו ממון, בזה הוא גזול ממנו בנים, היינו שהגזלן נוטל מהגזול בנים. כי עיקר הממון של האדם בא לו על ידי בת זוגו [8], כי ע"י אור נפשה [9] מזה בא לו הממון. היינו ע"י שמתנוצץ ומתפשט אורות מאור נפשה, אלו האורות הם בחי' הממון. כי הממון הוא ממקום הנפש, כמבואר כמ"א [10]. ונפש היא" בחי' נקבה כידוע בכתבי האר"י [11], כי היא' הבחי' האחרונה מן נפש רוח נשמה. וכן כלל נפש רוח ונשמה שלה, הוא בחי' נפש נגדו. כי כלל המדרגה"ה התחתונה, היא בחינות נפש, בחי' נקבה, נגד מדרגה"ב שלמעלה הימנה. ע"כ על ידי בחי' הנקבה בת זוגו, שהיא"ב בחי' הנפש אצלו, על ידה בא לו הממון. כי עיקר הממון תלוי בה, כמבואר כמ"א [12]. כי היא בחי' רגליו, כ"ש בזהר (וירא קי"ב ע"ב) **רגלי חסידיו ישמור** [13] דא איתתא. וכתוב [14] **ואת כל היקום אשר ברגליהם** זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו (פסחים קיט) [15]. כי עיקר הממון בא מבחי' נפש, בחי' נקבה, בחי' רגליו. וזה שאמרו רז"ל (יבמות ס"ב ע"ב) השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה, היינו בלא ממון. כי חומה היא בחי' הממון, כמ"ש (משלי יח) **הון עשיר קרית עוזו וכחומה נשגבה וכו'**. וע"כ אמרו רז"ל (בי"מ נ"ט) ²חייקרו לנשייכו כי היכי דתתערתו [16]: וכל אדם ואדם כאשר הוא בא לעולם, הוא בא עם בת זוגו המיוחדת לו [7] ועם סכום ממון הקצוב לו שיהיה לו בזה העולם. וכמה פירות, היינו בנים, שיהיו לו בזה העולם. והם בחי' אילן וענפים ופירות. היינו שאור נפשה הוא בחי' עיקר האילן, שממנו יוצאים ומתפשטים ענפים, היינו התנוצצות והתפשטות אורה, היינו בחי' הממון כנ"ל, הוא בחי' ענפים של האילן. ועל הענפים אלו גדלים הפירות, היינו הבנים. נמצא כשאחד גזול מחבירו ממון, הוא גזול ונוטל ממנו ענפים של האילן שלו, היינו התנוצצות אור נפשה, שמשם הממון כנ"ל. ע"כ עיי"ז הוא גזול ונוטל ממנו **נפש בניו ובנותיו** [17],

פו.

מוהר"ן

תורה אור משלי יד (כ) גם לרעהו קשא רש ואהבי עשיר רביב: איוב לו (כב) מצפון זקב יאתה על אלות נושא תוד: דימיה א (יד) ויאמר יהוה אלי מצפון תפתח הרעה על כל ישבי הארץ: קהלת יא (י) וחסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך כי תגלות והשתרות תבל: משלי יח (יא) הון עשיר קרית עוזו וכחומה נשגבה כמשמתי:

משלי כח (כח) עיר פרוצה אין חומה איש אשר אין מעצור לרוחו: דברים כי תצא כד (טו) בימי תמן שכרו ולא תבוא עליו השמש פי עני הוא ואליו הוא נשא את נפשו ולא יקרא עליו אל יהוה והיה בך חסא:

איכה ה (ט) בנפשנו נביא לחטנו מפני חרב המדבר: איוב יח (ד) טורף נפשו באפו ה'למענך תצוב ארץ ויעצק צור מפקמו:

תהילים קיא (ח) טורף גזלן לידאיו יזכר לעולם בריתו:

תורה סט

שמואל-א ב (ט) רגלי חסידו חסידיו ישמור ודשעים בחשך ידמו כי לא בכת יגבר איש: דברים עקב יא (ו) ואשר עשה לךו ולאבדום בני אליאב בן ראובן אשר פצתה הארץ את פיה ותבלעם ואת גמיתם ואת אהליהם ואת כל היקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל:

^[1] מתרצו - בודאי

^[2] עיי'ן לעיל תורה יג ותורה כג ותורה נו את ה' וט' ולקטי עצות ערך ממן אותיות לא לב, ותורה קנג ותורה א תנינא וספורי מעשיות מעשה מבעל תפילה.

^[3] עיי'ן תורה כג [דף לה: ריש טור ב']

^[4] בתשכט - תאות

^[5] בתשכט - והשתלשלות

^[6] בדפיר' ותולד- הוא, בתקפא- היא (לא ברור), מתרלו- היא

^[7] ועיי'ן מזה גם בתורה נט את ה'.

^[8] תיבת שורש נוסף בתקפא

^[9] בדפיר' ותולד- היא, בתקפא- היא (לא ברור), מתרלו- הוא

^[10] עיי"ש פי' אור יקר לרבי"ק כרך י' עמ' קנא קנב ועיי'ן שערי קדושה למהר"ז ח"ב שער ד'. ולעיל תורה נט את ה' וספר הלקטים להארז"ל זאת הברכה פי"א.

^[11] בתשכט - מהשתלשלות

^[12] בתרלו- בחינות

^[13] מתרצו - ישמרינו

^[14] תורה זו נאמרה שרבענו גר בברסלב, ו"א שנאמרה בראש השנה, ו"א שנאמרה אחרי שנאמרה תורה נט בר"ה שנת תקסו ועיי'ן חיי מוהר"ן סימן כט ופ"ח תורה זו את ג' ובספר באש ובמים ח"ד פרק כה עמ' רסב.

^[15] עיי'ן זוהר תזריע נב.

^[16] אור נפשה מה הוא עיי'ן שער פסוקים פ' וירא הובא בדעת ותבונה פרק טו בסוד הואו רוחא דשביק בה בעלה ועיי'ן ביאור העניין בלקי"ה פדיון הבכור א'

^[17] * לעיל תורה נט ותורה סח ולקטן תורה נו תנינא

^[18] בתרלו הוא

^[19] שער פסוקים הנ"ל

^[20] גם בתרלו- כי היא, בדפירי- כי הוא (ו' לא ברור כ"ס), בתרלו- כי הנפש היא, בתרצו- כי (הנפש) היא, בתשכט- כי היא

^[21] מתרלו - חסדיגה

^[22] מתרלו - חסדיגה

^[23] גם בתרלו- שהוא, בדפיר' ומתרלו - שהיא

^[24] גם בתרלו- בזהר תוריע ממונא באתיה וכי ליה ברנש וכו' וכתוב בטח בה בעלה ושלל לא יחסר (פ"ח ג)

^[25] שמואל-א ב' ט'

^[26] * דברים יא ו'

^[27] עיי'ן יבמות סג. שגם באשה אמרו חז"ל שמעמידתו על רגליו

^[28] בכל המנוקדים כולם – אוקירו (כלשון הגמ' והתיקונים)

^[29] עיי'ן תיקון ע' דף קכו:

^[30] עיי'ן ריש תורה רסח

^[31] לשה"כ בראשית מו טו

תורה אור
אסתר ה (יא) ויספר להם
הקץ את כבוד עשרו ורב
קניו ואת כל אשר גזלו
הפליק ואת אשר נשאו על
הקנים וצביו הפליק:
איוב כא (ו) פדוע רשעים
יהיו עתקו גם גבורו תלי:
בראשית וישב לא (טו) כי
כל העשר אשר הציל אלהים
מאבינו לנו הוא וקנינו
ועתה כל אשר אמר אלהים
אליך עשה:
ישעיה א (זו) למדו היטב
דרשו משפט אשרו המון
שפטו יתום ריבו אלמנות:
ישעיה נד (יג) וכל בנות
למודי יהוה ורב שלום בנות:
איוב כה (ו) מקום ספיר
אבניו וזפתו וקב לו: והב
דברי הימים ב ט (כ) וכל
פלי משקה הפליק שלמה וזה
וכל פלי בית יצר הלגון
וקב סגור אין פסוק נחשב
במי שלמה למאמץ:
משלי ה (ה) רגליה ירדות
מות שאול צעדיה יתמכות:
שמואל ב א (ד) וישלח דוד
מלאכים ויקחה וקבאו אלי
וישבע עמה והיא מתקדשת
משמאמה וקשב אל ביתה:

שהם תלויים וגדלים ויונקים מאור הענף הזה, כי הם הם הפירות הגדלים על הענפים אלו, וכשנוטל הענף נוטל הפירות: וזה שכתוב (אסתר ה) **ויספר להם המן את כבוד עשרו, ורוב בניו**. כי זה תלוי בזה. וכמ"ש (איוב כא) **עתקו גם גברו חיל זרעם נכון לפניהם וצאצאיהם לעיניהם**. עתקו גם גברו חיל, זה עשירות [א]. על ידי זה זרעם נכון וכו'. [ב] וזה שאמרו רחל ולא [ג] **כי כל העושר אשר הציל אלקים מאבינו לנו הוא ולבנינו** לנו ולבנינו דייקא כי עיקר העשירות ע"י האשה ובה תלויים הם הבנים כנ"ל. כי האשה היא עיקר בחי האילן והעשירות הם הענפים של האילן, והבנים הם הפירות הגדלים בענפים אלו [כנ"ל] והשמטות) וזה סוד שאמרו רז"ל (ב"ק קט) הגזול את חברו כאלו גזול ממנו נפש בניו ובנותיו: **ודע** שאם זה הגזול עדיין לא היה לו בנים, יוכל לגזול ממנו שלא יהיה לו [א], ע"י שגזול ונוטל הענף כנ"ל. ואפי' אם כבר יש להגזול בנים, יוכל להזיק לו שימותו בניו ח"ו. כי אם עדיין הבנים צריכים לאמן [א], היינו לענפים שלה, כמו שיש פירות שלא נגמרו כל צרכן, וצריכים לינק עוד מהענף. וע"כ כשזה נוטל הענף, הוא מזיק הפירות, היינו הבנים, הצריכים לינק עוד ולקבל מהענף, היינו מהתנוצצות אור אמו' כנ"ל. והכל לפי הגזילה, והכל לפי האילן והענפים והפירות. כי יש כמה וכמה שינויים בין האילנות עצמן, ובין מהות ואיכות הענפים, ובין ריבוי הענפים, וכן בין הפירות, ככולן יש שינויים רבים. כי יש אילן שיש לו ענפים רבים ופירות מועטים. וכן להיפך, ענפים מועטים ופירות רבים. וכן בין מהות הענפים עצמן, יש אילן שיש לו ענף אחד, אבל הוא יקר מאוד. ויש שיש לו עשרה ענפים, וכולם אינם שווים רק עשרה זהובים [ב]. כן יש כמה ענפים שיש להם בנים רבים, ואין ידו משגת אלא זוז אחד. היינו שכל הענפים שלו הם פחותים, ואינם רק בערך זהב אחד, או שיש לו ענפים מועטים ופחותים. וכן להיפך, יש עשיר גדול מחמת שהענף שלו הוא יקר מאוד, או שיש לו ענפים רבים ויקרים, ועם כל זה יכול להיות שלא יהיו לו רק בנים מועטים כנ"ל במשל האילנות. והנה נתפוס³ למשל, אילן אחד עם ג' ענפים וכל ענף מיוחד לו שראוי להוציא ב' פירות, נמצא שראוי שיהיה לו ששה בנים. וכן נאמר למשל שכל ענף הוא בכחי וערך שיהיה לו מאה אדומים, נמצא שראוי להיות לו שין אדומים משלשה ענפים הללו. נמצא אם גזול ממנה מאה אדומים, הוא גזול ונוטל ממנו [א] ענף אחד, נמצא שנוטל ממנו ב' בנים. אבל דע שבזה יש חילוק גדול, אם הפירות ראויים לצאת מהענפים בזה אחר זה, נמצא שאף שזה גזול ממנו ענף אחד, ונוטל ממנו ב' בנים, אעפ"כ עדיין ראויים לו להתקיים יתר הבנים של הענפים הנשארים, כי לא הזיק בהנשארים, כי לא נטל מהם כלום. אבל אם היו ראויים לצאת בבת אחת, בכחי⁴ [ב] ששה בכרם אחד, ע"כ אף שזה לא גזל ממנו כ"א מאה אדומים, שהם בכחי ערך ענף אחד של ב' פירות, עכ"ז קלקל אור כולם, מאחר שכולם היו ראויים לצאת בבת אחת, וזה נטל והסר מהם אורם, ואין

להם שלימות, ע"כ יוכל להזיק לו כאלו המאה אדומים לבד שנטל ממנו, ליטול ממנו כל הבנים. וכן יש בענין זה כמה וכמה שינויים⁵, לפי הגזילה, ולפי האילן, והענפים והפירות, במהותם וכמותם. והכלל כי היא צריכה תמיד להשלים אורה [א]. וכל זמן שאין לה שלימות, א"א לה להוליד. ועיקר שלימותה על ידי הממון, כי הוא בכחי התנוצצות אורה כנ"ל: וזה שכתוב (ישעיה א) **למדו היטב דרשו משפט אשרו המון**, שהפסוק מזהיר לעשות משפט ולחזק את הגזול [א]. להציל עשוק מיד עשוק⁶, כדי להציל נפש בניו ובנותיו כנ"ל. וזה **למדו היטב וכו'**, שמה שתעשו משפט ותצילו גזול מיד גזול, ע"י תעשו טובה להבנים, שהם בכחי לימודי ה', כמה שכתוב (שם נד) **וכל בניך לימודי ה'**. וזה **למדו היטב**, שההטבה תהיה להבנים, שהם בכחי לימודי ה'. וזה סוד כוונת הגמרא (ב"ק קג) הגזול את חברו שזה פרוטה יוליכנו אחריו אפילו למדי. והוא פליאה נשגבה מאד, למה תפסו מדי דווקא. אך דע שהגמרא היא נעלמת ונסתרת מאד [א], וזה כוונתם האמת [ב]. הגזול וכו' יוליכנו אחריו אפי' למדי, היינו לימודי ה', היינו הבנים. שצריך להזיז לו אפי' הבנים שגזל ממנו על ידי שגזל את ממונו. וזה למדי, בכחי לימודי ה' הנ"ל: **ודע** שלפעמים אף שנוטל ממנו ממון, עכ"ז לא יזיק לבניו, ולא יחסר אור נפשה. כי ברוחניות הנפש מרגשת הכאב והצער הגדול שיש לה, כשזה הגזול שהוא כמו רוצח נפשות ממש, בא לחסר אורה ולגזול נפש בניה. וע"כ היא מצמצמת אורה, וממשיכה ומכווצת עצמה, ומקבצת לעצמה חלקי נפשה, כדי שזה הגזול לא יוכל לינק ממנה ולחסר אורה. עד שלפעמים לא יוכל הגזול להתגבר עליה לקבל מאורה, ואף שגזול ונטל ממון ממנו, עכ"ז כבר התגברה הנפש, וצמצמה ומשכה וקבצה אורה ולא הניחה לקבל מאורה. וזה הממון שלקח הגזול, אינו ממון כלל, רק עפרא בעלמא, מאחר שאין בו אור כלל. והממון הזה הוא בכחי **עפרות זהב** (איוב כה) בכחי⁷ (ד"ה כ ט) **אין כסף נחשב**, מחמת שאין בכסף והזהב שום אור, כי התגברה ולא הניחה לקבל מאורה. וכמו שיש דוגמתו בעולם הזה, כי יש אילנות במדינות⁸ אונגריה, שכשאדם בא ליטלם הם ממשיכין ומקמינים עצמן, ואינם מניחים ליטול אותם [א]: וזה בכחי קידושין, כי כשאין שלימות בדבר, יש שם אחיות הסמ"א והקליפות [ב]. והנפש בכחי נוקבא היא בין הקליפות. כי היא מתפזרת ונדחת ביניהם תמיד, בכחי⁹ (משלי ה) **רגליה יורדות** מות. ועל כן כשהיא רואה זה הכסף או שוה כסף, שהוא בכחי שלימות אורה כנ"ל, ביד זה האיש שבא לקדש אותה ולהשלימה, ע"י תאיבה אליו ונכספת לו, שהוא ישלים אורה, ויקבץ נדחיה [ב] מבין הקליפות, להוציא רגליה ממות. וזה בכחי קידושין בכסף, כי ע"י שנשלם אורה על ידי הכסף, ואין בה חסרון, ע"י היא מתקדשת **מטוומאתה** [ב], ויוצאה מבין הקליפות. וע"כ היא מקודשת ונקנית אליו ע"י הכסף הזה, כי הכסף הוא שלימות אור האשה כנ"ל. וזה לשון קידושין, שמתקדשת ומזמנת עצמה לצאת מן

א מצודות דוד שם
ב תוספת זו אינה בתקפא אלא נוספה בתרלד בלי טוגרים ובתרלו הוקפה בטוגרים ואחיה כתב (השטמטות) אולי מלוח השטמטות של תקפא שהיה להם (נאבד) ובתשכס התוספת הוא בלי טוגרים וללא ציון השטמטות.
ג בתרלד- כתוב כאן (בראשית לא), ובתרלד- נחמק, ובתשכס- החזירו
ד בראשית לא טו
ה בתרלד- אלהים, בתרלד- אלקים
ו בתרלד- היא בכחי (ותיבת עיקר אינה) בתרלד- היא עיקר בכחי
ז בתרלד- בענפים כנ"ל, ומתרלד- בענפים האלו כנ"ל
ח עיין חיי מוהר"ל אות כט הובא בפל"ח אות ג' מעשה באחד שלא היו לו בנים שהיה שם בשעת אמירת התורה וכו'
ט עיין ערויבין פב. דהיינו עד כבן חמש וצ"ע אולי כאן הכוונה לתינוק יונק דהיינו שנתים כמבואר בפרש"י בראשית כא ח' עפ"י גיטין עה: או אולי דווקא ליונק בפועל שזה תלוי באמו. מיידיך אולי כאן הכוונה שסמוך על שלחן אביו נקרא צריך לאמו ועיין לקמן בעניין הירושה שנקט לפעמים אינם צריכים לאמן ועפ"י ירושה היא לגדולים ממש.
י בתשכס- אמון
יא מתרלד- שינויים
יב כ"ע האם דומיא דכנים הטובה ככל חיה לא וק לטנה
יג בדפדפי- נתפוס, בתרלד- נתפוס, מתרלד- נתפוס
יד כ"ע לכאורה כ"ל להכפף שאם נוטל ממנו מאה דומים הוא נוטל ממנה ענף אחד
טו * שמות רבה פרשה א' פסקא ה' [מכילתא רבי ישמעאל בשלח מסכתא דפסחא פרשה יב. תנחומא פרשת שמות אות ה' הובא בפרש"י שמות א' ו' ופרש"י שמואל-ב-ו' א']
טז מתרלד- שינויים
יז נחלא שהכלל הזה נלמד מה"ל שגם חסר שנטהכלל הממון מאור נפשה לממון גשמי לעפ"כ הוא מוזק לזה ע"י הגזול מוכח שהוא משלים לוכה. ועיין מוכח כה עה"ס ונשקף לכה לפ"י אולי דווקא ע"י גזול ויחלל.
יח עיין פרש"י שם
יט בדפדפי- ותרלד- עשוק, ומתרלד- עשוק

כ מתרלד- היטב
כא עיין זוהר ח"ג דף רמד: רבנן דמתניתין ואמוראין כל תלמודא דלהון על רזין דאורייתא סדרו ליה.
כב עיין שיחות הר"ן קלג שפירוש זה שמע רבינו שכך לומדים למעלה
כג בתשכס- במדינות
כד עיין ספר הברית ח"א מאמר יא פ"ד ד"ה וכן יש ג' מיני צמחים
כה גם בדפדפי' ותרלד- יורדת, ומתרלד- יורדות
כז לשה"כ ישעיהו גו ח'
כח לשה"כ שמואל-ב-א ד'

הטומאה, ולקבל קדושה על ידו: ובכל המו"מ שהוא נושא ונותן ומרויח, הוא משלים אורה בזה, ומקבץ נדחיה. כי הוא צריך להשלים אורה תמיד, כי הוא בחי' הנקת האילן והענפים והפירות, שעל ידי שהוא מניקם ומשליםם, ע"י האילן מגדל ענפים, היינו שמתנוצץ אורה, והענפים עושים פירות כנ"ל. וזה שנותן לה כתובה תיכף אחר הקידושין [ג], ומכביה לה בכתובה ואנא אפלה ואוקיר ואוזין² ואפרנס אותך¹, שמתכביה לה להשלים אורה תמיד, ע"י הממון כנ"ל:

וזה בחי' ירושה ששייך לבנים. כי כשהפירות יוצאין, לפעמים עדיין צריכין לענפיהם לינק מהם כנ"ל. וע"כ כשנפטר, ואינם יכולים לינק עוד, כי נפסק הנקות³ האילן, ע"כ הם מקבלים ויורשים הממון השייך להם, להשלים אורם, והיא מקבלת השאר מה שראוי לה לאורה, וזה בחי' הכתובה שנוטלת: ולפעמים אין צריכין הבנים לקבל עוד אור מהענפים, ואף על פי כן נוטלים ירושה. וזה מבחי' אחרת, כי כשהבנים יוצאים לעולם, יוצא תיכף עמהם בת זוגם, וממונם, ובניהם, היינו, האילן והענפים והפירות, והאב מקבץ אורם. וע"כ אפשר שיהיה ג"כ לאב ממון בשביל בניו, על ידי שמקבץ חלקי אור שלהם. וע"כ לפעמים הם נוטלים ירושה, אף שאינם צריכים לאמן, לקבל אור מענפיה, אבל הם נוטלים ממון שלהם, שקיבץ אביהם על ידם מהחלקי אור שלהם. ובאמת לא היה ראוי לחלק הירושה בשוה, כי בודאי אינו שוה חלקי אורם. אבל א"א למסור משפט זה לב"ד שלמטה, כי אין יודע חילוקים אלו, כ"א היודע תעלומות, והוא באמת מסדר אח"כ כראוי ונטול⁴ מזה ונותן לזה:

ודע שעי"ז שגזול את חבירו הוא בא החרהורים. כי בודאי הוא מתדבק ונכסף לאשת חבירו שגזול, ע"י הממון שנמל ממנו, שהוא אור נפש כנ"ל. וכן היא מהרהרת אחריו [ג], ע"י שמשך אותה אליו, ע"י שמשך לעצמו אור נפשה. וע"כ ארז"ל (סנהדרין פ"א) היורד לאומנות חבירו כאילו בא על א"א שנאמר [ג] **ואת אשת רעהו לא תמא וכו'.** כי הוא בא ומממא ממש אשת רעהו ע"י הגזילה כנ"ל: ולפעמים יאבד הגזול בת זוג שלו על ידי הגזילה. כי מאחר שנתן עינו בממון חבירו, היינו באור בת זוגו, א"כ הוא ממאם בשלו, ופונה א"ע משלו, ואינו רוצה בחלקו, בממון שלו, באור בת זוג שלו, ע"כ היא גם היא פונה את עצמה ממנו ומתרחקת ממנו כמו שהוא התרחק א"ע ופנה ממנה. וכמשארז"ל (ירושלמי ברכות פרק ט' [ג]) משל לאשה שהיא ממתנת לאיש כל זמן שהי' בדעתו להנשא לה היתה יושבת וממתנת לו כיון שהפליג את דעתו ממנה אף היא הלכה ונשאת לאחר. ע"כ אם אין להגזול אשה יוכל לאבד בת זוג שלו: וגם יוכל הגזול לפעמים לגזול מחבירו אפי' הבת זוג של הנגזל. והכל לפי תוקף והזקק תאוותו וחשקו והתגברותו על ממון חבירו בהרהור ובמעשה, עד דאפשר שיתגבר ויקח גם בת זוג של חבירו הנגזל. כי מאחר שהתגבר וגזל ממון

חבירו שהוא אור נפש בת זוגו כנ"ל, ע"כ לפעמים נמשכת היא בעצמה ג"כ אחר הממון שגזול זה הגזול מבעלה. וע"כ לפעמים הגזול גזול גם אשת חבירו ע"י הממון שגזול ממנו בידיים, או ע"י המדה. כי דע, כי גם על ידי המדה ותאוה [ג] והשתוקקות שיש לו לממון חבירו, גם עי"ז יוכל לגזול¹, כי המחשבה יש לה תוקף גדול, כמבואר במ"א [ג]. וע"כ יוכל להיות שיהי' להאדם ממון גזילה, אף שלא גזל כלום בידיים. וזהו האיסור הלאו החמור שבעשרת הדברות **לא תחמוד** [ג], כי החמדה בעצמ' הוא איסור חמור מאד ר"ל, כי יש כח בהחמדה לגזול ממנו ממונו, ו**נפש בניו ובנותיו** כנ"ל. ועל כן יש איסור אפי' **מחשבה** לשלוח יד בפקדון [ג]. כמו ששנינו בב"מ (דף מג ע"ב) החושב לשלוח יד בפקדון. כי הפלוגתא היא רק אם הייב ע"ז כמו השולח יד ממש אבל איסור יש בודאי לכ"ע, כנ"ל:

והנה לפעמים הגזול הוא בבחי' **ממאם באשת נעורים** [ג], וחומד **אשת חבירו** כנ"ל. ולפעמים רוצה בשניהם, שרוצה את ממונו, וחפיץ גם בשל חבירו. וזה בחי' מכנים צרה [ג] בתוך ביתו. והנביא הזהיר על זה כמ"ש (מלאכי ב') **ובאשת נעוריה אל תבגוד כי שנא שלה.** הכונה, אם אין די לך בחלקך, ואתה שונא את ממונך, שאינו מספיק לך, על כן שלה, היינו שתעשה תקנה לזה, שתתן צדקה. שהיא בחינות **שלה**, כ"ש (קהלת י"א) **שלה לחמך על פני המים.** כמה שארז"ל (גיטין ז' ע"א) אם רואה אדם שמוזנותיו מצומצמין יעשה מהם צדקה, כי מזה שמוזנותיו מצומצמין, הוא מחמת התגברות הקליפות על הנפש, בחי' נוקבא, בבחי' **רגליה יורדות מות** [ג]. וע"י שמתגברים הקליפות עלי', הם יונקים ממנה ומהסרים אורה, ועי"ז אין לו ממון. אבל על ידי צדקה הוא מוציא מוכין הקליפות. כי **צדקה תציל ממות** (משלי י') [ג], היינו ממה שהיה מקודם **רגליה יורדות מות.** ועל כן על ידי צדקה יוכל לתקן ממונו, בחינות אשת נעוריו, ולא לבגוד בה, וזה, **כי שנא שלה:**

ודע שעל ידי צדקה יוכל לתקן ממון גזילה שיש לו, היינו שגזלו על ידי המדה. כי גזילה ממש אין לה תקון עד **שישיב את הגזילה** [ג], וכן אם גזל את הרכיב, צריך לעשות בהממון שגזל צרכי רבים [ג]. אבל אם יש לו ממון גזילה ע"י המדה כנ"ל, זה יכול לתקן ע"י צדקה שע"י צדק יתקיים כך. היינו שיתקיי' אצלו ממונו אף שהיא של גזילה על ידי החמדה: וזה שארז"ל (קידושין ע"א) ² על פסוק (מלאכי ג') **וישב מצרף ומטהר כסף ומטהר את בני לוי זקק אתם כזהב וכסף והיו לה' מגישי מנחה בצדקה,** צדקה עשה הקב"ה על משפחה שנמטעה נטמעה³. היינו שעל ידי צדקה נתתן הגזילה, שהוא⁴ בחינות משפחה שנמטעה³, כי הוא בחי' גזול נפש בניו ובנותיו ונטול אשת חבירו כנ"ל [ג], ע"כ הוא בחי' משפחה של תערובות⁵. וע"י צדקה נתתן שיתקיים כך⁶, כמו שאמרו משפחה שנמטעה נטמעה. וזה, **וישב מצרף ומטהר**

¹ מתרלו- לשלוח
² לשה"כ ישעיהו נד ו'
³ הלוקח אשה נוספת על אשתו נקראת צרה בפרש"י ויקרא יח יח וריש מסכת יבמות משלי ה'
⁴ ובמשלי יא ד'
⁵ ויקרא ה' כג'
⁶ ביצה כט. ועיין ב"ב פה: אין תשובה לגזול וברשב"ם שם שצרכי רבים אינה תשובה שלימה בתקפא - (קידושין נ"א) ובתשכ"ט חוקן בדפ"ר - משפחה שנמטעה נטמעה (ובלוח השמטות לדפ"ר לא ציין לזה)
⁷ בתרלו- שהיא
⁸ בדפ"ר - שנמטעה
⁹ עיין לק"ה ריבית א' משמע שהשע שהיה לאוי לבוא לנגזל כל אלו והכי נמו הבנים שיוולו לו הם מענפי נפש אשת מנצלו וסם בחי' ממזרים במזונות
¹⁰ בדפ"ר - תערובת
¹¹ בדפ"ר שיתקיים כך כמו שאמרו משפחה שנמטעה נטמעה

^א ש"ע אה"ע"ו סימן סו
^ב בדפ"ר - ואיזין, בתקפא - לא ברור נוראה ואיזין, בתרלו ומתרלו - ואיזין (ואיזין היא גרסת טור חרי"ט צט ובטור אה"ע"ו קסו גרס ואזון, בטור ליתא לחיבת אוקיר וברמב"ם יבום וחליצה פ"ד הלכה ג' גרס אפלט ואוקיר ואסובר ואיזון ואפרנס ואיכסי יתיכי, וגרסת הכתובה הנהוגה היום- ואנא אפלט ואוקיר ואיזון ואפרנס יתיכי)
^ג גם בדפ"ר ותרלו - אותך, מתרלו - יתך
^ד עיין תורה ז' תנינא אות י'
^ה גם בדפ"ר הנקות, בתשכ"ט - הנקת
^ו בדפ"ר ותרלו ומתרלו - ונטול, בתקפא לא ברור נוראה וניטל
^ז עיין בעש"ט עה"ת בראשית אות קמח שהורה בה גרם לו להרהר בה
^ח יחוקאל יח ו'
^ט ע"ש בסוף מסכת ברכות. ועיין בבלי סוטה י. המונה אשתו מוננת עליו וע"ש מהר"ל הרושי אגרות אפילו שאינה יודעת.
^י ההבדל בין חמדה לתאוה עיין רמב"ם גולה פ"א הל' ט' ו' ועיין רבנו בחיי וחוקינו דברים ה' יח ועי"ש מורחי שאין הברל
^{יא} גם בדפ"ר ותרלו - לגזול, ומתרלו - לגזולו
^{יב} בתורה קצו ועיין שיחת הר"ן סימן ח' וסימן סב
^{יג} שמות כ' יד
^{יד} גם בדפ"ר ותרלו - מחשבה, ובתשכ"ט - במחשבה
^{טו} משנה ב"מ פ"ג משנה יב

עצמו ולהשפיל עצמו לדברים קטנים ונמוכים, כדי שיוכלו העולם לקבל ממנו, כדי שיפתח להם שערי החכמה והמדע לקרבם להש"י. בבחי' (משלי יד) **שחו רעים לפני טובים ורשעים על שערי צדיק**. שכדי לשהות ולהכניע הרעים לפני הטובים, צריך להביא הרשעים על שערי צדיק כנ"ל. וזהו אצל הצדיק בחי' מותרו מוחין בחי' שערות. נמצא שהשערות של החכם, הם בחי' **שער** בימין. אבל אצל הרשע הכסיל, הם **שערות** ממש בשמאל. וזה בחי' **לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו**: וע"כ ארו"ל (שם בקידושין ע.) הנוש' אשה שאינ' הוגנת לו אליהו כופתו כו'. כי כשנושא אשה שאינה הוגנת לו, בוודאי אינו מתרצה בחלקו, בממונו באשת נעוריו, ובוחר במה שאינו שלו, שאינה הוגנת לו. ועי"ז הוא בחי' מותרות, בחי' שערות כנ"ל. ע"כ אליהו ממונה ע"ז לעונשו, כי הוא **בעל שער** (ומלכים ב א[2]), שממונה ע"ז על בחי' שערות, לעשות בהם דין. וע"כ ארו"ל (שם) אליהו כופתו והקב"ה רוצעו. זה בחי' מוחין ובהי' מותרו מוחין. כופתו בחי' מוחין, בחי' תפילין, בחי' (ש"ה ז) **מלך אסור ברהטים**, ברהיטי מוחין, שהם בחי' תפילין כמובא [7]. רוצעו, זה בחי' מותרו מוחין, בחי' רצועות, שהן בחי' מותרו מוחין: [10] זאת התורה של חומר איסור גזילה, והתורה שבסי' ס"ח הקודם, מענין פגם הכעס שמפסיד העשירות. שני התורות אלו, יש להם היכור ושייכות זה לזה, כמובן למשכיל. והם מחוברים יחד בתוך התורה של היכל הקודש שבסי' נ"ט, כי שם הובאו שני ענינים אלו בקיצור, בתוך המשך התורה ההיא. ע"ש היטב!:

ע [14] ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל [15]:

כי כל הדברים הם על הארץ כמו שאנו רואין בחוש, שהכל גדל מן הארץ, וכל הדברים והבריות הולכים ומונחים על הארץ, וא"א שיפסקו ויתרחקו מהארץ. אם לא ע"י כח המכריה, היינו ע"י שיש מי שמכריה הדבר ונותלו ממקומו מהארץ, ומרחיקו ממנה. וכפי כח המכריה כן נתרחק הדבר מהארץ. ואח"כ כשנפסק כח המכריה, חוזר הדבר לארץ¹⁶. כגון אם זורק אדם דבר למעלה אוי ע"י כחו מכריה הדבר ומפסיקו מהארץ. וכפי כוחו, כן מכריה הדבר וזורקו למעלה יותר. ואח"כ כשנפסק כחו, שהוא כח המכריה, חוזר הדבר ונופל לארץ. כי הארץ יש לה כח המושך [2], וממשכת כל הדברים לעצמה. כי אם לא לא היו יכולים להתקיים עליה, כי היה ראוי ליפול ממנה, מחמת שהוא¹⁷ כדורית [22], וכל בני העולם עומדים סביבה כידוע [22], אך שיש לה כח המושך. וע"כ כשנפסק כח המכריה, וחוזר הדבר ונופל למטה לארץ, כל מה שמתקרב יותר למטה, הוא פורח ונופל למטה במהירות יותר [23], זה מחמת שמתקרב להכה המושך

כסף וזקק אותם כזה וכסף היינו שיצרף וזקק הכסף והזהב שהוא של גזילה כנ"ל, שהיא" בחי' משפחה שנממעה¹⁸ כנ"ל: **וזה שארו"ל** (קידושין ע.) הנושא אשה לשם ממון הוי"ן ליה בנים שאינם מהוגנים. כי כשנושא לשם ממון, ופונה עצמו להממון, הוא שומה וכסיל. כי **לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו** (קהלת י')¹⁹ היינו שהחכם כשנושא אשה הוא פונה לימינו, היינו להתורה, שהוא בחי' ימין, כמ"ש (דברים לג) **מימינו אש דת למו**. היינו נושא אשה בשביל התורה, כדי שילמוד תורה במהר, כמשור"ל (מנחה ק"ו).²⁰ הלומד תורה במהרה נושא אשה כו'. אבל **לב כסיל לשמאלו**, שנושא אשה בשביל ממון, שהוא בחי' שמאל כ"ש (משלי ג') **בשמאלה עושר וכבוד**. ונמצא כשנושא לשם ממון הוא כסיל, ופגם ואובד דעתו, וע"כ הוי"ן ליה בנים שאינם מהוגנים, מאחר שפגם הדעת שמשם באים הבנים [21]:

ודע שע"י שפונה עצמו להממון, מזה נעשים שונאים [21]. כי עיקר התגברות השנאה הוא בא מבלבול ועכירת המוח. כי אהבה תלויה בדעת ושכל, וכמ"ש (איוב לט) **תקשיח בני ללא לה כי השפה אלוך חכמה** [21]. היינו שאין לה אהבה על בניו, זה בא מחמת שאין לה חכמה. וע"כ כשיש לו עכירת המוח, מזה יונקים ומתגברים השונאים. וכפי הבלבול והעכירות של המוח על ידי תאוות ממון, כן התגברות השונאים: ולפעמים נעשים מזה שונאי חנם, כי לפי תאוותו ופנייתו לממון, כן נעשה כסיל, וכן נתעבר מוחו, וכן מתגברים השונאים. וכל זמן שהעכירות בתוך המוח, אזי השונאים המתגברים משם, היינו מהעכירות המוח, הם ג"כ שונאים בדעת וכמות, שיש להם טעם על שנאתם, אף שהדעת הזה הוא בחינות עכירת המוח, כי עיקר השנאה הוא רק מעכירת המוח, עכ"ז יש להם עכ"פ טעם על שנאתם, מאחר שהעכירות עדיין בתוך המוח. אבל דע שלפעמים "חושק כ"כ לממון, ונעשה כ"כ כסיל, עד שאין המוח יכול לסבול כלל העכירות, עד שיוצא בבחינות שערות, כי שערות הם מותרו מוחין כידוע [21]. ואז גם השונאים הכאים משם, היינו מהעכירות הזאת, מבחי' מותרו מוחין, מבחי' שערות, הם שונאי חנם. כי אין להם שום טעם על שנאתם, מאחר שאינם באים אפילו מהעכירות שבתוך המוח, רק ממותרו מוחין, מבחי' שערות. ע"כ אין להם שום טעם ודעת אפילו של עכירת מוח על שנאתם, והם רק שונאי חנם. וזה בחינות (תהלים ט) **רבו משערות ראשי שונאי חנם**, כי שונאי חנם באים מבחי' שערות מותרו מוחין כנ"ל: אבל החכם אף שיש לו ג"כ מותרו מוחין, בחי' שערות. דע שהחכם, בחינות מותרו מוחין ושערות שלו, הם בחי' **שער** בימין על השין. שמותרו מוחין שלו הם בחי' שערים, שפותח בהם שערי החכמה והמדע לעבודת הש"י. כי מחמת שמוחו בעצמו א"א להעולם לסבול לקבל מאורו, הוא צריך להתלבש ולהתכמות

תורה אור
קהל י (ב) לב חכם לימינו
ולב כסיל לשמאלו:
דברים זאת הברכה לג (ב)
ויאמר יזהר מפניו בא וזה
משער למנו הפיץ מהר
פארן ואתה מרובת קדש
מימינו אשך למו:
משלי ג (ט) ארך ימים
בימיה בשמאלה עשר
ויבדו:

איוב לט (טו) הקשיח בני
ללא לה לריק יגיעה בלי
פחד: (יו) כי השפה אלוה
תקכה ולא תלק לה בבינה:
תהילים סט (ה) רבו משערות
ראשי שונאי חנם עצמו
מצמיח איבי שקר אשד לא
גולתי אז אשיב:
משלי יד (ט) שחו רעים
לפני טובים ורשעים על
שערי צדיק:
מלכים ב א (ח) ויאמר אליו
איש בעל שער ואזר עור
אזר בכתפיו ויאמר אליה
התשבי הוא:

שיר השירים ז (ו) ראשן
עלך כפרמל ונדלת ראשן
כארמון שלף אסור קרקטיס:

תורה ע
ויקרא שמיני ט (א) ויהי
ביום השמיני קרא משה
לאהרן ולבניו ולזקני ישראל:

¹⁷ עיין תורה טו אות ו'. וביאר יפה שעה על שער הכונת דרושי ברכת השחר אות א. ועיין שבילי אמנונה נתיב ד' שביל א' ד"ה שערות הראש ועיין לעיל תורה ל' אות ג'

¹⁸ וכן בשר אליהו הנביא ששרים במוצ"ש - איש הנקרא בעל שער בסמניו.

¹⁹ * ויקרא י' דף כא: ובתיקון ו' שבסוף התיקונים דף קמ"ד:

²⁰ מוהר"ח בתפארת

²¹ לא ידוע זמן ומקום אמירת תורה זו

²² בדפ"ר נמצא תורה נ"י בצילום 113 סוד ד'

²³ ויקרא ט' א'

²⁴ מתוצר - להארץ

²⁵ ספר הברית ח"א מאמר ט' פ"ו ד"ה ובארץ שם הברוא

²⁶ גם בדפ"ר ותולד- שהוא, ומתולד- שהיא

²⁷ וזהר ויקרא דף י. וספר הברית שם פ"ג

²⁸ שם פרק ה' ופרק ו'

²⁹ ספר הברית שם פרק ז' ד"ה זאת ועוד אחרת

¹⁸ גם בדפ"ר ותולד שהיא, ומתולד- שהוא

¹⁹ בדפ"ר - שדומנה

²⁰ **במדבר רבה פרשה כב** [פסקא ח']

²¹ כתוב (ומלאכי א' יא) לשמי ונמנה טוהרה ודרשו במנחת זה הלומד תורה במהרה, דהיינו נושא אשה ואח"כ לומד תורה וכן אמר שמאל בקדושין כט: אבל רבי יוחנן הקשה ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה. ועיין ש"ע י"ד רמ"ב ומהע"ז א' ג' שנפסק שמי שלא מתגבר עליו יצרו ילמד תורה תחילה. ואשה המפנסת עצמה ישאנה תחילה (הגר"א שם). ורבינו כנראה סובר שהיום כולם מתגבר יצדם. ועיין חיי מוהר"ן סימן שא.

²² בתשכט - וכ"ו

²³ ע"ח שער ו' פ"ו ושער ח פ"ד. פרדס רמונים לרמ"ק פרק כג ערך שמן. ולקמן תורה עד [דף פט סוף ע"ב]

²⁴ כעין זה לעיל בתורה לט מי שיש לו תאוות אכילה עי"ש

²⁵ השפה לשון נשני דהיינו שכחה ועיין בפנים שרבינו חיבר שני הצאי פסוקים ועי"ש שהלשון הקשית ולא תקשיח ועיין ישעיהו סג ז' תקשיח לבנו ורד"ק שם.

²⁶ דפ"ר ותולד- מזה, בתפארת - מזה

²⁷ מתוצר - עכירות

²⁸ בתפארת חישק (כנראה ו' מחוק)

מאמר חומר איסור גזילה

מספה"ק לקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
תורה זו נאמרה בראש השנה^א לא
ידוע איזה שנה

פתיחה

בסוף התורה כתב מוהרנ"ת שתורה זו שייכת לתורה סח חומר איסור כעס ושתיהן שייכות לתורה נט היכל הקדש (עיי"ש אות ו'), הנושא המשותף הוא הקשר ההדוק בין הממון לנפש, שבשרשם הם ממקום אחד ממש, כדאייתא במועד קטן דף כח. בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא תליא. וביאר ההאריז"ל שהם נשפעים ע"י יחוד שתי המדות שבי"ג מדות של רחמים הנקראות מזל, דהיינו מדת נוצר חסד ומדת נוקה. בתורה סח הדגש היה שגם הכעס שרשו שם (דהיינו נפש) לכן אדם בכעסו מהפך את השפעת הממון להשפעת כעס, וכאן מבאר רבינו עפ"י היסוד הנ"ל שכיון שהנפש ובנים וממון שרשם אחד לכן הממון תלוי באשה שהיא בחי' נפש של איש והממון הוא בחי' ענפי אור נפשה של האשה ובענפים תלויים בניו לכן בגזלת הממון גזול הגזלן גם את הבנים מהגזול וגם את אור נפש אשתו עד שאפשר שע"ז היא תמשך אחריו בהרהורים ואף תלך אליו ממש תלוי בתוקף הגזלה ואפילו חמדת ממון חבירו אם הוא בתוקף גדול של תאוה ורצון ומחשבה חזקה בביטול ההרגשות אפשר שיגרום לכל זה.

לקוטי הלכות

או"ח משא ומתן הלכה א' מבאר שממון דקרושה הוא בחי' נפש בחי' שם בחי' שם ה' יו"ד ריבית א' מבאר טעם איסור ריבית כיון שעבד לווה לאיש מלווה נמצא נפשו וממונו משועבד למלווה ומכח זה זוכה בשפע שהיה ראוי לבוא ללווה נמצא מקבל שכר גדול לכן אסרה תורה לקבל עור.

יו"ד פדין הבכור א' מבאר עניין הכתובה שהיא בשביל זיווג ראשון שנותן לה כל אשר לו חמש גבורות שהם בחי' עשירות בחי' מצפון זהב יאתה ועי"ז נעשית כלי. כי כסף הקדושין נ' שקלים שהם ר' וזו בזה משלים אותה ומעלה אותה מעניות לעשירות וזה העשירות שרש הבנים.

חומ"מ גבית מלוה א' מבאר שהממון הוא הנפש לכן עני חשוב כמת לכן נצטווינו כמה מצוות בגבית חוב לחוס על העני שלא לקחת כל נפשו

גבית חוב מיתומים א' – מבאר עניין הירושה שהיא כדי שהם יעסקו עם המעות וישלימו נפשם, ולפעמים היא כיון שיש אצל האב מעות שלהם בעצמם. עוד מבאר שהבנים בחי' מטלטלין והאב בחי' קרקעות שמשם באים המטלטלין עיי"ש וכשנשתלק האב עיקר הסתלקותו מהמטלטלין לכן הם שייכים לבנים מיד אבל בקרקעות נשאר קצת נפשו לכן נשאר בהם שיעבודו שעיקר השיעבוד הוא על הנפש.

חזקת מטלטלין א' – טבע הנפש לצמצם עצמו לבלי להניח עצמו להגזלן ליטול. הגזלן הוא כאלו בא על אשתו ממש, נמצא שהוא בבחי' פגם הבית

חזקת קרקעות א' – שרש הנפש בעשירות ועקר העשירות הם הקרקעות... נמצא, כשקונה קרקע נתוסף לו חיות ונפש. וזה שאמרו רבוחינו ופרונו לברכה (במזות סג.), כל מי שאין לו קרקע אינו אדם. פי גדר האדם הוא מדבר, ... והדבור הוא הנפש, כמו שפיתב רבנו, גרו יאיר, כמו שכתוב, "ויהי האדם לנפש חיה". ותרוממו, לרוח ממללא ושרש הנפש הוא בעשירות כנ"ל. נמצא, שעקר כח הדבור שעל ידי זה נקרא אדם הוא על ידי עשירות.

שותפין א' כיון ששרש הנפש בממון נמצא ששותפין בממון נעשים כאחים ממש

מתנה א' מקשה איך מותר לתת מתנה הרי נותן את נפשו ומתריך עפ"י תורה נט אות ו' שע"י עשירות נפשו גדלה כי עשירות היא שחונן ונותן ואיז רבים רוצים להכלל בנפשו ועוד עיי"ז קונה אהבים רבים כמבואר בתורה יז, לכן אדרבה עיי"ש שנותן הוא נקרא עשיר ונפשו אדרבה גדלה ולא נחסרת.

גזילה א' – שיעור גזלה להשבה פרוטה וכן השיעור לצדקה כי הממון הוא שרש הנפש שהיא בחי' מלכות בחי' אמונה שמשם יוצאים כל הנפשות בשביל זה צריך להמשיך אמונה אל העשירות דהיינו במשא ומתן כי עיקר העשירות שהיא שרש הנפש הוא בחי' אמונה ומבואר בתורה ז' שאמונה בחי' תפלה בחי' ניסים נקראת פרוטה בחי' המלאך הממונה על הגשמים דפרישה שפותיה. וכל כן אי אפשר לקבל שפע עשירות אלא ע"י תפלה שעל ידה כל ההשפעות. על כן שיעור ממון לכל דבר נקרא פרוטה. (ומבאר שם למה גזל גוי אסור וטעותו מותרת)

אהע"ז אישות ד' אות ו' – עפ"י תורה כד (רדיפה ומעכב) שעל ידם נעשים ט' היכלין והמעכב הוא הכתר וכל המבואר שם בתורה סוד עלית העולמות עד א"ס להשיג אור א"ס בבחי' מטי ולא מטי עיי"ה רדיפה והמעכב כל זה נעשב בתפלה ועיי"ז אחר תפילת עמידה

^א תשרי תשעב

^ב עיין חיי מוהר"ן סימן כט, שרמו בה למשה חינוק מדוע אין לו בנים, ומשה חינוק התקרב אליו בברסלב, ולפ"ז נאמרה בזמן שרבנו היה גר בברסלב לשם הגיע באלול תקסב. וצ"ע כי מתקסג עד תקעא ידוע בכל ראש השנה איזה תורה נאמרה. ואולי באחד מהם נאמרו שתי תורות. והרב מאיר רביבו בביאור על חיי מוהר"ן שייחות השייכות לתורות, כתב שאולי כוונת רבנו שאמר למשה חינוק הלא כבר שמעת ממני תורה על זה הכוונה לתורה נט שנאמרה שנת תקסו שם נזכר העניין ברמו וכמבואר בסוף תורה סט שיש להן שייכות זו לזו, ואע"פ שקשה לומר שהיה יכול להבין ממה שכתוב שם, אבל אולי באמירת תורה נט נאמרו הדברים בהרחבה יותר והנדפס הוא לשון רבנו, שם קיצר כנראה. ותורה סט כנראה נאמרה אחרי ראש השנה תקסו כי אם היתה נאמרת ביחד עם תורה נט היה מוהרנ"ת מציין בסוף התורה גם את זה וצ"ע.

יורד השפע עשירות נמצא שרשו באור א"ס ומתחיל להצטייר בבחי' המעכב שהוא הכתר ששם שרש האשה לכן האשה והמזון בחי' אחת כי שרשם אחד בכתר וזהו שכתב בלק"ה שם אות ד' שאשה יראת ה' שרשה גבוה מאד בכתר בבחי' אשת חיל עטרת בעלה, דהיינו הכתר כי היא נמשכת מבחי' צמצום ששרשו בבחי' המעכב ועיי' הולדת הבנים שנמשכים מא"ס אבל הציור ע"י הצמצומים של האשה והכי נמי המזון ועיי' שם אות ב' שכתב אעפ"י שלמעלה בשרשו המעכב הוא אור צח כי הוא המסדר והמיישב את המזון ממנו משתלשל בחי' הצמצום ששם אחיות האשה כידוע וע"כ למטה נאחזים בה הדינים ביותר ומשם משתלשל אחיות הקליפות והס"א שנאחו בה ביותר.

שיחות השייך לתורה זו

בשעה שאמר רבנו זכרוננו לברכה המאמר הנ"ל, עמד אז לפניו איש עשיר אחד שלא היו לו בנים, ואחר איזה ימים הפציר העשיר הנ"ל את רבנו זכרוננו לברכה להתפלל עליו שיהיו לו בנים, השיב לו רבנו זכרוננו לברכה הלא אמרת לך תורה על ראש-השנה ולא הבין פגנתו.

ואחר-כך נודע לו שפגנתו היא פי בפרסלב היה איש אחד שירד מנקסיו, והיה להאיש הנ"ל קנאה גדולה על העשיר הנ"ל שעלה למעלה ונתעשר כל-כך, וזה זמן לא פביר אשר היה בשתפות עמו והיו לו מעות הרבה יותר מהעשיר הנ"ל ולבסוף ירד ממדרגתו כל-כך ועל-כן היה לו עליו קנאה גדולה. גם לקח אצלו מעות מזמן ולא החזיר לו. ורמוז לו רבנו זכרוננו לברכה שבשביל זה אין לו להעשיר הנ"ל בנים פמבאר היטב במאמר הנ"ל.

אף במאמר הנ"ל מבאר שלפעמים מתגבר את עצמו בקנאה וחמדה גדולה כל-כך על מעות חברו, עד שעל-ידי-זה לוקח ממנו אף את אשתו. וכן היה, שאחר-כך סמוך לפטירת רבנו זכרוננו לברכה צוה לאנשיו שיאמרו להעשיר הנ"ל שיגרש את אשתו ויקח אשה אחרת ויליד בנים. וכן עשה וגרש את אשתו אחר פטירת רבנו זכרוננו לברכה כמה שנים.

ובתוף זה הזמן נפטרה אשתו של האיש הנ"ל שהיה לו קנאה על העשיר הנ"ל, ואז לקח האיש הזה את אשת העשיר הנ"ל ונתקיימו כל דברי רבנו זכרוננו לברכה המרמזים במאמר הנ"ל. והעשיר הנ"ל לקח לו אשה אחרת והיו לו ממנה בנים ובענין העשיר הנ"ל יש הרבה לספר ואין כאן מקומו: (עיי' חיי מוהר"ן כט)

מה שאמר קדם פטירתו על האיש משה חנינעס הנ"ל, שאם יגרש את אשתו וישא אחרת, יהי לו בנים, וכן היה מכון ממש, כי על סוף הדברים האלה הלך משה הנ"ל ונתן לאשתו חצי עשרו, חלק פחלק מכל אשר יש לו, מחוט ועד שרוף-נעל, עד שנתרצית לקחת מאתו גט-פטורין, והוא נשא תכף אשה אחרת והוליד עמה בן ובת. שמעתי זאת מפי אבי, הריני כפרת משכבו, וגם משאר אנשים ששמעו זאת מפיו בעצמו, ומובא זה ב"חיי-מוהר"ן" בהשיחות השייכים להתורות, אות כט. ומה שלא נאמר שם התקיימות הדברים, יבין הבקי בספור זה מעצמו. (שיש"ק ח"א סימן שיא)

איש עשיר היה בפרסלב ושמו משה חנינעס, והיה חשוף בנים, ומבין דברי רבנו זכרוננו לברכה על אודותיו, היה נדמה לו שרבנו זכרוננו לברכה תולה הדבר בו, שהוא אינו מסגל לבנים, ובכן היה כל ימי חיי רבנו זכרוננו זצ"ל בלאחר יאוש מלהוליד בנים, ומקמת זה לא היה לו אף מוחשבה לגרש את אשתו הראשונה ולשא אחרת אולי יבנה ממנה. אולם קדם הסתלקות רבנו זכרוננו לברכה, בשעה עוסק בדבר הצואה בכתב ובעל-פה, אמר בין דבריו למוהר"ן זכרוננו לברכה, אם משה יגרש את אשתו יהיו לו בנים, "אז משה וועט זיך געטן וועט ער האבן קינדער". לאחר הסתלקות רבנו זכרוננו לברכה, כשחזר מוהר"ן זכרוננו לברכה לפרסלב ומסר דברים אלו למשה הנ"ל, לא האמין בתחלה לדבריו, כי לפי הגנתו בדברי רבנו זכרוננו לברכה היה בלאחר יאוש, אחר כך הודמן פעם משה הנ"ל אצל מוהר"ן זכרוננו לברכה בבקר בשעה שהיה לבוש בטלית ותפלין דרבנו תם, והזכיר לו אז מוהר"ן זכרוננו לברכה צואת רבנו זכרוננו לברכה הנ"ל אודותיו, אולם עמד בדעתו ולא היה חפץ להאמין בדבר עד שמוהר"ן זכרוננו לברכה מחזק אמונתו ברבנו זכרוננו לברכה ובקיום דבריו, קפץ והבטיח לו בזה הלשון: כמו שעומד אני לבוש בטלית ותפלין, בן נבונים והדברים שפך אמר רבנו זכרוננו לברכה. נתעורר משה מדבריו אלו לתת אמון לדבריו, ותיכף הלך לביתו ושאל את אשתו אם חפצה להגרש, ואמרה הן ושאלה ומה את חפצה בעד זה? אמרה לו: שחפצה שיחלק את הונם ורכושם שנה בשנה, והסכים לדבריה, והתגרשו. והתחילו מיד לדבר אודות שדוף ושדכו לו את אחותו של הרב מטאמאשפיל, וגם הרב נתן זכרוננו לברכה הסכים לזה השדוף, והיתה לו לאשה, שמה היה אלקע. עבר זמן אחר הנשואין ואין סימן לבנים גם עם אשה זו, ובכן בפעם בפעם בא בטענה למוהר"ן זכרוננו לברכה, עד שמוהר"ן זכרוננו לברכה לברכה צוה עליו שיסע לאימאן ויטען טענותיו בציון רבנו זכרוננו לברכה, ויאמר: "הלא עשיתי כאשר צויתם עלי על-ידי הרב נתן וגרשתי את אשתי הראשונה, ואיה איפוא ההבטחה שהבטחתם שיהיה לי בנים עם האשה השנייה שנשאתי זה זמן, ועדין אין שום סימן לבנים? וכן עשה, בצאתו מהציון הקדוש נפל ברעיונו הפסוק הושע י, יב "ורעו לכם לצדקה" והיה נחשב אצלו הדברים כאלו יצאו ממש מפי רבנו זכרוננו לברכה, ושב לפרסלב ופזר מעות לצדקה, וילדה אשתו בן ובת: (-קונטרס ימי התלאות). (שיש"ק ח"ג-נו)

אמר המעתיקי: שמעתי אשר פעם אחת הושיט משה חנינעס לרבנו זכרוננו זצ"ל צנצנת קאנוע, כשהעמיד את הקאנוע על השלחן נתהפף הצנצנת ונשפכה הקאנוע, ואמר לו רבנו זכרוננו זצ"ל בזה הלשון: "כפי הנראה לא נהיה מחתנים", "א פנים מיר ועלין קיין מחתנים ניט ויין!"

אז היה משה הנ"ל חשוף בנים, רחמנא לצלן, ואחר-כך אחר הסתלקות רבנו זכרוננו זצ"ל, שגרש את אשתו על סמך שאמר לו רבנו זכרוננו זצ"ל קדם פטירתו בין הצואות, שאם יגרש את אשתו, יהיו לו בנים (עיי' לעיל אות ח), ולקח את רבי אברהם דב זכרוננו זצ"ל נכד רבנו זכרוננו זצ"ל לחתן לו, ואחר-כך בעת המחלקת שנתרחק משה הנ"ל, גרש רבי אברהם דב את בתו, ונתקיימו דברי רבנו זכרוננו זצ"ל (שם). (שיש"ק ח"א-שנט והובא בשינוי לשון גם בקונטרס ימי התלאות)

משה חנינעס, שדר בכפר שעריעץ, התחיל לחלק על מוהר"ן זכרוננו זצ"ל שגרש את אשתו השנייה שהיתה בתו של הרב מטאמאשפיל שהיה מקרב לחולקים, והיא אשר השתה את לבו לחלק על מוהר"ן זכרוננו זצ"ל. (שיש"ק ח"ב סימן תסחד)

באש ובמים חלק ד פרק כה

סיפורו של משה חנינעס

ר' משה חִינְקֵע'ס היה אחד מראשי קהילת ברסלב, טרם השתקעות רבינו בעיר. כשהגיע רבינו לברסלב, היה משה חִינְקֵע'ס מראשי הקהל שקבלו פניו בשמחה ובכבוד, ועמו היו גם ר' אברהם מ'ל פייסעס והנגיד ר' מרדכי רוטנזייד. לא עבר זמן רב, ומשה זה התקרב לרבינו. עסקיו הצליחו ושגשגו במאד מאד, בזכות ברכתו של רבינו. הוא הפך לעשיר מופלג, אולם עדיין לא זכה לפרי בטן, והדבר העיב על עשרו.

באותה עת, אמר רבינו את התורה "חומר איסור גזילה" (סימן ס"ט בליקוטי מוהר"ן) משה חִינְקֵע'ס היה נוכח בעת אמירת התורה, שם מובא "כשגזול את חבירו ממון, בזה הוא גזול ממנו בנים... ונכסף לאשת חבירו". המשך הסיפור מובא בחיי מוהר"ן (אות כ"ט) "לאחר כמה ימים הפציר משה ברבינו שיברכו בבנים. והשיב לו רבינו: הלא אמרתי לך תורה על ראש השנה, ולא הבין כונתו. ואחר כך נודע לו שכונתו היא כי בברסלב היה איש אחד שירד מנכסיו, והיה להאיש הנ"ל קנאה גדולה על העשיר הנ"ל (משה חִינְקֵע'ס) שעלה למעלה ונתעשר כל כך, וזה זמן לא כביר אשר היה בשותפות עמו, והיה לו מעות הרבה יותר מהעשיר הנ"ל, ולבסוף ירד ממדרגתו כל כך, וע"כ היתה לו עליו קנאה גדולה, גם לקח אצלו מעות מזומן ולא החזיר לו, ורמז לו רבינו ז"ל שבשביל זה אין לו בנים, כמבואר היטב במאמר הנ"ל. אך במאמר הנ"ל מבואר שלפעמים מתגבר את עצמו בקנאה וחמדה גדולה כל כך על מעות חברו, עד שעל ידי זה לוקח ממנו אף את אשתו, וכן היה. שאחר כך סמוך לפטירת רבינו ז"ל צויה לאנשיו שיאמרו להעשיר הנ"ל שיגרש את אשתו ויקח אשה אחרת ויוליד בנים". כשמוהר"ן חזר לברסלב אחרי הסתלקות רבינו, חזר על דברי רבינו למשה חִינְקֵע'ס, הבנויים על תורה ס"ט הנ"ל, אולם הוא טרם לגרש את אשתו.

בהודמנות אחרת כשמוהר"ן הגיע שוב לברסלב, היה זה בסיימו את תפילת שחרית כשהוא עדיין עטוף בטליתו ועטור בתפילין דרבינו תם, והנה ראה לפתע את משה חִינְקֵע'ס. מוהר"ן הזכיר לו שוב את דברי רבינו: "תתגרש מאשתך, ויהיו לך בנים". שוב סירב משה חִינְקֵע'ס, מוהר"ן קרא בהתרגשות: "כמו שאני עטור בטלית ותפילין – כך אמר רבינו 'לך יהיו בנים!' דברי מוהר"ן שנאמרו בהתרגשות רבה, החלו לחדור לליבו של משה, והתחיל לפעול בכיוון זה. הוא שכנע את אשתו שתסכים לקבל ממנו גט. לאחר שנתיים של הפצרות ניאווה לו, אך בתנאי שהוא יעניק לה מחצית מעושרו. משה חִינְקֵע'ס הסכים מיד, ונתן לה גט פיטורין. כעבור תקופה קצרה, היא הלכה והתחתנה עם... שותפו הקודם של בעלה הראשון משה, כמו שכתב רבינו בתורה הנ"ל: "לפעמים מתגבר על עצמו קנאה וחמדה גדולה כל כך על מעות חבירו עד שעי"ז לוקח ממנו אף את אשתו" (חיי מוהר"ן כ"ט).

משה חִינְקֵע'ס עצמו נשא לאשה את אחותו של הרב מטומשפיל, ומוהר"ן נתן את ברכתו לשידוך. והנה עברו כמה שנים, ועדיין לא נראה שום סימן לבנים. הדבר דכרך מאד את משה חִינְקֵע'ס, ובמר נפשו היה מתלונן מפעם לפעם למוהר"ן: "אחרי הכל, אתם אמרתם לי להתגרש..."

היה זה בסביבות שנת תקע"ז. כשהגיעו מים עד נפש, ומשה חִינְקֵע'ס היה מביע את אכזבתו חדשים לבקרים בפני מוהר"ן, נענה אליו מוהר"ן ואמר לו: עלה נא אל הציון הקדוש באומאן, וכה תאמר לרבינו: "עשיתי כפי שאמרתם לי על ידי ר' נתן, וגירשתי את אשתי הראשונה, איה איפוא ההבטחה שיהיו לי בנים מאשתי השנייה? הנה כבר עברו זה כמה שנים מאז שנשאתי בשניה, ועדיין לא זכיתי לבנים!"

משה חִינְקֵע'ס אכן קם ונסע לאומאן, ושפך שם את מר לבו, ואף העביר את דברי מוהר"ן שצוהו לומר לרבינו. כשנפרד משה חִינְקֵע'ס מן הציון, היתה המחשבה הראשונה שעלתה במוחו: "זרעו לכם לצדקה" (הושע י', י"ב). הוא חש באותו רגע כאילו רבינו בעצמו עומד לידו ולוחש באזנו את הפסוק... כשחזר לברסלב הבין היטב מה עליו לעשות, ופיזר סכומים נכבדים לצדקה, ואמנם הדבר הועיל, ולבסוף נתברך משה בבת, ולאחריה בן. כשנולד למשה חִינְקֵע'ס בן, שלח כרכרה מיוחדת לטומשפיל להביא לשמחת הברית את אחי אשתו, רב העיר. הברית התקיימה בברסלב. רבי אהרן רב העיר נתכבד בסנדקאות, מוהר"ן ערך את המילה, ולרב מטומשפיל כיבדו בפריעה.

ניצני ההתנגדות

ר' אברהם פייסעס מחסידי ברסלב, מתושביה הותיקים של העיר, שאף הוא היה, כנזכר, בין מקבלי פני רבינו בבואו לברסלב, ריעו ושותפו למסחר של משה חִינְקֵע'ס, ניצב ליד הרב מטומשפיל בברית של בן משה חִינְקֵע'ס. הוא התבונן בעת שהרב מטומשפיל עושה את הפריעה, ונוכח כי משחו אינו כשורה. הלה לא הצליח לגמור את הפריעה כיאות והתינוק התפתל וזעק מרוב ייסורים. אברהם פייסעס לא יכל לראות בצער הילד, הוא דחף בקלות את הרב הצידה, וגמר את הפריעה בזריזות וביעילות, כדי להציל את הילד. הרב מטומשפיל החוויר מבושה. הדבר פגע בו מאד, והגם שר' אברהם פייסעס לא עשה שלא כהוגן, כי לא נתכוון לרעה במעשהו אלא אך ורק לטובתו של הרך הנימול – החליט הרב מטומשפיל לנקום בחסידי ברסלב בכלל ובמוהר"ן בפרט.

הרב מטומשפיל היה מחסידיו של האדמו"ר ר' משה צבי מסאווראן. הסאווראנער היה תלמידם של הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב והרה"ק רבי ברוך ממז'בוז, דודו של רבינו. בצעירותו ביקר הסאווראנער אצל רבינו. רבינו חזה בעיניו הקדושות כי יש לו אחת מהנשמות הגדולות שבדור, ורצה לקרב אותו אליו, אולם הסאווראנער התנגד לכך. לאחר שהרה"ק מברדיטשוב נסתלק, כיהן זמן מה כרב בברדיטשוב, לאחר מכן עבר לעיר סאווראן, השוכנת כ-70 קילומטר דרומה לאומאן. הוא היה אדמו"ר מקובל מאד, והיו לו אלפי חסידים. הודות לנדידת מרכז החסידות מערבה לפולין, גליציה והונגריה, נשאר הסאווראנער אחד מהאדמו"רים היחידים שנותרו באוקראינה.

כשמוהר"ן היה אצל הרב מברדיטשוב, עשה הכירות עם הסאווראנער, שחיבב אז את מוהר"ן מאד. מכל מקום, קרקע ההתנגדות כבר בערה נגד מוהר"ן, והרב מטומשפיל ניצל כל הזדמנות לזרוע זרעי שנאה. כל אימת שהיה אצל רבו מסאווראן לגלג על חסידי ברסלב ובפרט על מוהר"ן. הוא לעג מתפילותיו של מוהר"ן, וכן העובדא שמוהר"ן הדפיס את סיפורי מעשיות בניגוד לדעת כמה מגדולי הדור (שדעתם היתה שאין לפרסם את המעשיות הנוראות הללו להמון העם) נתנו לרב מטומשפיל עוד סיבות להשמיץ אותו.

כאמור, בשנים קודמות התקיימו קשרי הערכה והערצה בין מוהר"ן והרב מסאווראן, מוהר"ן אף אמר פעם שלא היה אחד שעמו היה יכול לשוחח על סוד העיבור חוץ מהסאווראנער, בגלל למדנותו המופלגת.

כידוע שברית כרותה ללשון הרע (מובא באלשיך קהלת). מסע ההשמצה של הרב מטומשפיל השפיע אט אט על הרב מסאווראן, ולבו נהפך מן הקצה אל הקצה, והפך לרודפו הקשה ביותר של מוהר"ן. אמנם ההתנגדות לא באה עדיין לידי

ביטוי אלא בדברים וברכילות, אך היא הלכה וגברה בהדרגה עד שברבות השנים היא הפכה לאלימה ביותר, ואף העלילו נגד מוהר"ן והחונים על דגלו עלילות דם אכזריות (כדלהלן).

באש ובמים חלקו פרק לג

ספחי המחלוקת

בתחילת שנת תקצ"א נערכה החתונה של ר' אברהם בער נכד רבנו, בן מרת אדל בת רבינו. הוא נשא את בתו של משה חנקע'ס (שהיה אחד מנגידי העיר ברסלב שהתקרב לרבינו, ואח"כ התרחק) לאשרו של משה לא היה גבול. תחילה מעצם העובדה שהוא זכה לחתן מעולה, תלמיד חכם מופלג, אשר חכמתו ופקחותו היו לשם דבר. לבד מזאת הוא השתדך עם אחת המשפחות המיוחסות ביותר בישראל מגזע קודש של הבעש"ט, שיחוסו מגיע כידוע עד ממלכת בית דוד. כמו כן היה לבו טוב עליו, בחשבו מחשבת און שהוא הצליח לעקוף את דבר רבינו, שאמר פעם, שהוא ומשה חנקע'ס לא ישתדכו לעולם (היה זה כשרבינו אך הגיע לגור בברסלב, משה חנקע'ס שהיה ממקבלי פני רבינו, הגיש לו כוס קפה. תוך כדי כך נשפך הקפה. רבינו נענה אז ואמר: "כנראה שאנו כבר לא נהיה מחותנים!")

בין אורחי החתונה היו גם גיסו של משה חנקע'ס, הרב מטומשפיל ואשתו (המוכרים מהפרקים הקודמים כמתנגדים לדעת רבינו). שנאתם כבר הגיעה למימדים כאלה, ששניהם התפרצו בחוצפה נגד מוהר"ן באמצע שמחת החתונה, בחירופים וגידיפים, עד שאנשי שלומינו נאלצו להשתיקם בכח. חרון אפו של הרב מטומשפיל בער בו עד להשחית, והוא התחיל להסית את אחותו עלקע, אשת משה חנקע'ס, וילדיה, נגד מוהר"ן, והדברים השפיעו אף על משה. (ימי התלאות עמ' קל"ז, ראה לעיל פרק כ"ה).

שיחות הר"ן קלג – מה שפנתוב בהתורה המדברת מגדל אסור גזלה וחמדה אפלו במחשבה (רסט) (בסימן ס"ט חלק ראשון) פרוש על הגזל את חברו, שפירש: 'ולכנו אחריו אפלו למדי' (בבא קמא קג) דהינו למודי ה', הינו הבנים וכו' עין שם שפיעתי מפיו הקדוש שאמר שפך שמע שהיו לומדים בן הגמרא הנ"ל במקום ששמע:

סיכום התורה לפי הסדר

- א. גול ממון הוא גזל הבנים ומזה לומד רבינו שהכלל שהוא צריך תמיד להשלים אורה.
- ב. ולפעמים מצמצמת עצמה מהממון ואז לא מוזק הגול לבנים
- ג. בענין הנ"ל שצריך להשלים אורה תמיד מבאר עניים הקדושין והכתובה
- ד. בענין הנ"ל שגול הממון גזל הבנים כי שרשם אחד מבאר עניין הירושה
- ה. מתחיל עניין חדש הנובע מהנ"ל שהגול ממון גורם גם לגזל האשה ומטמא אותה ואותו בהרהורים זה על זה.
- ו. ויכול ע"ז הגזלן לאבד בת זוגו שכיון שפונה לממון ששרשו באור נפש של אחרת אזי גם היא פונה ממנו
- ז. גם יכול ע"ז לגרום לגזל אשת הנגזל שתמשך אחריו
- ח. כל הנ"ל יכול להגרם גם ע"י חמדת הממון בלבד
- ט. חמדת ממון חבירו הוא בחי' ממאס באשת נעוריו ולפעמים כמכניס צרה לביתו והתיקון לזה צדקה שמתקן הפגם שפגם באשת נעוריו
- י. עוד יכול לתקן ע"י צדקה גם את הממון של גזל שע"י חמדה בא אליו מאור נפשה של אשת חבירו (וכן את הבנים)
- יא. הנושא אשה לשם ממון זה מעכירות המוח ויוצא בבנים לכן הם לא מהוגנים
- יב. תאוות ממון היא עכירות המוח גורם לו לשנאה ולהיות שנוא כי שנאה היא מעכירות המוח, ואהבה היא זכות המוח.
- יג. כשמתגבר עוד יותר בתאוות הממון אזי יוצר העכירות במותרות המוח דהיינו בשערות וע"ז נעשה שנאת חנם
- יד. מותרות המוחין של צדיק גם יוצאים בשערות אבל הם שערים לחכמה ומדע בעבודת ה'
- טו. הנושא אשה שאינה הוגנת לו זו עכירות המוח שיוצא בשערות לכן אליהו הנקרא בעל שער ממונה להענישו

הקדמה

בכמה תורות מדבר רבינו ממעלת הממון ולעומת זה מסכנת הממון שכיון ששרשו גבוה מאד כחו עצום לטוב ולרע תלוי בתיקון הברית.

לעיל בתורה סח באר כיצד הכעס מפסיד ממנו וממון ובתורה נט אות ה' באר כיצד כפי העשירות כן זוכה לנפש יקרה שהרחוקים יתאוו להכלל בה ויבואו להתקרב להש"י על ידו.

כאן מבאר רבינו כיצד כל ממונו של אדם תלוי באשתו כי הממון הוא ממקום הנפש ואשה בחי' נפש בחי' מלכות מדרגה אחרונה ועיין גם תורה ל' אות ד' ששונא ממון מסטרא דמלכות וכן בתורה כג תאוות ממון היא ע"ז דהיינו נפילת המלכות להמליך סט"א.

ועפ"ז מבאר רבינו את חומר גזילת הממון שכיון ששרשו באור נפשה של אשתו לכן גם הבנים תלויים בו וכן כל חיות אשתו מהממון שנותן לה. ונמצא לפ"ז שאור נפשה שממנו ממון בעלה מקבלת ע"י ההוא רוחא דקיהיב בה בביאה ראשונה ומאז כל ממונו מאור נפשה וע"כ כפי מה שמכבד אותה זוכה בו. מאידך הממון שנמשך מאור נפשה גם אחר שנשתלשל לממון גשמי נשאר כל חיותה ממנו עד כדי כך שהגזול ממון מבעלה מחסיר מאור נפשה כי כל ממון בעלה נצרך לה תמיד להשלים אור נפשה.

וכעין זה עפ"י הנגלה עיין אגרות משה ח"ד סימן מ"ח מבאר את הגמ' (נדה לא) שזכר ככרו בידו ונקבה נקיה באה ובאר המהרש"א שאיש גם בלא תפלה יזכה כפי מזלו בממון אבל האשה תלוי בתפילתה. ועי"ש כי האיש

מקבל כפי מזלו כמבואר במועד קטן כח דבמזלא תליא מלתא ומאמר חז"ל בברכות נא שהאשה מתברכת מפרי בטנו של בעלה רומז גם לעניין הפרנסה.

והיינו כנ"ל שאע"פ שמבואר בגמ' שלאשה אין ממון כלל אלא רק מבעלה (כנ"ל שעל ידו נשלם אור נפשה) אעפ"כ מבואר כאן עפ"י הזוהר (תוריע נב) שכל הממון של בעלה הוא ממנה. כי ממזלו שמשם נשפע לו המזון משם גם נשפע הנפש שהיא בחי' אשתו. וזו גם בעצמה הסיבה שכל חיותה מהממון שלו. וכמבואר בפנים עניין הכתובה ובסוף קדושין ופרנסתה שחייב לה דהיינו שכל ההתקשרות שלהם היא מכח ההתחייבות שלו למלא חסרונה בעיקר בממון.

ועפ"ז מבאר רבינו שכשאדם גזול מחבירו ממון, גזל ממנו ברוחניות את שרש השפע של הממון הזה, שהיא אשתו, וגם את הפירות התלויים וקשורים לממון הזה דהיינו את בניו, וביאור העניין עיין לק"ה הלכות רבית א' שממש כל השפע הראוי לבוא לנגזל עובר אל הגזול.

עוד מבאר שתוקף המחשבה כה גדול (כמבואר גם במ"א), שאפילו במחשבה לבד אפשר לגזול את חבירו כנ"ל, והיינו הלאו ד"לא תחמוד".

עוד מבאר שהתיקון ל"לא תחמוד" הוא צדקה, וכאן מחדש רבינו שהתיקון הוא לא בבחי' והשיב את הגזלה כמו בגזל ממש, שהרי ממון ובנים שבא אליו ע"י חמדה אינו ניכר, לכן תיקונו בבחי' טיהור הממון והבנים, פירוש כי כשם שהגזול גזול ממנו אפילו בחמדה, כן הוא גזול בניו הראויים להיות לו ונולדים אצלו, וברוחניות נחשבים ממזרים, והצדקה מתקנת את השפע שבא אליו מכח הגזלה שנעשה טהור, וכן הבנים נטהרים, בבחי' המבואר בגמ' שלעתיד לבוא משפחה מיוחדת שנתערב בה ממזר, אליהו לא יגלה את הממזרים אלא יטהר אותם ויחשיב אותן כמיוחדות כך גם בניו של הגזול שנוולדו לו מכח הגזלה שגזל אור נפשה של אשת הגזול ע"י גזילת הממון אע"פ שברוחניות הן בחי' ממזרים הצדקה שנותן הגזול מטהרת אותם להחשיבם בניו הכשרים.

הממון והעשירות

כשמדברים על ממון צריך לדעת שהעשירות יש בה שפע כפול, שפע אחד גשמי שהוא לבדו בחי' צואה וגורם פנים חשוכות וריחוק מהקב"ה וחסרון תמידי ועצבות ומרה שחורה כמבואר בתורה כג וסתם בני אדם כזה הוא כל ממונם, אבל מי שזוכה גם לשפע הרוחני של הממון הוא הנקרא עשיר באמת, כי השפע הרוחני הוא אור צח ותענוג רוחני נפלא של הסתפקות ושמחה בו ית' שאין לו שום צורך אחר כלל רק אותו ית'.

אלא שלשפע הזה אפשר לזכות רק ע"י תיקון הברית כמבואר בתורה כג ואת ה' ובתורה נח אות ד'. והביאור נ"ל כי צדיק נקרא כי כל בשמים ובארץ דהיינו שרק בכוחו לחבר שמים וארץ לכן רק בכח תיקון הברית אפשר שכל ממון גשמי יקשור את האדם מיד אל שרשו הרוחני דהיינו אל השפע הרוחני דהיינו בחי' הכפל שבו. ומה שלא נזכר בתורה זו תיקון הברית כנראה שסמך כאן רבינו על המבואר שם לכן לא הזכיר כאן התנאי לעשירות שהיא תיקון הברית.

אבל בוודאי הממון שצריך לתת לאשה הוא כפשוטו ממון גשמי אע"פ שאצלה הוא בחי' צואה כנ"ל אדרבה זו הסיבה שצריך לתת לה בכל פעם עוד ממון כי הוא אצלה בבחי' יש לו מנה רוצה מאתים ולכן כשנותן לה הוא בחי' שממלא חסרון בעוד חסרון כפול, אעפ"כ צריך לתת לה. וכמבואר בתורה ס' סוף אות ד' שהממון הוא בשביל לתת לנשים ובנים דהיינו חסרי הדעת אבל האנשים צריכים ממון רק להתבוננות דהיינו להתבונן בשרשו הנפלא המבואר בתורה כג ואת ה'.

עוד מבאר רבינו בעניין גזל וחמדת הממון (דהיינו תאוות ממון) שהיא עכירות המח וככל שתאוותו גדולה כן גודל העכירות המח עד שיוצא מותרות המוחין בשערות.

עוד מבאר שהשנאה היא מעכירות המח ואהבה תלויה בדעת ושכל (דהיינו מזכות המח), לכן תאוות ממון דהיינו עכירות המח ע"ז נעשה שונא ולכן יש לו שונאים וכשהעכירות גדולה נעשית מותרות המח ויוצאת בשערות ועכירות זו כיון שהיא במקום השערות שאין שם מח לכן גם השונאים היונקים ממנה הם שונאי חינם בלא שכל וטעם על שנאתם.

עוד מבאר רבינו שגם אצל הצדיק יש מותרות מוחין שיוצאים בשערות, אלא שהצדיק כיון שמוחו זך למעלה מהשגתו הרבה, אזי עכירות המח שלו הם מוחין גבוהים אצלינו, ורק מהמותרות מוחין שלו היוצאים בשערות, רק מהם אפשר לנו לקבל, לכן השערות שלו הם בחי' שערים אצלינו להיכנס בהם לחכמה ודעת בעבודת ה' וכו'. וזה שמבואר בחי' מוהר"ן סימן שס שמה שמגלה לנו היא הפסולת מתורתו והיא נמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות ממה שהוא משיגה.

עד כאן ההקדמה

¹ וכן מבואר בתחילת ההקדמה לליקוטי מוהר"ן. וכן מבואר בלק"ה נזיקין ג' ח' שמה שמגלה היא בחי' שינה כלפי השגתו שהיא בחי' דביקות. ע"ש שהצדיק מקרב אותו ע"י בחי' השינה שלו. עוד עיין פל"ח תורה ה' תנינא שמה שמגלה לנו זה בחי' הרפש וטיט כלפי השגתו שהיא כבן המחפש בגנוי אביו.

תורה סט [י]

דע שהגזול את חבירו¹ ממון, בזה הוא גזול ממנו בנים, היינו שהגזולן נוטל מהגזול

בנים.

בעת שאמר רבינו ז"ל זה המאמר עמד שם אחד מאנ"ש שלא היה לו בנים, ובאותו העת שגילה רבינו ז"ל זה המאמר הנ"ל אחר איזה ימים התחנן זה האיש מהחשוכי בנים לפני רבינו ז"ל אודות ענין שאין לו בנים, והשיב לו רבינו ז"ל הלא כבר שמעת ממני תורה על זה, וזה האיש לא הבין כלל כוונתו ז"ל, עד שעמד אחר כך על כוונתו ז"ל על ידי איזה אנשים מאנ"ש, שגילה לפניו רבינו ז"ל שזה שאין לו בנים הוא מחמת, שהיה אז איש אחד שהיה עשיר גדול מקודם ואחר כך ירד ממדרגתו, וזה האיש הנ"ל שלא היה לו בנים היה בתחלה במדרגה שפלה וקטנה, ואחר כך עלה ממדרגה למדרגה ונתעשר בכל פעם ביותר ומחמת זה היה להאיש היורד הנ"ל קנאה גדולה עליו וחמדה גדולה על ממונו ועשירותו, וגם לזה ממנו ממון הרבה ולא החזיר לו, ועל ידי זה לא היה להאיש העשיר הנ"ל בנים, וכמובא בפנים במאמר הנ"ל, אחר כך קודם הסתלקותו של רבינו ז"ל, צוה רבנו לקצת מאנ"ש שיאמרו להאיש הנ"ל, שאם יגרש את אשתו, ויקח אשה אחרת, יהיו לו בנים, ועברו כך כמה שנים אחר פטירת רבינו ז"ל, עד שיצא הדבר אל הפועל, וגירש את אשתו, ובתוך כך מתה אשתו של האיש היורד הנ"ל, ונשא האיש היורד הנ"ל את אשתו של העשיר הנ"ל, ונתקיימו כל דברי רבינו ז"ל כמבואר במאמר זה הנ"ל: (פרפראות לחכמה אות ג)

כי עיקר הממון של האדם בא לו על ידי בת זוגו (ו')¹, כי ע"י אור נפשה מזה בא לו הממון כפי שיבאר לקמן, כי נר"ן שלה בחי' נפשו שלו, אבל אור נפשה מבואר בכהאריז"ל שהוא רוחא דשביק בה בעלה, שעל ידו הנוק' מעלה מ"ן, שרק מכח זה יש לה כח הולדה, (דעת ותבונה פרק טו/ט)² ובאור נפשה תלוי הבנים ומספרם, כפי שקבלה מבעלה בביאה ראשונה³. היינו ע"י שמתנוצץ ומתפשט אורות מאור נפשה דהיינו אור דאור נפשה, אלו האורות הם בחי' הממון נמצא כשלקחים ממנו ממון מחסרים מנפשו⁴ דהיינו מאשתו ומהבנים התלויים בה.

כי הממון הוא ממקום הנפש/יא, כמבואר במ"א [יב] לעיל בתורה נט וסח ועייין לק"ה ערב ג' יב כי בני חיי ומזוני במזלא תליא/יג/יד⁵ ובשרשם הן אור צח ועונג רוחני כמבואר בתורה כג אות ה' והם בחי' מוחין

¹ תורה זו נאמרה בראש השנה לא ידוע באיזה שנה ועייין חיי מוהר"ן סימן כט ובספר באש ובמים ח"ד פרק כה.

² צ"ל לשון את חבירו ולא מחבירו משמע שגזול חלק מהחבר בעצמו ולא רק דבר הנפרד ממנו אלא ששיך לו בקשר קנייני. ולקמן מבאר שהממון בשרשו הוא חלק נפשו ממש.

³ עייין זוהר תזריע נב.

⁴ צ"ע כי אמנם לשון זוהר ממונא באיתתא זכי ליה ברנש ואמנם משמע בפשטות כרבינו שכל ממון של איש הוא בזכות באשה ובעין זה באר שם המתוק מדבש בסוף המאמר ז"ל וסוד הדבר הוא כמ"ס ונשמאלה עושך וכבוד, כי משמאל היא ניקת הנקבה, וסג גנוז כל העושך, כמ"ס מלפון זהב יאסה, אבל הראיה שמביא זוהר היא מהפסוק בית והן נחלת אבות ומה' אשה משכלת ופירש המתוק מדבש דבעלמא העושר הוא נחלת אבות ורק מי שזוכה לאשה משכלת זוכה על ידה בהכל דהיינו גם בממון. נמצא לפ"ז שלא כל אשה ממנה זוכה בעלה בממון. ונ"ל כוונת המתוק מדבש לחלק בין ביאור עפ"י הפשט לביאור עפ"י הסוד שעל פי הפשט באמת רק אשה משכלת זוכה את בעלה גם בממון אבל עפ"י הסוד כל אשה ממנה זוכה בעלה לממון וכרבינו.

⁵ דעת ותבונה למוהר"ח – פרק ט"ז (מקורו בשער הפסוקים פ' וירא דרוש של מ"ן) – דע כי ענין כלי המעלה את המ"ן של הנקבה הוא הוי"ה דמלוי ההי"ן שהיא בגימ' ב"ן ועל ידי הוי"ה זו אשר בה היא מעלה את המ"ן בעת הזווג כדי להוליד בנים, והנה טעם לזה הוא כי זאת ההוי"ה היא בחי' נפש הנקבה, ולכן הוי"ה זו היא לעולם במלכות כנודע. או בעולם העשיה הרומזת למלכות והוי"ה זו היא הפנימיות והרוחניות של הנקבה ונקראת נפש שלה, וכל זמן שאין בה בחי' נפש הנה היא אינה יולדת. והנה אין נפש זו נכנסת בה אלא על ידי בעלה כנודע, ולכן אין נכנסת בה עד שיזדווג בה בעלה ביאה ראשונה, ואז נותן בה הנפש ההיא שהיא בחינת אור הנפש של הכלי, ולא בחינת הכלי עצמו. ואל הנפש הזו היא שנקראת בסבא דמשפטים רוחא דיהיב בה בעלה, כי להיותה נמשכת מז"א הנקרא רוח נקראת רוחא, אבל אינו רק בחי' נפש כי אורות הנקבה אינם נקראים אלא נפש כנודע, ולקמן נרחיב בענין זה. ע"ש. ואחרי הנתן בה בביאה אחת נפש הזו אז נשאר בחינתה ביסוד שבה ועל ידו היא מעלה מאו ואילך מ"ן בשאר הזווגים. באופן כי מ"ן הוא בחי' אחת והיא רוחא הוא בחינה אחרת המעלה אותם: ועי"ש ארכות בזה ונרמז בדברי חז"ל שאין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כל ואין האשה מתעברת בביאה ראשונה. עי"ש

⁶ הקושיות בזה והביאור עייין הערה לקמן.

⁷ עייין לק"ה מתנה א' קושית מוהרנ"ת לפ"ז איך מותר לתת מתנה, הרי מחסיר מנפשו, ומתריך עפ"י תורה נט אות ו' אוהבי עשיר רבים, כי העשירות היא ששמה בחלקו, ונותן בעין יפה, ומרבה רעים ואוהבים, התאוים להכלל בנפשו, ועי"ז חוזרת וגדלה נפשו עוד יותר ממה שנחסר. עי"ש.

⁸ עייין תורה סח הנפש שרשה בממון כמ"ש כי אליו הוא נושא את נפשו. ולכאורה כאן אומר להפך שהממון שרשו בנפש. וכבר נתבאר ששרשם אחד בבחי' בני חיי ומזוני במזלא תליא כנ"ל

⁹ * לעיל תורה נט ותורה סח ולקמן תורה טו תנינא

גבוהים של הסתפקות ושמחה בחלקו מתוך דבקות בו ית' כפי שבארנו באריכות בתורה סח ותורה נט אות ה' טו.

ונפש היא בחי' נקבה כידוע בכתבי האר"י הנ"ל, כי ט"ה היא הבחי' האחרונה מן נפש רוח נשמה. וכן כלל נפש רוח ונשמה שלה, הוא בחי' נפש נגדו. כי כלל המדרגה"ה התחתונה, היא בחינות נפש, בחי' נקבה, נגד מדרגה"ה שלמעלה הימנה.

ע"כ על ידי בחי' הנקבה בת זוגו, שהוא ט"ה בחי' הנפש אצלו, על ידה בא לו הממון. כי עיקר הממון תלוי בה, כמבואר במ"א [2] בזהר תזריע נב. הנ"ל כי היא בחי' רגלין, כ"ש בזהר (וירא קי"ב ע"ב/כא) רגלי חסידיו ישמור [2] דא איתתא הזוהר שם לומד שחסידיו הכוונה לאברהם אבינו, ורגלי חסידיו היא אשתו, ששומר גם עליה בזכותו. וכתוב [2] ואת כל היקום אשר ברגליהם זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו (פסחים קיט) נמצא שגם הממון הוא בחי' רגלין שהרי הוא המעמיד את רגליו/כ"ב, וכן האשה איתא ביבמות סג/כ"ה שמעמידה את בעלה על רגליו ומאירה עיניו/כ"ב. נמצא האשה והממון שניהם בחי' רגלין, כי עיקר הממון בא מבחי' נפש, בחי' נקבה, בחי' רגלין.

¹² ליקוטי הלכות חו"מ – הלכות ערב הלכה ג יב – כי כל העשירות נמשך מבחינת רצון העליון שמשם כל ההשפעות כנ"ל ועל פן נקרא הממון כסף לשון סופין ורצון, כי משם שרשו בקדשה וכן"ל ועל פן כל הרע לאיש מתן, (משלי יט) "אהבי עשיר רבים" (שם יד). והכל משתוקקים ונכספין אליו ומתחברים עם העשיר, כמוכא בדברי רבנו זכרוננו לברכה (סימן סח). כל זה מחמת שהממון בשרשו נמשך מבחינת רצון כנ"ל, ועל פן מוזני לאו בזכותא תליא פי אם במזלא, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה שהוא בחינת מזל העליון, שהוא בחינת דקנא קדישא פדוע, שהוא בחינת רצון, כמבאר בהתורה הנ"ל שהארת הרצון על ידי בחינת הזקן הקדוש, עין שם.

¹³ וצ"ע לפי שרשם אחד ואילו לקמן (בסוף עמוד זה) מבאר רבינו שהם ג' מדרגות תלויות זו תחת זו בני תלי במוזני ומוזני בחיי.

¹⁴ וגם עיין ליקוטי הלכות י"ד – הלכות חלב ודם הלכה א אות ה' – ועל – פן (החלב) מתר במשא ומתן כנ"ל, כי החיית המלכש בחלב שהוא מבחינת מחין, הינו מבחינת מדרגה אחרונה, מבחינת רגלין של המח, כי החלב הוא מותר השמנים כנ"ל ומקומו בכליות ששם העצה שהם מבחינת רגלין של המח, כי הכליות הם בחינת רגלין כמובא. ועל – פן אותו החיית של החלב כנ"ל הוא בחינת שפע חיות של ממון שהוא בחינת מחין ודעת של הנפש. שהוא בחינת נוקבא, כמו שמדקדק בדברי רבנו, נרו יאיר (סימן ט). שכתב שהממון הוא שרש הנפש. והשרש הוא בחינת המחין, כי המחין הם השרש והחיות של כל דבר, כמו שכתוב, "החכמה תחיה". נמצא, שהממון, שהוא שרש הנפש, הוא בחינת חיות. ומחין של הנפש שהוא בחינת נוקבא והוא בא מבחינת רגלין של המדרגה שלמעלה ממנה, שהוא בחינת דבורא, שהוא בחינת מחין, למדרגה שתחתיו, ששם בחינת הממון בבחינת ויברך ה' אתה לרגלי, כי בחינת רגלין של המדרגה שלמעלה, הוא שרש החיות בחינת מחין של המדרגה שתחתיו. ועל – פן הממון שהוא בחינת רגלי המחין כנ"ל, הוא שרש החיות של הנפש, והינו בחינת מחין של הנפש. נמצא, שהחיות שבהלב שהוא מבחינת רגלי המחין כנ"ל, הוא בחינת שפע של ממון, שהוא שרש הנפש, כנזכר לעיל, והוא חיות גבה מאד כנ"ל:

¹⁵ גם בתרלו- כי היא, בדפ"ר- כי הוא (ו' לא ברור כ"כ), בתרלו- כי הנפש היא, בתרלו- כי (הנפש) היא, בתשכס- כי היא

¹⁶ מתרלו - התדריגה

¹⁷ מתרלו - מדריגה

¹⁸ בדפ"ר - שהיא, בתרלו- שהוא, מתרלו - שהיא

¹⁹ כנ"ל בזהר תזריע ממונא באתתיה וזי ליה ברנש וכו' וכתוב בטח בה בעלה ושלל לא יחסר (פ"ח ג)

²⁰ וזהו וירא קיב: רגלי חסידו ישמור וגו', חסידו פתיב כלל אות י' המורה חד על חסיד אחד, ודא אברהם, דקדשא בריה הוא נטיר ליה תדיר, ולא אעדי נטירו מניה לעלמין וכו' אברהם שהקב"ה שמר אותו תמיד ולא הסיר השמירה ממנו לעולם לכן כתיב רגלי חסידו ישמור, ומה דאמר רגלי, דא אמתיה ומה שאמר רגלי, זו היא אשתו שיהיה בחי' רגלי אברהם שם היא נשמה של נעם זה אצמלך, והטעם שהאשה מיוחסת לרגלי האיש, מפני שהנשים מושקעים במלכות הנקראת רגל לפי שמוצא נהי' דז"א שהם סוד הגלגלים, דקדשא בריה הוא שרש שכינתיה עמה ונטיר לה תדיר שהקב"ה שלח את שכינתו להיות עמה ושמרה אותה

²¹ שמואל-א ב' ט'

²² * דברים יא ו'

²³ אע"פ שלבאורה אפשר לומר שהממון כיון שמעמיד את רגליו הוא רק מעמיד דמעמיד ואינו רגליו ממש שהן מעמיד ראשון נראה שלומד רבינו שמעמיד לרגליו הפירוש שנעשה בעצמו רגלין במקום רגליו, שהרי לא מדובר בפשוטו אלא דרך משל

²⁴ יבמות דף סג. אשכחיה רבי יוסי לאליהו, א"ל: כתיב אעשה לו עור, במה אשה עוזרתו לאדם? א"ל: אדם מביא חטיין, חטיין כוסס? פשתן, פשתן לובש? לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו?

²⁵ שמעתי מהריצ"ח בשם הגר"א שרגל ועין בחי' אחת מהכתוב לתור את הארץ שהוא לשון הליכה והסתכלות כי העין היא בחי' ברגל שבמדרגת הראש וכן ההליכה ברגל בלא העין היא מוגבלת מאד. עוד שמעתי ממנו דבר יפה בהקשר לזה שעל כן כשאשתו אינה זיווג אוי נפגע דייקא בעין ורגל כדמצינו בויקרא רבה ח' א' מטרונתא שאלה את ר' יוסי בר חלפתא אמרה לו בכמה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו אמר לה לששת ימים דכתיב (שמות לא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים וגו' אמרה לו ומאותה שעה עד עכשיו מהו יושב ועושה אמר לה מוזוג זווגים אשתו של פלוני לפלוני בתו של פלוני לפלוני ממונו של פלוני לפלוני אמרה לו הדא הוא אף אני יכולה לעשות כן כמה עבדים יש לי וכמה שפחות יש לי ואני יכולה לזווגם בשעה אחת אמר לה אם קלה היא בעיניך קשה היא לפני הקדוש ברוך הוא בקריעת ים סוף היחה והלך לו מה עשתה שלחה והביאה אף עבדים ואף שפחות והעמידה אותן שורות שורות אמרה להם פלוני ישא לפלוגית פלוני לפלוגית וזווגן בלילה אחת לצפרא אתן לגבה דין מחוה פציעה ודין עינו שמוטה ודין אצילי פריך ודין ארכובה תבירה וכו'...

וזה שאמרו רז"ל (יבמות ס"ב ע"ב) **השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה**, פשוט הגמ' הוא שמצילתו מן החטא, כמבואר במהרש"א שם, ורבינו דורש שבלא חומת האשה היינו בלא ממון/כ"ו כי הממון הוא אור נפשה של אשתו. **כי חומה היא בחי' הממון, כמ"ש (משלי יח) הון עשיר קרית עוזו וכחומה נשגבה וכו'** כי ממון בשרשו הוא אור צח ותענוג רוחני (של דביקות בו ית') כמבואר בתורה כג' אות ה', והוא דעת ומוחין גבוהים כנ"ל, עפ"י לק"ה חלב ודם, והמוחין הם חומה שלא יפול לעניות הדעת, ובתורה נט וסח באר שהיא חומה לשמור מכעס, והיינו הך כי הכעס הסתלקות הדעת, (גמ' פסחים סו: כל הכועס וכו').

וע"כ כיון שהממון תלוי באשה אמרו רז"ל (ב"מ נ"ט) **אייקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו** – תכבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו (ט"ז/ל"א) והיינו כנ"ל כיון שלממון זוכה מאור נפשה של אשתו, לכן צריך לכבדה, וכמבואר בתורה סו, ולו, ששרש הנפש בכבוד, והכלל שכל דבר נמשך לשרשו, לכן ע"י שמכבד את אשתו, נמשכת ויוצאת ומתגלית אליו נפשה, שממנה הממון, ועיין לקמן [ודף פו.] שמוזנותיו מצומצמים בגלל התגברות הקליפות על הנפש, ועיין תורה לו שע"י הכבוד מוציא את הנפש מחושך לאור דהיינו מהקליפות:

וכל אדם ואדם כאשר הוא בא לעולם, הוא בא עם בת זוגו המיוחדת לו עיין תורה רסה וזוהר לך לך פה: שלמעלה הם נשמה אחת ועם סכום ממון הקצוב לו שיהיה לו בזה העולם. וכמה פירות, היינו בנים, שיהיו לו בזה העולם/ל"ב. והם בחי' אילן וענפים ופירות. היינו שאור

^{כ"ו} **יבמות דף סב:** אמר רבי תנחום א"ר חנילאי: כל אדם שאין לו אשה – שרוי בלא שמחה, בלא ברכה, בלא טובה; בלא שמחה – דכתיב: (דברים י"ד) ושמת אתה וביתך, בלא ברכה – דכתיב: (יחזקאל מ"ד) להניח ברכה אל ביתך, בלא טובה – דכתיב: (בראשית ב') לא טוב היות האדם לבדו. **במערבא אמרי:** בלא תורה, בלא חומה; בלא תורה – דכתיב: (איוב ו') האם אין עזרתי בי ותושיה נדחה ממני, בלא חומה – דכתיב: (ירמיהו לא) נקבה תסובב גבר. רבא בר עולא אמר: בלא שלום, דכתיב: (איוב ה') וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא.

^{כ"ח} **דהיינו כיון** שהחומה היא כל מיני שמירה, אפשר לדרוש בה כל מיני שמירות, והיינו מן החטא ומן העניות, אבל נ"ל שבאמת יש קשר הדוק בין החטא לעניות, כי אין עני אלא מן הדעת, ועוד מבואר היטב בתורה כג, ועוד יותר בלק"ה קדושין ג' ג' הקשר ההדוק בין תאוות ממון לתאוות ניאוף ע"ש. וראה סוף תורה ו' כי פגם הברית העדר הלחם כמו שכתוב (משלי ו' כו) כי בעד אשה זונה עד כבר לחם. וכן כתב בתורה ס' אמצע אות ג'.

עוד צ"ע האם חומה דהיינו ממון, הכוונה כפשוטו שבלא אשה הוא עני, והרי אדרבה רק הוצאות יש לו עליה ומפסידה ממונו, אלא הכוונה ברוחניות שממנה הממון, וגם זה מוכרח שאין הכוונה כפשוטו לממון גשמי, וכנ"ל, אלא שבכח האשה יכול בקל יותר לזכות לשמחה בחלקו, שזה עיקר הממון ברוחניות, וכמבואר בתורה כג ולעיל בתורה נט אות ו' ותורה סח. וע"כ א"כ היינו דאמר רבי תנחום א"ר חנילאי שבלא אשה הוא בלא שמחה. וצ"ל ששמחה בחלקו, היא מוחין מיוחדים ששרשם בממון הרוחני, ועיקרם הוא עניין השלימות שלא מרגיש חסר, ולא דווקא השמחה בפועל, שהיא כבר עניין של השלימות בזה. אבל סתם שמחה היא שמחה ממש ולא רק שאין סיבה לעצבות, וכוללת הרבה יותר כגון שמחה במצוות.

^{כ"ט} **עיין תיקון ע' דף קנו.**

^{ל'} **תיקון ע' דף קבו:** מה שכתוב **היא העולה היינו גיון תניינא** הוא גיון השני שצנען שהוא אלוס צנחית גבורה למלכות, **דאתאחיד בצלותא דמנחה** שהיא נאחזת בחפלת המנחה, והיינו **ביה סלקא ברתא** בחפלת המנחה עולה הבת שהיא המלכות אל ז"א, **לגבי שומאלא** צנחית הגבורה שבה שצמחל, **דתמן ה' עלאה** ששם ה' הראשונה נשם ה"ה שצנחה, ור"ל שצנען שפע מצניה לגבורה, ובה (שם) **הרוצה להעשיר יצפין** כי נמשך שפע הצניה לגבורה שצנען, **ובגין דאתתא מתמן** ולפי שהאשה היא מלך הגבורה, לכן **אמרו מארי מתניתין** אמרו חכמי המשנה (בבבא פציעא דף נט סו"א), **אוקירו נשייכו פי היכי דתתעתרו** תכבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו, ומפני **בגין דמצפון אינון** לפי שהגשים הם מלך הגבורה שצנען, **ומצפון זהב יאתה** ומשם בל העשירות, לכן כשתכבדו את נשותיכם חוט לעשירות.

^{לא} **עיין שיחות הר"ן** סימן רסד שרבינו הזהיר לכבד וליקר את אשתו גם על שסובלות מאד צער גדול בנים וכו' ע"ש ועיין **היי מוהר"ן** – אות תקעז (קלד) **שמעתי שאמר לאחד שיהדר שיהיה לו בוס נאה ויקרה לקדוש וזה מסגל לעשירות.** ואמר לו **אז כי בוס גימטריא אלקים, ואלקים הוא בחינת יראת, ויראה היא בחינת אשה.** ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (פכא מציעא נט.). **'אוקירו לנשייכו פי היכי דתתעתרו':** משמע שהכוס בחי' אשה לכן כשמכבד אותה כאילו מכבד אשתו. ועיין בהגדה של פסח על ז'היא שעמדה לנו' שכתב השל"ה בשם רוקח שהכוס רומזת לספירת מלכות.

^{לב} **משמע כאן** שלכל אדם יש זיווג אחד שנשמתם אחת (עיין תורה רסה) ויורדים לעולם בנפרד והש"י מוויג זיווגים ומושיב יחידים ביתה והיא נפשו, ואור נפשה הוא ממונו גם קודם שנפגשים. ועיין לעיל עפ"י האריז"ל שאור נפשה שממנו הממון הוא רוח דשביק בה בעלה בבאיא ראשונה, שלפ"ז רק ביחוד ראשון נעשית אשתו שרש לממונו. ועוד שלפ"ז כל אשה שיקח תיהיה שרש ממונו, אחר ביאה ראשונה. ונ"ל שבאמת דווקא זיווגו היא בחי' נפשו בשרש ורק על ידה יהיה לו ממון (וכך זכור לי שמבואר בשער הגלגולים) ועוד ידוע שלכל אדם יכול להיות כמה נשים שכולן משרש נפשו, דמהאי טעמא מותר לשאת כמה נשים. נמצא שבאמת יש שתי בחינות בזה דהיינו מה שאשתו היא חלק נפשו בשרש שמשם הממון, אבל רק זו שנשאת לו היא נעשית בפועל שמאור נפשה הוא ממונו.

קצת צ"ע כיון שבני הזוג נשמה אחת מדוע צריך לקנותה ולקדשה ולא שאחר שמתברר מי היא ממילא מתברר שהיא קנויה ומקודשת לו. ואמנם אפ"ל שרק כשמסכימה להקנות עצמה ושהוא יקדש אותה זה הסימן שהם נשמה אחת. אבל נ"ל שיש בזה עניין עמוק עמוק בסוד בריאת המלכות שהיא זולתו דייקא שברא בריאה שנדמית לנפרדת ממנו לגמרי כדי לתת מקום להחזרת כבוד שהוא שרש כוונת

נפשה הוא בחי' עיקר האילן נראה הכוונה שהיא בחי' נפש של בעלה והיינו שרש האילן/לג¹ ואור מאיר מנפשה הוא בחי' אילן, **שממנו יוצאים ומתפשטים ענפים**, היינו התנוצצות והתפשטות אורה דהיינו אור דאור נפשה, היינו בחי' הממוץ כנ"ל, הוא בחי' ענפים של האילן. ועל הענפים אלו גדלים הפירות, היינו הבנים שהם אור דאור דאור נפשה/לד².

נמצא כשאחד גוזל מחבירו ממוץ, הוא גוזל ונוטל ממנו ענפים של האילן שלו, היינו התנוצצות אור נפשה, שמשם הממוץ כנ"ל. ע"כ עי"ז הוא גוזל ונוטל ממנו נפש בניו ובנותיו [לה],

כל הבריאה כמ"ש לכבודי בראתיו וכו', כי אי אפשר לכבד עצמו, אלא חייב להיות ע"י אחר ובכוונה דווקא. וכיון שאיש ואשה שרשם בקב"ה ושכינתיה, לכן גם הם נבראו באופן כזה, שכביכול יכולה למאן בבעלה, אע"פ שבשרשם הם אחד.

לג¹ משמע כאן שהאשה עמה שרש האילן היינו אור נפשה הוא עיקר האילן. ועיין לק"ה גבית חוב מיתומים א' שם כתב שהבעל הוא עיקר שרש האילן והנקתו. ונראה כנ"ל שהיא בחי' נפשו לכן שניהם שרש האילן. אבל עיין לקמן (ריש דף פו) בהשמטה שם הלשון כי האשה היא עיקר האילן משמע שרבינו לא מחלק בין אור נפש האשה, לאשה עצמה, או בין אור נפש, לנפש עצמה, וצ"ע. ואפשר ששם לא דייק כ"כ.

לד² צ"ע דלעיל נתבאר שבני חיי ומזוני הם בחי' אחת, והכא הם ג' מדרגות תלויות זו תחת זו, בני תלי במזוני ומזוני בחיי.

לה³ לשה"כ בראשית מו טו

שהם תלויים וגדלים ויונקים מאור הענף הזה, כי הם הם הפירות הגדלים על הענפים אלו, וכשנוטל הענף נוטל הפירות:

וזה שכתוב (אסתר ה') ויספר להם המן את כבוד עשרו, ורוב בניו. והטעם שסמך סיפור רוב בניו לסיפור רוב עשרו כי זה תלוי בזה. וכמ"ש (איוב כא') עתקו גם גברו חיל זרעם נכון לפניהם וצאצאיהם לעיניהם איוב שואל מדוע הרשעים זוכים לחיים ארוכים ולעושר ולבנים ורואים כמה דורות של צאצאים, וכאן כנ"ל מבאר רבינו שהטעם שסמך איוב בדבריו הבנים לממון כי הבנים תלויים בענפי הממון. וזהו שאמר עתקו גם גברו חיל, זה עשירות כמבואר במפרשים שם. וע"י העשירות על ידי זה זרעם נכון וכו'.

ג' וזה שאמרו רחל ולאחיה' כשציוה הקב"ה את יעקב לחזור מחרן לארץ קרא יעקב לרחל ולאחיה לשדה וסיפר להן כל מה שרימה אותו לבן ושנצטווה לחזור לארץ והן ענו לו כי כל העושר אשר הציל אלקיים מאבינו לנו הוא ולבנינו והטעם שאמרו לנו ולבנינו דייקא כי עיקר העשירות ע"י האשה ובה תלויים הבנים כנ"ל. כי האשה היא עיקר בחי' האילן והעשירות הם הענפים של האילן, והבנים הם הפירות הגדלים בענפים האלו כנ"ל. וזה סוד שאמרו רז"ל (ב"ק קיט') הגוזל את חבירו כאלו גוזל ממנו נפש בניו ובנותיו פשט הגמרא היא שכיון שגזל את האב אזי אין לו ממון לפרנס את הבנים וע"י מתים אבל רבינו דורש כנ"ל שבשרש נפשותם בנים התלויים באימן הם תלויים בממון שהוא אור נפשה כפירות בענפי אילן לכן הגזלן גוזל ממש נפשותם שלא יוולדו ואפילו אם נולדו והם קטנים אפשר שימותו ע"י כמבואר לקמן:

וידע שאם זה הנגזל עדיין לא היה לו בנים, יוכל לגזול ממנו שלא יהיה לו [א], ע"י שגזול ונוטל הענף כנ"ל. ואפי' אם כבר יש להנגזל בנים, יוכל להזיק לו שימותו בניו ח"ו. כי אם עדיין הבנים צריכים לאמן/ב' בערובין פב. לגבי עירוב ומצוות סוכה מבואר שצריך לאמו היינו עד גין חמש או שש אבל כאן צ"ע אולי הכוונה דווקא כל זמן שיונק מאמו/ג' נחשב צריך לאמו, היינו לענפים שלה, כמו שיש פירות שלא נגמרו כל צרכן, וצריכים לינק עוד מהענף. וע"כ

^א איוב פרק כא (ז) מדוע רשעים יחיו עתקו גם גברו חיל: (ח) זרעם נכון לפנייהם עמם וצאצאיהם לעיניהם:

מצודות דוד - מדוע - וזה אמר מדוע יחיו הרשעים ויזקינו גם חזק בעושר:

ועיין אבן עזרא שם שפירש עתקו גברו חיל דהיינו שיש להם הון עתק

^ב בשני הפסוקים שהביא הממון קודם לבנים ווצ"ע מדוע אעפ"כ בראשון באר שהם תלויים זה בזה ובשני באר שהבנים תלויים בממון. וכנ"ל שהממון הוא ענפי האילן ואילו הבנים הם הפירות התלויים בענפים.

^ג תוספת זו אינה בתקופה אלא נוספה בתולד בלי סוגרים ובתולד הוקפה בסוגרים ואחריה כתב (השמשות) (אולי מלוח השמשות של תקופה שהיה להם ונאבד) ובתשכט התוספת הזו בלי סוגרים וללא ציון השמשות.

^ד בתולד כתוב כאן (בראשית לא) ובתולד נחקק ובתשכט החירו

^ה * בראשית לא טז

^א בראשית פרק לא (יד) ותען רחל ולאחיה ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו: (טו) הלא נכריות נחשכנו לו פי מכרנו ויאכל גם אכול את כספנו: (טז) פי כל העשר אשר הציל אלהים מאבינו לנו הוא ולבנינו ועתה כל אשר אמר אלהים אליך עשה:

^ב בתולד - אלהים, בתולד - אלקים

^ג בתולד - היא בחי' (ותיבת עיקר אינה) בתולד - היא עיקר בחי'

^ד בתולד - בענפים כנ"ל, ומתולד - בענפים האלו כנ"ל

^א בבא קמא דף קיט. - אמר רבי יוחנן כל הגוזל את חבירו שוה פרוטה כאילו נוטל נשמתו ממנו שנאמר כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח ואומר ואלו קצירך ולחמך בניך ובנותיך ואומר מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם ואומר אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים מאי ואומר וכ"ת נפש דידה אבל נפש בניו ובנותיו לא תא שמע בשר בניו ובנותיו וכ"ת הני מילי היכא דלא יהיב דמי אבל היכא דיהיב דמי לא תא שמע מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי (בארצכם) [בארצם] וכ"ת ה"מ היכא דקעביד בידים אבל גרמא לא תא שמע אל שאול ואל בית הדמים [על] אשר המית את הגבעונים וכי היכן מצינו שהרג שאול את הגבעונים אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להן מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן:

^ב עיין חיי מוהר"ן אות כט הובא בפל"ת אות ג' מעשה באחד שלא היו לו בנים שהיה שם בשעת אמירת התורה וכו'

^ג עירובין דף פב. אמר רב אסי קטן בן שש יוצא בעירוב אמו מיתבי קטן שצריך לאמו יוצא בעירוב אמו ושאיין צריך לאמו אין יוצא בעירוב אמו ותנן נמי גבי סוכה כי האי גוונא קטן שאין צריך לאמו חייב בסוכה והוינן בה ואיזהו קטן שאין צריך לאמו אמרי דבי רבי ינאי כל שנפנה ואין אמו מקנחתו רבי שמעון בן לקיש אמר כל שניעור ואינו קורא אימא אימא סלקא דעתך גדולים נמי קרו אלא אימא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אימא כבר ארבע כבר חמש

^ד גם בזה צ"ע אם עד גיל שנתיים שהוא הגיל שנגמל כרש"י בראשית כא ח' עפ"י גיטין עה: או רק בזמן שיונק בפועל.

כשזה נוטל הענף, הוא מזיק הפירות, היינו הבנים, הצריכים לינק עוד ולקבל מהענף דהיינו פירות בוסר שכיון שנקטפו קודם זמנם לא מועיל להם אפילו כשמניחים אותן עד שיבשילו מעצמם (עיין תורה פח תנינא) כיון שנקטפו מהעץ קודם הזמן^י ועדיין אין בכוחם להבשיל עד שיהיה ראוי לאכילה בכח עצמם אלא צריכים לינק מהעץ, היינו מהתנוצצות אור אמו"י כנ"ל. והכל לפי הגזילה, והכל לפי האילן והענפים והפירות.

כי יש כמה וכמה שינויים בין האילנות עצמן, ובין מהות ואיכות הענפים, ובין ריבוי הענפים, וכן בין הפירות, בכולן יש שינויים^י רבים. כי יש אילן שיש לו ענפים רבים ופירות מועטים. וכן להיפך, ענפים מועטים ופירות רבים. וכן בין מהות הענפים עצמן, יש אילן שיש לו ענף אחד, אבל הוא יקר מאוד. ויש שיש לו עשרה ענפים, וכולם אינם שווים רק עשרה זהובים צ"ע האם הכוונה בכל חיי האשה דומיא דבנים או לכל שנה ושנה. כן יש כמה עניים שיש להם בנים רבים, ואין ידו משגת אלא זוז אחד. היינו שכל הענפים שלו הם פחותים, ואינם רק בערך זהב אחד, או שיש לו ענפים מועטים ופחותים. וכן להיפך, יש עשיר גדול מחמת שהענף שלו הוא יקר מאוד, או שיש לו ענפים רבים ויקרים, ועם כל זה יכול להיות שלא יהיו לו רק בנים מועטים כנ"ל במשל האילנות.

והנה נתפוס^י למשל, אילן אחד עם ג' ענפים וכל ענף מיוחד לו שראוי להוציא ב' פירות, נמצא שראוי שיהיה לו ששה בנים. וכן נאמר למשל שכל ענף הוא בבחי' וערך שיהיה לו מאה אדומים, נמצא שראוי להיות לו שין אדומים משלשה ענפים הללו. נמצא אם גוזל ממנה מאה אדומים, הוא גוזל ונוטל ממנו^י ענף אחד^י, נמצא שנוטל ממנו ב' בנים.

אבל דע שבזה יש חילוק גדול, אם הפירות ראויים לצאת מהענפים בזה אחר זה, נמצא שאף שזה גוזל ממנו ענף אחד, ונוטל ממנו ב' בנים, אעפ"כ עדיין ראויים לו להתקיים יתר הבנים של הענפים הנשארים, כי לא הזיק בהנשארים, כי לא נטל מהם כלום. אבל אם היו ראויים לצאת בבת אחת, בבחי' [י] ששה בכרס אחד דהיינו שאע"פ שהם ששה בנים משלשה ענפים יוולדו בעיבור אחד, ע"כ אף שזה לא גזל ממנו כ"א מאה אדומים, שהם בחי' ערך ענף אחד של ב' פירות, עכ"ז כיון שהם בעיבור אחד קלקל אור כולם, מאחר שכולם היו ראויים לצאת בבת אחת, וזה נטל וחסר מהם אורם, ואין להם שלימות, דהיינו כיון שכולם בעיבור אחד אזי מאה אדומים מתחלק לכל הענפים^י ע"כ יוכל להזיק לו באלו המאה אדומים לבד שנטל ממנו, ליטול ממנו כל הבנים.

וכן יש בענין זה כמה וכמה שינויים^י, לפי הגזילה, ולפי האילן, והענפים והפירות, במהותם וכמותם.

והכלל כי היא צריכה תמיד להשלים אורה. וכל זמן שאין לה שלימות, א"א לה להוליד. ועיקר שלימותה על ידי הממון, כי הוא בחי' התנוצצות אורה כנ"ל ולכן כשגוזלים מבעלה ממון זה מזיק ומחסר באור נפשה, כי כל הממון של בעלה הוא נצרך לה להשלים אורה^י :

^י ונראה דאין זה עונת המעשר כי שם תלוי בשם פרי עליו אבל כאן תלוי עם יש בכוחו להבשיל מעצמו שזה קצת מאוחר יותר.

^י בתשכס - אמן

^י מתוצו - שינויים

^י בדפודי - נתפוס, בתרלד - נתפוס, מתוצו - נתפוס

^י צ"ע לכאורה צ"ל להפך שנוטל ממנו מון וממנה ענפים

^י צ"ע מדוע לא מתחלק הגזילה לכל הענפים

^י * שמות רבה פרשה א' פסקא ח' [מכילתא רבי ישמעאל בשלה מסכתא דפסחא פרשה יב. תנחומא פרשת שמות אות ה' הובא בפרש"י שמות א' ו' ופרש"י שמואל-ב-ו' יא]

^{כא} כך נראה לכאורה אבל אינו מכרח כי אולי אע"פ שמוזק ענף אחד בלבד אבל העיבור האחד גורם שכל הבנים יש להם קשר לכל הענפים, ולכן גם הד' שלא נפגם הענף שלהם הם נפגמים מחמת הענף האחד הפגום. וצ"ע.

^{כב} מתוצו - שינויים

^{כג} צ"ע בזה באמת מדוע כל ממון בעלה ולא רק הנצרך לה בפועל. ועיין במעשה ממשא חניקעס המובא בשיחות השייכות לתורה זו שהיה עשיר, ועוד עיין לקמן שאפילו לא נגזל הבעל אלא ע"י שנת אווה אדם לממונו מאד גם זה מחסר באור נפשה ונחשב גזל, משמע אע"פ שהבעל עשיר כל ממון שנגזל ממנו מחסר באור נפשה, אבל מה שלוקח הבעל לצרכו לא מחסר ממנה אם מקבלת ממנו כדי צרכה. ואדרבה תיקנו חז"ל מעשי ידיה כנגד מזונות שנותן לה, עד שאמרו כל מה שיש לה שייך לבעל הרי שיכול לעשות בו כחפצו בלא שנחסר מאור נפשה.

משמע שכל הממון שיש לאיש בזכות אשתו זה רק מכח הממון שנותן לה נמצא שרק כשהאיש הוא בחי' צדיק חונן ונותן לאשתו את הממון שמקבל בזכותה אזי זוכה בזכותא ליותר והיינו בחי' הנ"ל אוקירו לנשיכו דהיכי דתתעתרו דהיינו שהאיש זוכה בכסף רק כפי מה שמכבד את מקור הרוחני של הממון שלו והיא אשתו. ולכבד את אשתו כלול בזה גם נתינת ממון כפי צרכה. כי היא מהות של חסרון וצריכה תמיד השלמת אורה ע"י כבוד וממון/י¹⁷.

וזה שאמר לעיל שהגולן גוזל נפש בניו זה בחי' מה **שכתוב (ישעיה א')/ב"ה למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ, שהפסוק מזהיר לעשות משפט ולחזק את הנגזל** כמבואר בפרש"י שם, **להציל עשוק מיד עשוקי, כדי להציל נפש בניו ובנותיו של הנגזל כנ"ל.** וזה למדו היטב וכו', טעם שנקט לשון לימוד לגבי משפט רוצה לומר **שמה שתעשו משפט ותצילו גזול מיד גוזלו, עי"ז תעשו טובה להבנים, שהם בחי' לימודי ה', כמה שכתוב (שם נד) וכל בניך לימודי ה'.** וזה למדו היטב¹⁸, **שההטבה תהיה להבנים, שהם בחי' לימודי ה'.**

וזה סוד כוונת הגמרא (ב"ק קג) **הגזול את חבירו שוה פרוטה יוליכנו אחריו אפילו למדי התפארת ישראל על משנה זו פירש שנקט מדי דווקא כיוון שהיא רחוקה מאד ועוד שהכסף לא נחשב בה/ב"ה וקמ"ל שכדי לקיים מצוות והשיב את הגזלה צריך לרדוף אחר הנגזל אפילו למקום רחוק מאד ועוד שצריך להחזיר לו שווי הגזלה שגזל לפי ערכה במקום שגזל ולא במקום שמחזיר. אבל רבינו משמע שלא מסתפק בתירוץ זה, אולי כיון שכידוע יש מדינות רחוקות יותר ממדי. לכן אומר **והוא פליאה נשגבה מאד, למה תפסו מדי דווקא. אך דע שהגמרא היא נעלמת ונסתרת מאד** כמבואר בווהר ח"ג דף רמז: ורבנן דמתניתין ואמוראין, כל תלמודא דלהון על רזין דאורייתא סדרו ליה, וזה כוונתם האמת [כ"ט] בשיחות הר"ן מבואר שכך שמע רבינו שלומדים סוגיא זו במתיבתא של רבינו. **הגזול וכו' יוליכנו אחריו אפי' למדי, היינו לימודי ה', היינו הבנים. שצריך להחזיר לו אפי' הבנים שגזל ממנו על ידי שגזל את ממונו** דהיינו אפילו הבנים שמנע ממנו ללדת או שמתו כיון שהיו צריכים לאימן/ל¹⁹. וזה למדי, בחי' לימודי ה' הנ"ל :**

ודע שלפעמים אף שנוטל ממנו ממון, עכ"ז לא יזיק לבניו, ולא יחסר אור נפשה. כי ברוחניות הנפש מרגשת הכאב והצער הגדול שיש לה בבחי' איהו לא חזי מזליה חזי (מגילה ג), כשזה הגולן שהוא כמו רוצח נפשות ממש, בא לחסר אורה ולגזול נפש בניה. וע"כ היא מצמצמת אורה, וממשכת ומכווצת עצמה, ומקבצת לעצמה חלקי נפשה, כדי שזה הגולן לא יוכל לינק ממנה ולחסר אורה. עד שלפעמים לא יוכל הגולן להתגבר עליה לקבל מאורה, ואף שגזל ונטל הממון ממנו, עכ"ז כבר התגברה הנפש, וצמצמה ומשכה וקבצה אורה ולא הניחה לקבל מאורה. וזה הממון שלקח הגולן, אינו ממון כלל, רק עפרא בעלמא, מאחר שאין בו אור כלל/לא²⁰ מאור נפשה שיכול הגולן להזיקו. והממון הזה הוא בבחי'

עוד צ"ע עיין תורה כה שם מבואר שממון שגוי גוול נחשב צדקה משמע דווקא כגולן ישראל מחסר מאור נפש האשה אבל גולן גוי אדרבה מוסיף אור של צדקה בממון וצ"ע.

¹⁷ **אינו מדוייק** כי לגבי הכבוד משמע שגורם שנפשה נמשכת לכבוד שהוא שרש הנפש כמבואר בתורה סז ולו אבל בענין הממון שצריך לתת לה זה כדי להשלים חסרונה שעי"ז מנוצץ אור נפשה. ואפשר דהיינו הך הנוצצות האו רנפשה ומה שנמשכת אל הכבוד.

¹⁸ **ישעיה פרק א (יז) למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו; תום ריבו אלמנה:**

רש"י – אשרו חמוץ – החזיקו את הגזול והוא לשון משנה אשרנוהי אי אישר חילי ישר כחך ל"א הדריכוהו בנתיב אמת לזכות בשלו לשון באשורו אחזה רגלי (איוב כג יא) ואשר בדרך לבך (משלי כג יט). שפטו יתום – פלוני זכאי פלוני חייב. ריבו אלמנה – השתדלו בריבה להתווכח בעדה שאינה יוצאת לחזור אחרי בעלי דינה (סא"א). חמוץ – גוול ודומה לו מכף מעול וחמוץ (תהלים עא):

¹⁹ בדפוד ותולד – עשוק, ומתולד – עושקו

²⁰ מתוצו – היטב

¹⁸ **עיין ישעיה פרק יג (יז) הנני מעיר עליהם את מדי אשר פספס לא יחשבו וזהב לא יחפצו בו:**

¹⁹ עיין שיחות הר"ן קלג שפירוש זה שמע רבינו שכך לומדים למעלה

²⁰ **וצ"ע** אך יכול להחזיר בנים שמתו ועוד צ"ע מאי קמ"ל שמחזיר אפילו הבנים הרי למעשה יכול להחזיר רק את הגולה וממילא חוזר לאשתו ענף ופירות מאו רנפשה שעי"ז יולדו הילדים.

²¹ **צ"ע קצת** משמע שעי"ז אור נפשה הנמצא בממון יש ערך יותר לממון וקשה הרי זה תלוי באדם המחזיק את הממון כמבואר בתורה כה שאצל גוי מיד מאבד את החן והווגנין עילאין וכן מבואר בתורה כג שתלוי בתיקון הברית והרי הגולן בוודאי לא זכה לשפע כפול שהרי רוצה ממון גשמי בלבד ומה נפ"מ אצלו אם יש בו אור נפשה או לא לכן נראה שזה רק לענין שכיון שהוא עפר בעלמא לא ניוק הנגזל ע"י הגולה.

עפרות זהב (איוב כח) והוא בבחי' (ד"ה ב ט) / לב אין כסף נחשב/ לג, דהיינו שאין לו שום חשיבות מחמת שאין בהכסף והזהב שום אור, כי התגברה ולא הניחה לקבל מאורה. וכמו שיש דוגמתו בעולם הזה, כי יש אילנות במדינות^{לד} אונגריין, שכשארם בא ליטלם הם ממשיכין ומקטינים עצמן, ואינם מניחים ליטול אותם [לה/ לז]:

וזה שאמרנו לעיל הכלל שצריך תמיד להשלים אורה ע"י ממון זה בחי' קידושין, כי כשאינן שלימות בדבר דהיינו האשה לפני שנשאת לאיש, יש שם אחיזת הסט"א והקליפות/ לז כי האשה בנינה מהגבורות שהם דינים בחי' חסרון שצריך להשלים ולהמתיק תמיד. והנפש בחי' נוקבא היא בין הקליפות. כי היא מתפזרת ונדחת ביניהם תמיד, בבחי' (משלי ה') רגליה יורדת^{לח} מות בין הקליפות דהיינו דינים וחסרון/ לט. ועל כן כשהיא רואה זה הכסף או שוה כסף, שהוא בחי' שלימות אורה כנ"ל, ביד זה האיש /^מ שבא לקדש אותה ולהשלימה, עי"ז תאיבה אליו ונכספת לו, שהוא ישרים אורה מכאן ולהבא תמיד, ויקבץ נדחיה [מ"א] מבין הקליפות, להוציא רגליה ממות. וזה בחי' קידושין בכסף, כי ע"י שנשלם אורה על ידי הכסף, ואין בה חסרון, עי"ז היא מתקדשת מטומאתה [מ"ב], ויוצאה מבין הקליפות. וע"כ היא מקודשת ונקנית אליו ע"י הכסף הזה, כי הכסף הוא שלימות אור האשה כנ"ל. וזה לשון קידושין, שמתקדשת ומזמנת עצמה לצאת מן

^{לב} דברי הימים - ב פרק ט (כ) וכל כלי משקה המלך שלמה וזה כל כלי בית יער הלכנו וזה סגור אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה:

^{לז} פשט הפסוק מדבר לעניין אחר לגמרי שמסופר שם בימי שלמה המלך מרוב עושר וריבוי הזהב לא היה ערך לכסף.

^{לח} בחשכט - במדינת

^{לח} עין ספר הברית ח"א מאמר י"א פ"ד ד"ה וכן יש ג' מיני צמחים

^{לו} ספר הברית - חלק א מאמר י"א תבנית כל הדצח"ם - באמצע פרק ד - כן יש ג' מיני צמחים ידועים אשר יש להם תנועה והרגש במקצת כב"ח, האחד הוא עשב הנקרא בלשונם (סינסייניס) והוא נקרא בכל לשון (אל תגע ב) על שם ענינו, מפני שכל הנוגע בו אפילו באצבע קטנה מיד ירגיש ויכפול את עליו, והיה כאשר יעקור האדם את רגליו וילך ממנו או יפתח את עליו כאשר בתחלה. השני הוא עשב הנקרא (באקארוס) שבכל עת ערב תצא ממנו כמראה אש ויבריק מאד ואדם כי יקרב אליו שברצונו לעקרו יברח ממנו ואי אפשר להשיגו כי אם על ידי זריקת שתן הנשים עליו ואז יחלש וינוח. והג' הוא עץ אחד נמצא באי (צימבורין) שמניע את ענפיו תמיד והיה כאשר ימשש האדם באחד מענפיו תיכף יקבץ עליו לנקבציו ויברח מיד הממשש, ואפילו לאחר שנכרת ענף אחד ממנו יש באתו ענף תנועה עד ח' ימים ובהגעה קלה בו מנענע את עצמו, כאשר העיד על זה החכם ורופא בעל מעשה טוביה ז"ל:

^{לז} עיין תורה לב - כי כל זמן שלא נתונה לזווג, היא אֲתִקְרִיאת נֶעֶר בְּלֹא ה' (וזה בא דף ל"ח): גִּימְטָרְיָא ש"ף דִּינִים. וכד אֲתִתְקַנְתָּ לְזוּיָג אֲתִקְרִיאת נֶעֶרָה בְּה"א, שְׁנִמְתְּקִין הַדִּינִין עַל יְדֵי ה' אֲלֵפִין שֶׁל אֱהִיָּה שְׁבִינָה, כְּמוֹכָא בְּפְרִי עֵץ חַיִּים שְׁעַר עֲמִידָה. נִמְצָא הַכֹּלָה עֲדִין בְּבְחִינֹת נֶעֶר, בְּבְחִינֹת ש"ף דִּינִים, וְצְרִיף לְהַמְתִּיקָה וּלְתַקְנָה: ועי"ש ש"ע הרקודים בחתונה ממתיקים אותה ומעלים אותה מהקליפות נמצא שגם אחרי הקדושין ואפילו אחרי החופה וחדר יחוד עדיין צריך להמתיקה להכינה ליחוד ממש.

^{לח} גם בדפ"ר ותולד - יודות, ומתולד - יודות

^{לט} כי דין שרשו בספירת הגבורה שהיא מדת החזרת כל דבר לשרשו הפך החסד שהוא השפעת שפע, וזהו שיצחק שמדתו גבורה תמיד היה בבחי' מסירות נפש בחי' החזרת כל כולו לשרשו. ולכן מי שהוא בדינים מדתו להיות מקבל ולוקח הפך הבעל חסד שתמיד חונן ונותן לכן הנוקבא שכיון שבמהותה היא מצד הגבורות מדתה ותכונתה תמיד להיות חסרה וצריכה השלמה. וזהו עור כנגדו כמבואר בתורה לו עפ"י הקדמת התיקונים שרות אמרה לנעמי אני עשיתי את בועז איש ע"י שקבלתי ממנו צדקה עי"ש.

^{לז} צ"ע האם דווקא בן זוגה כי רק אצלו נמצא הממון מאור נפשה שמשלים אורה או בין שאור נפשה הוא רוח דיהיב בה א"כ אפילו כשנתחלפו הזיווגים כגון שלקחה מי שאין לו זיווג וזכה בה על תפילה כמבואר במועד קטן

^{לח} לשה"כ ישעיהו נו ח'

^{לז} לשה"כ שמואל - ב יא ד'

הטומאה, ולקבל קדושה על ידו:

ובכל המו"מ שהוא נושא ונותן ומרויח/א* לצורך ביתו, הוא משלים אורה בזה, ומקבץ נדחיה. וכפי שיתבאר שעל כן מתחייב האיש בכתובה לפרנס את אשתו תמיד כי הוא צריך להשלים אורה תמיד, כי הפרנסה שמביא לביתו הוא בחי' הנקת האילן והענפים והפירות, שעל ידי שהוא מניקם ומשלימם, עי"ז האילן מגדל ענפים, היינו שמתנוצץ אורה שממנו מגיע השפע ממון לבעל ברוחניות, והענפים עושים פירות דהיינו בנים כנ"ל. וזה הטעם שתיקנו חז"ל שנותן לה כתובה תיכף אחר הקידושין דהיינו אחר שקונה אותה קודם הנישואין, ועוד גם נותן לה כתובה ומבטיח לה בכתובה ואנא אפלח ואוקיר/ב ואוויזי ואפרנס אותך וגו', דהיינו אני אעבוד ואכבד ואדאג למזונותיך ואפרנס אותך שמבטיח לה להשלים אורה תמיד, ע"י הממון וכבוד כנ"ל:

וזה בחי' ירושה שמשאיר האיש אחר פטירתו ששייך לבנים ויש בזה שתי בחינות אחת בצריכין לאמן דהיינו ממון מאור נפש אמם ושניה כשאינם צריכים לאמן והוא ממון ששייך להם מאור נפש בת זוגם שתייהיה להם ונתקבץ אצל אביהם. כי כשהפירות יוצאין, לפעמים עדיין צריכין לענפיהם לינק מהם כנ"ל. וע"כ כשנפטר, ואינם יכולים לינק עוד, כי נפסק הנקות"ה האילן כשנפטר הבעל המשלים אורה דהיינו הנקת אילן, ע"כ הם מקבלים ויורשים הממון השייך להם, להשלים אורם כגון יתומים קטנים שעדיין צריכים לאימן/ו, והיא מקבלת השאר מה שראוי לה לאורה, וזה בחי' הכתובה שנוטלת:

ולפעמים אין צריכין הבנים לקבל עוד אור מהענפים כגון יתומים שגדלו ולא צריכים לאימן, ואף על פי כן נוטלים ירושה. זהו מבחי' אחרת, כי כשהבנים יוצאים לעולם, יוצא תיכף עמהם בת זוגם בין שהיא נולדה לפניו ובין לאחריו וכן ממון ובנים שיהיו לו כשינשא הכל כלול בכח בנפשו ומזלו כנ"ל שבת זוגו כל הנר"ן שלה הוא בבחי' נפש אצלו ובאור נפשה תלויים הממון והבנים, וממונם שהוא ענפי אור נפש בת זוגם, בא עמהם כחז"ל זכר בא לעולם עם ככרו בידו/ז, ובניהם דהיינו הפירות, היינו, האילן והענפים והפירות דהיינו בני חי/ח ומזוני העתיד להיות להם, והאב מקבץ אורם דהיינו שמהזמן שלא צריכים לאימן עד הזמן שנושאים אשה וצריכים להשלים אורה כל הזמן הזה מקבץ האב את אורם וממנו יש ממון השייך להם לכן כשנפטר ממון זה חוזר אליהם ע"י הירושה. וע"כ אפשר שיהיה ג"כ לאב ממון בשביל בנו, על ידי שמקבץ חלקי אור שלהם. וע"כ לפעמים הם נוטלים ירושה/ט, אף שאינם צריכים לאמן, לקבל אור מענפיה, אבל הם נוטלים ממון

^א כל הממון שמרויח הוא נצוצות נפש שהיו מפוררים וכעת הגיע זמנם לעלות ולהכלל בנפשו ע"י שקונה אותם ומשתמש בהם כמבואר כל זה בתורה נד אות ג' ובתורה עה עי"ש גם עיין תורה מו תנינא שהממון נקרא נפש כיון שמוסר נפשו כדי להשיגו

^ב כי גם הכבוד שנותן לה הוא חלק מהנקת האילן כמו הממון כי צריכה כבוד וכמבואר בתורה רב שקטני השכל צריכים כבוד וכאן משמע שהכבוד שצריכה זה חלק ממהותה כמו הממון שמהותה להיות נשלמת על ידו

^ג בדפ"ר - ואיזון, בתקפא - לא ברור ונראה ואיזון, בתרלד ומתורלו - ואיזון (ואיזון היא גרסת טור חר"ם צט ובאהע"ז קסו גרס ואזון, בסוד ליתא לתיבת אוקיר וברמ"ס יבוס וחליצה ד' לג גרס ואוקיר ואטובר ואיזון)

^ד גם בדפ"ר ותרלד - אותן, מתרלו - יתן

^ה גם בדפ"ר הנקות, בתשכס - הנקת

^ו צ"ע אולי גם גדולים הסמוכים על שלחן אביהם

^ז עיין נדה לא: ואמר ר' יצחק דבי רבי אמי בא זכר בעולם בא ככרו בידו זכר זה כר דכתיב ויכרה להם כירה גדולה נקבה אין עמה כלום נקבה נקייה באה עד דאמרה מזוני לא יחייב לה דכתיב נקבה שכרך עלי ואתנה.

מהרש"א שם - יראה כל זה ע"פ הדין כי הזכר מיום בואו לעולם ככרו בידו בכל מה שירויח הן במעשה ידי הן במציאה זכה בו אבל הנקבה נקיה באה לעולם מיום בואה לעולם מעשה ידיה ומציאותה וכל שבח נעוריה לאביה ומשהשיאה אח"כ לבעלה הכל רק עד דאמרה מזוני יחייב לה כי אין האב והבעל יכולין לומר לה עשה עמי ואיני נזך והיא תוכל להוציא מעשה ידיה עד כדי מזונותיה והיינו נקבה ע"ד "נקבה שכרך" שצריכה לפרוש ולנקוב מה שיתנו לה ממעשה ידיה דהיינו כדי מזונותיה ולפרש"י נראה לפרש לענין מול דבא ככרו בידו בין לרע בין לטוב ונקבה נקיה באה בלא מול דמולה תלוי במול הזכר כמ"ש התוספות בפ"ק דטוטה ועד דאמרה מזוני דהיינו בתפלה אפשר לה לבטלה וק"ל:

^ח חיי היינו נפש דהיינו האשה כנ"ל

^ט לקוטי הלכות חו"מ - גבית חוב מהיתומים הלכה א - אָבֵל הַמְשֻׁלָּטִין נֶחְשָׁבִין תַּכְף אַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ בְּחֻזְקַת הַיְתוּמִים, כִּי לֹא נִשְׁאָר שָׁם שְׂרָשׁ נִפְשׁוֹ כְּמוֹ בְּקִרְעוֹת שֶׁנֶּקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ כְּנ"ל. וְהַמְשֻׁלָּטִין הֵם שְׂיָכִים בְּיוֹתֵר אֶל הַיְתוּמִים עַל פִּי הַמְבַאֵר בַּמֶּאֱמָר "גִּזְלָה" הַנ"ל,

שלהם, שקיבץ אביהם על ידם מחלקי אור שלהם. ובאמת לא היה ראוי לחלק הירושה בשוה, כי בודאי אינו שוה חלקי אורם. אבל א"א למסור משפט זה לב"ד שלמטה, כי אין יודע חילוקים אלו, כ"א היודע תעלומות, והוא באמת מסדר אח"כ כראוי ונוטל" מזה ונותן לזה :

גול גורם לגולן ולאשת הנגול להרהורים

עד כאן נתבאר שהממון אור נפשה של האשה שממנו הבנים ולכן גזילת הממון כגזילת הבנים ועתה יבאר עוד שהממון אור נפשה של האשה הוא ממש כמו נפש האשה בעצמו דהיינו שגזלת הממון הוא ברוחניות כמו גזול ולקח את האשה בעצמה אליו. שנעשה קשר רוחני ביניהם כי נתקרבו הנפשות זה לזה וגורם להרהורים עד שיכול גרום שממש תמשך ותלך אליו גם בגשמיות. עוד מבאר שלא רק גזלת ממון ממש אלא אפילו חמדת ממון חבירו אם היא בתוקף גדול יכול לגרום לכל הנ"ל.

דהיינו שגזלת ממון היא ממש גזילת שרש הממון דהיינו אור נפשה של אשת הנגול עד שגורם לה להמשך אחריו ולהרהר בו ועוד גם לגולן בחמדת הממון עד כדי גול נמשך נפשו אל שרש הממון שגול דהיינו אל אור נפש אשת הנגול וגורם לו להרהר אחריה.

ודע שעי"ז שגזל את חבירו הוא בא להרהורים. כי בודאי הוא מתדבק ונכסף לאשת

חבירו שגזלו, ע"י הממון שנטל ממנו, שהוא אור נפשה כנ"ל שכיון שלקח הממון שהוא בחי' נפש כאילו לקח גם אור נפש האשה שהיא בחי' נפש וכיון שברוחניות נחשב לקיחה נקשר נפשו שנפשה ומהרהר בה.

וכן היא מהרהרת אחריו, ע"י שמשך אותה אליו, ע"י שמשך לעצמו אור נפשה ע"י גזילת הממון. וע"כ ארז"ל (סנהדרין פ"א/יא) היורד לאומנות חבירו/יב דהיינו שהשיג גבולו ומוכר

שהנפש והעשירות ונפשות בניו הם בבחינת אילן וענפים ופרות. והבנים הם הם הפרות של האילן, והוא בעצמו הוא המיניק את האילן ומשפיעו וכשנפטר ואין מי שישתדל להיניקם ולהשפיעם בעשירות ששם שרש נפשם, על פן הם נוטלים ירשה, פדי שהם בעצמם יעסקו עם המעות וישלימו את נפשם על ידי עשירות. ולפעמים הבנים נוטלים ירשה ממעות שלהם בעצמם, פי לפעמים יש להאב מעות בשביל הבנים והוא מעות של הבנים, עין שם היטב בדבור המתחיל, וזה בחינת ירשה, עין שם. ועל פן ראויים המטלטלין להיתומים לאחר מותו, פי הבנים הם בחינת הפרות של האילן. והפרות הם בחינת מטלטלין, פי לאחר שתולשין הפרות הם מטלטלין. נמצא, שכל חיות הבנים הוא בבחינת פרות, בחינת מטלטלין. נמצא, שכל חלק הבנים שיש להם אצל האב בעשירות שלו הוא בחינת מטלטלין נגד קרקעות, פי כל עצמן הם רק בחינת פרות כנ"ל, אבל האב הוא עקר שרש האילן והנקתו נמצא ששרש נפשו נגד הבנים הוא בחינת קרקעות שמשם באין כל המטלטלין והפרות שהם בחינת נפשות בניו. ועל פן עקר שרש נפש האב הוא בבחינת קרקעות. ועקר שרש נפש הבנים הוא בבחינת מטלטלין, שהוא בחינת פרות

¹ בדפ"ר ותולד ומתולד - ונוטל, בתקפא לא ברור ונראה וניטל

^א **סנהדרין דף פא.** - דרש רב אחא ברבי חנינא מאי דכתיב אל ההרים לא אכל שלא אכל בזכות אבותיו ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל שלא הלך בקומה זקופה (יחזאל יח) **ואת אשת רעהו לא טימא שלא ירד לאומנות חבירו** ואל אשה נדה לא קירב שלא נהנה מקופה של צדקה וכתיב צדיק הוא חיה כשהיה רבן גמליאל מגיע למקרא הוה היה בוכה ואמר מאן דעביד לכולהו הוא דחיי בחדא מינייהו לא אמר ליה רבי עקיבא אלא מעתה אל תטמאו בכל אלה הכי נמי בכולהו אין בחדא מינייהו לא אלא באחת מכל אלה הכי נמי באחת מכל אלה:

מהרש"א - דרש אשת רעהו לא טמא שלא ירד לאומנות חבירו כי דימה בכל מקום מחייתו של אדם לאשה כמ"ש ראה חיים עם אשה כי בה תלה מחייתו כמ"ש פרק הבא על יבמתו עור כנגדו במה עזרתו אדם מביא חיטין חיטין כוסס כו'

^ב **עיין מכות כד.** עה"פ תהלים טו ג' לא עשה לרעהו רעה דרשו שלא ירד לאומנות חבירו ועי"ש מאירי שהיורד נקרא רשע. והריטב"א כתב הטעם כעני המהפך בחררה אבל יש גם מפרשים שהיא רק מדת חסידות. ועיין חו"מ קנו ה' ופתחי תשובה ס"ק ג' בשם חת"ח לחלק בין פסק חיותיה דמכופין לבין חליש חיותיה דלא כופין וכגון במבוי סתום שהראשון בפנים והשני סמוך לפתח שהכל עוברים תחילה אצל השני, עוד שהחיות יאיר למד שכל יא דברים הם מילי דחסידות והחת"ס חולק שהרי את כל התורה העמיד עליהם דוד המלך כמבואר שם עי"ש.

(וכל הסוגיא עיין אנציקלופדיא תלמודית ערך יורד לאומנות) - בגדר האיסור לרדת לאומנות חבירו, מצינו כמה דעות: (א) יש ראשונים שכתבו שכל המקפח פרנסתו של חבירו הרי הוא בכלל "ארור מסיג גבול רעהו", שאף על פי שהלאו: לא תסיג גבול רעך וגו', האמור על המשנה את הגבול שבין שדהו לבין שדה חבירו ומעבירו לתוך שדה חבירו, אינו אמור אלא על גזילת קרקע על ידי הסגת הגבול, ארור מסיג וגו' בא ללמדנו איסור למקפח פרנסת חבירו בדרך מקח וממכר. (ב) ויש מהאחרונים שכתבו שהוא בכלל גזל ואסור מן התורה, ולפיכך אף נכרי שבא לרדת לאומנות של ישראל, מעכבים עליו, שהרי גול הוא אחת משבע מצוות בני נח, ודיני ממון של בני נח ושל ישראל, הם אותם הדינים. (ג) ויש אחרונים שכתבו שהאיסור לרדת לאומנות חבירו אינו אלא מדרבנן, משום תיקון העולם - ואף ראשונים כתבו שחכמים אסרו לרדת לאומנות חבירו - ואף בדעתם יש שכתבו, שכיון שכתבו ראשונים שהנהגות המדיניות וישובן מסרם הכתוב לחכמי ישראל, וכמו שנאמר: שם שם לו חק ומשפט, ססדרי הנהגת בני המדינה במסחרם נקבעים בידי חכמים, ולכן כל שקבעו חקקו, נעשה כדון התורה, והעובר על מה שקבעו חכמים הרי זה גול מן התורה, אבל רבים מהאחרונים כתבו שאינו אלא איסור דרבנן. (ד) ויש ראשונים שכתבו שהאיסור לירד לאומנות חבירו הוא כאותה שאמרו בעני-המהפך-בחררה* - במי שמחור על חררה לקנותה - שאם בא אחר ונטלה ממנו נקרא רשע, מפני שיכול למצוא לקנות חררה אחרת. (ה) מהראשונים יש שכללו את היורד לאומנות חבירו בכלל דיני הרחקת-נזקין.

בשכנותו אותו סוג של סחורה שחבירו מוכר הרי זה **כאילו בא על א"א שנאמר [ג'] ואת אשת רעהו לא תמא וכו'.** והוא תימה למה בחרו חז"ל בדימוי גולן למטמא אשת איש ולפי רבינו מבואר נפלא **כי הוא בא ומטמא ממש אשת רעהו ע"י הגזילה כנ"ל** כי נמשך ע"י גם ליבו להרהר בה וליבה להרהר בו דהיינו טומאת ניאוף במחשבה:

יש כאן חידוש עצום במה שהביא ראייה לדבריו מדין השגת גבול שאינו גזילה ממש שהרי הקב"ה מפרנס אלא שעפ"י הטבע נראה שממעט מהקונים שלו וכביכול מפנה צינור פרנסה מחבירו אליו, שאין זו גזילה ממש אלא דומה יותר לחומד ממון חבירו המבואר לקמן, ולכאורה עונו פחות שהרי גם הוא צריך לחיות ואע"פ שמדובר דווקא באופן שביתו בשכונה אחרת ויכול שם לפתוח חנותו אבל עכ"פ אין זה חומד ממון חבירו אלא חומד את הקונים של חבירו, ואינו גזל ממש אלא גרמא לגזל ואעפ"כ גם בבחי' הרוחנית זה נקרא גזל ממון חבירו עד שנחשב שמשך אליו את אור נפש אשתו, וגורם לו ולה להרהורים.

גזל גורם לגולן שאשתו תמאס בו

ולפעמים יאבד הגזולן בת זוג שלו על ידי הגזילה. כי מאחר שנתן עינו בממון חבירו, היינו באור בת זוגו, א"כ הוא ממאס בשלו, ופונה א"ע משלו, ואינו רוצה בחלקו, בממון שלו, באור בת זוג שלו, ע"כ היא גם היא פונה את עצמה ממנו ומתרחקת ממנו כמו שהוא התרחק א"ע ופנה ממנה. וכמשארז"ל (ירושלמי ברכות פרק ט' [י"ד]) משל לאשה שהיא ממתנת לאיש כל זמן שהי' בדעתו להנשא לה היתה יושבת וממתנת לו כיון שהפליג את דעתו ממנה אף היא הלכה ונשאת לאחר. ע"כ אם אין להגזולן אשה יוכל לאבד בת זוג שלו/טו:

גזל יכול לגרום לאשת הנגזל להמשך אל הגזולן

וגם יוכל הגזולן לפעמים לגזול מחבירו אפי' הבת זוג של הנגזל. והכל לפי תוקף וחוזק תאוותו וחשקו והתגברותו על ממון חבירו בהרהור כדלקמן שגם חמדת הממון של חבירו יכולה לגרום לזה **ובמעשה שגזולו בפועל כנ"ל, עד דאפשר שיתגבר ע"י גזל הממון ויקח גם בת זוג של חבירו הנגזל. כי מאחר שהתגבר וגזל ממון חבירו שהוא אור נפש בת זוגו כנ"ל, ע"כ לפעמים נמשכת היא בעצמה ג"כ אחר הממון שגזל זה הגזולן מבעלה. וע"כ לפעמים הגזולן גזול גם אשת חבירו ע"י הממון שגזל ממנו בידיים, או ע"י חמדה וכמבואר בשיחות השייכות לתורה זו ובפרפראות לחכמה אות ג' שרבינו בדבריו בכל התורה הזו ובפרט כאן רמו לאיש מסויים שהיה שם בשעת אמירת התורה שחברו שירד מנכסיו קינא בו מאד על עשירותו וחמד ממנו וסוף דבר שאשתו נפטרה והעשיר גרש את אשתו ולקחה חברו שקינא בו.**

חמדה ותאוות ממון חבירו יכול לגרום לכל הנ"ל כמו גזל ממש

כי דע, כי גם על ידי חמדה ותאוה/טו והשתוקקות שיש לו לממון חבירו, גם ע"י יוכל לגזולו, כי המחשבה יש לה תוקף גדול, כמבואר במ"א [י"ח/טו] עיין תורה קצג/כ שהמחשבה

^ז יחזקאל יח ו'

^ח ע"י ש בסוף מסכת ברכות

^{טו} עיין זהר לך לך צא: מי שבא בגלגול בלי אשתו צריך לזכות באחרת לפי מעשיו ועי"ש אור יקר להרמ"ק דף קפג דמי שפגם בעריות מאבד את אשתו ואם לא פגם בעריות אף שפגם בדבר אחר אשתו שמורה לו. ולפי"ז לכאורה צ"ע שכאן הרי לא פגם בעריות אלא בתאוות ממון. ונראה כיון שתאוות ממון שרשה בתאוות ניאוף כמבואר בתורה כג ובלק"ה קדושין ג' ג' וגזולן הוא בעל תאוות ממון הוא בודאי שקוע גם בתאוות ניאוף.

^{טז} ההבדל בין חמדה לתאוה עיין רמב"ם גולה פ"א הלכה ט' וי' שהחמדה במעשה שלקח בידו ונתן דמים ותאוה בלב ועיין גם רבנו בחיי וחזקוני דברים ה' יח ועי"ש מורחיש שאין הבדל

^{טז} גם בדפ"ר ותולד - לגזול, ומתולדו - לגזול

^{טז} * בתורה קצג ועיין שיחות הר"ן סימן ח' וסימן סב

^{טז} שיחות הר"ן - אות טב - כי כשהמחשבה היא כולה אחוזה ודבוקה בדבר אחד שיהיה כן, דהיינו כל הבחינות שיש במחשבה דהיינו פנימיות וחיצוניות ושאר הבחינות כולם עד הנקודה, וכשכולם כאחד אחוים ודבוקים וחושבים שיהיה כן בלי בלבול ונטיה למחשבה אחרת, על ידי זה הם פועלים שבהכרח יהיה כן כמו שהם חושבים. וגם שהמחשבה תהיה בפרטי פרטיות, לא בדרך כלל כגון שיחשב שאם יהיה כן יהיה כך וכך בפרטיות. אבל כשחושב בדרך כלל הוא בחינת גלמי כלים (כלים י"ב ו חולין כה.) ויכול לטעות כמו

כשהיא בתוקף גדול בביטול כל הרגשות אזי יכול לפעול על ידה כמו עשיה בפועל וכן מבואר בשיחות הר"ן סימן סב כשהמחשבה דבוקה ואחווה כולה בפרטיות בדבר אחד בתקיפות גדול יכול לפעול שתתקיים בפועל עיי"ש כי תוקף המחשב פועל את כל השתלשלות העניין כמו בפועל ממש. וע"כ יוכל להיות שיהי' להאדם ממון גזילה, אף שלא גזל כלום בידיים. וזהו האיסור הלאו החמור שבעשרת הדברות לא תחמוד [כ"א], כי החמדה בעצמ' הוא איסור חמור מאד ר"ל, כי יש כח בהחמדה לגזול ממנו ממונו, ונפש בניו ובנותיו כנ"ל.

ועל כן יש איסור אפי' ב"מחשבה לשלוח יד בפקדון [כ"ג]. כמו ששינונו בב"מ (דף מג ע"ב/כ"ד) החושב לשלוח יד בפקדון. כי הפלוגתא היא רק אם חייב ע"ז כמו השולח יד ממש דהיינו להתחייב באונסים משעה שאמר שישלח ידו אבל איסור יש בודאי לכ"ע, כנ"ל כי ברוחניות גם במחשבה לבד כבר עבר לרשותו ע"י שחמד את הפקדון :

החומד ממון חבירו כחומד אשת חבירו וכממאס באשת נעוריו שלו ועי"ז נחשך אור נפשה של אשתו ונעשים מזונותיו מצומצמים/כ"ה והתיקון ע"י צדקה

והנה לפעמים הגזלן הוא בבחי' ממאס באשת נעורים [כ"ו], וחומד אשת חבירו כנ"ל. ולפעמים רוצה בשניהם, שרוצה את ממונו, וחפץ גם בשל חבירו. וזה בחי' מכניס צרה [כ"ז] בתוך ביתו. והנביא הזהיר על זה כמ"ש (מלאכי ב')/כ"ח ובאשת נעוריו אל תבגוד כי שניא שלח. פשט הפסוקים הוא תוכחה לעם ישראל בגלות בבל שלקחו נשים נכריות ועוד גרוע מזה שלקחו נכריה על הישראלית ועשו את הנכריה גברת והישראלית צרורה בביתו כאלמנה, ואומר הנביא שצריכים

שטעה נבט שראה אש יוצא כו' (סנהדרין קא): (ק"ח): וגם לענין הלמוד מועיל זה אם תהיה מחשבתו תקיפה מאד כנ"ל, בודאי יהיה כן. ובלבד שתהיה המחשבה תקיפה ואחווה מאד בזה כנ"ל דהיינו למשל שיחשב במחשבתו שיוכה ללמד ולגמר כל הארבעה פוסקים כולם עם כל הפרושים הגדולים. ויחשב ויציר ברעתו באיזה אופן ילמד אותם ובכמה זמן, כגון למשל שיוכה ללמד חמשה דפין ביום אחד עד שיוכה לגמר כולם בשנה אחת. ויכניס מחשבתו בזה היטב היטב בתקף גדול מאד עד שתהיה המחשבה תקיפה ואחווה בזה מאד. וכיוצא בזה בשאר למודי התורה הקדושה כגון ש"ס עם הר"ף (ק"ט) והרא"ש (קכ) וטורים (קכא) וכו' ותנ"ך וכיוצא, ויכסף וישתוקק ויחשב בזה הרבה בתקף גדול אזי יוכה שיהיה כן.

^כ תורה קצג - דע שהמחשבה יש לה תקף גדול, ואם יחזק ויגבר מחשבתו על איזה דבר שבעולם, יוכל לפעול שיהיה כן, ואפלו אם יחזק מחשבתו מאד שיהיה לו ממון, בודאי יהיה לו, וכן בכל דבר. רק שהמחשבה תהיה כבטול כל ההרגשות. והמחשבה תקיפה כל כן, עד שאפשר למסר נפשו במחשבתו ממש, דהיינו שירגיש צער המיתה ממש.

^{כא} שמות כ' יד

^{כב} גם בדפ"ר ותירלד - מחשבה, ובתשכ"ט - במחשבה

^{כג} משנה ב"מ פ"ג משנה יב

^{כד} משנה בבא מציעא פרק ג משנה יב החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי אומרים חייב ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר (שמות כב) אם לא שלח ידו במלאכת רעהו כיצד הטה את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא רביעית הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה משלם דמי כולה:

בגמ' מבואר שנחלקו בפסוק על כל דבר פשע שב"ש למדו שאפילו רק דיבר לשלוח יד ובית הלל כיון שמאידך כתוב אם לא שלח ידו דמשמע שלח ידו ממש לכן פרשו שעל כל דבר פשע הוא חדוש לגבי שליח לדבר עבירה שהמשלח אע"פ שלא שלח יד אלא אמר לשליח לשלוח יד אעפ"כ הוא חייב, ואע"פ שבעלמא אין שליח לדבר עבירה. והלכה כב"ה עיין חו"מ סימן רצב סעיף ד'. (בענין שליח לדבר עבירה מה שפלפלו בו עיין שם ש"ך) והנפקא מינא אם נחשב ששלח יד או לא היא לגבי אם נאנס הפקדון לאחר שאמר לשלוח בו יד וכמבואר בסוף המשנה שנפ"מ לאונסין.

^{כה} לכאורה צ"ע שהרי אדרבה נוסף לו ממון מאור נפשה של אשת חבירו וצ"ל או שמדובר כאן שהחמדה אינה כל כך גדולה עד שנמשכת אליו ממש אלא רק נעשה עי"ז בחי' ממאס בשל עצמו. או שכאן לא זה הנושא שעליו מדבר אלא לקמן בהמשך שם עוסק כיצד הצדקה מתקנת גם את הממון שבא לו ע"י הגזל של חמדה. ואילו כאן עוסק כיצד הצדקה מתקנת את מה שפגם באשת נעוריו.

^{כז} לשה"כ ישעיהו נד ו'

^{כח} הלוקח אשה נוספת על אשתו נקראת צרה בויקרא יח לא תקח אשה אל אחותה לצרור ופרש"י לשון צרה לעשות את זו צרה לזו. וכן ריש מסכת יבמות טו נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן

^{כט} מלאכי פרק ב (יא) בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלם כי חלל יהודה קדש ידוד אשר אהב ובעל בת אל נכר: (טו) ולא אָחַד עָשָׂה וּשְׂאֵר רֹחַ לוֹ וּמָה אֶחָד מִבְּקֶשׁ זֶרַע אֱלֹהִים וְנִשְׁמְרָתָם בְּרוּחָם וּבְאֵשׁ נְעוּרֵיהֶם אֵל יִבְגַּד: (טז) כִּי שָׁנָא שְׂלַח אָמַר יְדוּד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכִסָּה חָמָס עַל לְבוּשׁוֹ אָמַר יְדוּד צָבָאוֹת וְנִשְׁמְרָתָם בְּרוּחָם וְלֹא תִבְגְּדוּ:

פרש"י - (טז) כי שניא שלח - ורבותינו חלוקין בה במס' גיטין יש מהם אומרים אם שנאת שלח אותה בגט ותנשא לאחר. וכסה חמס על לבושו - אבל זאת כלום הוגנת לעשות שתפרוס עליה טליתך להחזיקה לך כאשר תפרוש על אותה טלית שבלבך עליה שנאה ואתה מקניטה ומצערה תמיד:

להטות לבם לאהוב את אשת נעוריהם ואם הוא שונאה שישלחנה בגט שתוכל להנשא לאחר שיאהב אותה, ורבינו דורש לעניין חמדת ממון חבירו שכיון שהוא אור נפשה של אשת חבירו זה כמו שחומד אשת חבירו ומואס באשת נעוריו ולזה רומז הפסוק כי שני שלח, דהיינו שיש לזה תיקון ע"י צדקה כי "שני שלח" הכונה, **אם אין די לך בחלקך, ואתה שונא את ממונך, שאינו מספיק לך, על כן שלח בחי' שתשלח מממונך הראשון** (שהוא מאור נפש אשת נעוריך שמאסת בה)^{כט}. **היינו שתעשה תקנה לזה, שתתן צדקה. שהיא בחינות שלח, כ"ש (קהלת י"א) שלח לחמך על פני המים.**

ומבאר רבינו מדוע הצדקה מועילה לזה כי זה **כמה שארז"ל (גיטין ז' ע"א) אם רואה אדם שמזונותיו מצומצמין יעשה מהם צדקה**, שהביאור שם הוא **כי מה שמזונותיו מצומצמין, הוא מחמת התגברות הקליפות על הנפש, בחי' נוקבא, בבחי' רגליה יורדות מות**^ל. וכך גם לגבי החומד ממון חבירו שבוזא מואס באשת נעוריו ע"י זה נעשים מזונותיו מצומצמים, כי כיוון שפונה ממנה ולא מאיר בה מתגברים עלי הקליפות וע"י שמתגברים הקליפות עלי, הם יונקים ממנה ומחסרים אורה, ועי"ז אין לו ממון. אבל על ידי צדקה הוא מוציאה מבין הקליפות כמבואר בתורה לו אות ג'. **כי צדקה תציל ממות (משלי י')**^{לא}, היינו ממה שהיה מקודם רגליה יורדות מות התגברות הקליפות. ועל כן על ידי צדקה יוכל לתקן ממונו, בחינות אשת נעוריו, ולא לבגוד בה, וזה, **כי שני שלח** : עוד אולי אפ"ל ממה שנקט לשון שניאה כלפי ממונו ואשת נעוריו אע"פ שלכאורה אינה שניאה ממש אלא שיש לו תאוה לממון חבירו שהוא בחי' אשת חבירו שע"ז הוא כמו מואס בשלו אבל לא שונא ממש ונקט לשון שניאה לרמוז לעכירות המח שיש לו ע"י התאוות ממון, וכמבואר לקמן ששניאה היא עכירות המח והיינו התגברות הקליפות, וזהו כי שני שלח כי מה ששונא ממנו זה בעצמו סיבת החמדה לממון חבירו דהיינו התגברות הקליפות על נפשו וע"י צדקה יכול להוציא נפשו מהקליפות.

על ידי צדקה מתקן ממון (והבנים) שיש בידו ע"י חמדה

ודע שעל ידי צדקה יוכל לתקן ממון גזילה שיש לו, היינו שגזלו על ידי חמדה. כי גזילה ממש אין לה תקון עד שישב את הגזילה^{לב}, וכן אם גזל את הרבים, צריך לעשות בהממון שגזל צרכי רבים^{לג}. אבל אם יש לו ממון גזילה ע"י חמדה כנ"ל דהיינו שפע ממון שבא לו מאור נפשה של אשת חבירו שגזל אותה, זה יוכל לתקן ע"י צדקה שע"י צדק יתקיים כך. היינו שיתקיי אצלו ממונו אף שהיא של גזילה על ידי החמדה: דהיינו שהתיקון לגול ברוחניות אינו השבת הגולה אלא שהצדקה מטהרת את ממון הגול להיות ממון כשר אצלו והכי נמי פירות ענפי הממון שגזל דהיינו הבנים שהיו ראויים להוולד אצל הנגול ונולדו אצלו כיון שע"י החמדת ממון משך אליו את אור נפש אשת הנגול והענפים והפירות. נמצא שיש אצלו ממון שהיה צריך לרדת אצל הנגול וגם בנים שהם בחי' ממורים אצלו כי הם פירות ענפי אור נפשה של אשת חבירו, וע"י צדקה מטהר אותם. וזה שארז"ל (קידושין ע"א) לך/להי על פסוק (מלאכי ג'), וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי וזקק אותם כזהב וככסף והיו לה' מגישי מנחה בצדקה, צדקה עשה

^{כט} כך נראה כדי לדמות עניין השלח שבפסוק לשלח של צדקה, אע"פ שבאמת לא ניכר בממונו מאיזה אור נפש הוא מאשתו או אשת הנגול, רק רבינו אומר לו לגולן אם לא ניחא לך בממון מאור נפש אשתך עד שאתה מתאוה לממון חברך א"כ תן ממון לצדקה במקום להפסיד בידים את הממון שיכול לבוא לך מאשתך אם לא היתה מואס בה אלא מכבדה.

^ל משלי ה' ה'

^{לא} ובמשלי י"א ד'

^{לב} ויקרא ה' כג

^{לג} ביצה כט. ועיין ב"ב פח: אין תשובה לגול וברשב"ם שם שצרכי רבים אינה תשובה שלימה

^{לד} בתקפא - (קידושין ע"א) ובתשכט תוקן

^{לה} קידושין דף ע: אמר רבי חמא בר חנינא: כשהקדוש ברוך הוא [דף ע"א]. מטהר שבטים (ליחסס), שבטו של לוי מטהר תחילה, שנא': (מלאכי ג) וישב מצרף ומטהר את בני לוי וזיקק אותם כזהב וככסף והיו ל"י מגישי מנחה בצדקה (מייט עמפיו הפסוליס מהס). אמר רבי יהושע בן לוי: כסף מטהר ממזורים, שנאמר: וישב מצרף ומטהר כסף. מאי מגישי מנחה בצדקה? א"ר יצחק: צדקה עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל, שמשפחה שנשמעה - נשמעה. (מייט עמולק ולומר עסקי' מטהר הטונה כפשוטו עמטהי את הטמאים צעמס להתסה נקיס)

הקב"ה על משפחה שנטמעה נטמעה^ל דהיינו שלעתיד לבוא לא יפריש הקב"ה את הפסולים שנתערבו במשפחות המיוחסות אלא יטהר אותם וכשירים. ורבינו דורש דהכי נמי בן שנולד אצל הגולן מענפי אור נפשה של אשת הנגול, דהיינו בחי' ממזר ברוחניות שנתערב במשפחת הגולן תיקונו ע"י צדקה **היינו שעל ידי צדקה נתתקן הגזילה** דהיינו השפע ממון והבנים של הנגול שעבר לגולן ע"י הממון שחמד, **שהוא**^ל **בחינות משפחה שנטמעה**^{לח} דהיינו שנתערב בה פסול, **כי הוא בחי' גוזל נפש בניו ובנותיו ונוטל אשת חברו כנ"ל, ע"כ הוא בחי' משפחה של תערובות**^{לט}. **וע"י צדקה נתתקן שיתקיים כך**^מ, כמו שאמרו משפחה שנטמעה נטמעה. וזה, וישב מצרף ומטהר

פרי"י – כסף מטהר ממזרים – המטומעים בישראל מחמת ממונם והוא גורם להם שיטהרו שלעתיד לבא אין הקדוש ברוך הוא מבדילם מאחר שנדבקו בהם משפחות ישראל הרבה. שנאמר וישב מצרף ומטהר כסף – אותם שנטמעו מחמת עשרם וסיפיה דקרא והיו לה' מגישי מנחה בצדקה צדקתו של הקדוש ברוך הוא היא שאינו מבדילם אלא הואיל שנטמעו נטמעו ורבי יהושע בן לוי סבירא ליה האי מטהר לאו מבדיל פסוליהן קאמר אלא מטהרם ומכשירם כולם.

שולחן ערוך אבן העזר הלכות פריה ורביה סימן ב' סעיף ה' הגהת הרמ"א – משפחה שנתערב בה פסול, ואינו ידוע לרבים, כיון שנטמעה נטמעה /נטמעה/ והידוע פסולה אינו רשאי לגלותה, אלא יניחנה בחזקת כשרות, שכל המשפחות שנטמעו בישראל כשרים לעתיד לבא. ומ"מ כשר הדבר לגלות לצנועין (כך משמע מהר"ן פרק עשרה יוחסין). ודוקא משפחה שנטמעה ונתערבה, אבל כל זמן שלא נתערבה מגלין הפסולים ומכריזין עליהם, כדי שיפרישו מהם הכשרים (שם בהגהות אלפטי).

^ל בדפ"ר – משפחה שנטמעה נטמעה (ובלוח השמטות לדפ"ר לא ציין לזה)

^{לז} בתולד - שהיא

^{לח} בדפ"ר - שנטמעה

^{לט} בדפ"ר - תערובת

^מ בדפ"ר שיתקיים כך כמו שאמרו משפחה שנטמעה נטמעה

כסף וזקק אותם כזהב וככסף/א היינו שיצרף ויזקק הכסף והזהב שהוא של גזילה כנ"ל
להחשיבו כממון כשר, **שהיא בחי' משפחה שנטמעה**¹ שנתערב בה פסול והקב"ה יחשוב אותם
כמיוחסים **כנ"ל** :

מענין לענין באותו עניין מבאר כאן פגם הנושא אשה לשם תאוות ממון

וזה שארז"ל (קידושין ע.)/י' הנושא אשה (כגון עשירה) לשם ממון הויין ליה בנים שאינם
מהוגנים. כי כשנשאה לשם ממון, ופונה עצמו להממון לתאוות ממון, הוא שוטה וכסיל כי
עוזב תועלת רוחנית נצחית של תורה בטהרה (והתבוננות) שיכול להשיג ע"י האשה והממון ובוחר בתועלת
גשמית וחשוכה בשניהם (כמבואר בתורה כג שתאוות ממון וניאוף קשורות זו לזו הדק היטב). **כי לב חכם**
לימינו ולב כסיל לשמאלו (קהלת י') (ה')/י' היינו שהחכם כשנשאה אשה הוא פונה לימינו,
היינו להתורה, שהוא בחי' ימין, כמ"ש (דברים לג) מימינו אש דת למו. היינו שנושא אשה
בשביל התורה, כדי שילמוד תורה בטהרה, כמשרז"ל (מנחות ק"י.)/י' על הפסוק "ולשמי ומנחה
טהורה" זה הלומד תורה בטהרה דהיינו נושא אשה "כו' ואח"כ לומד תורה [ט]. אבל לב כסיל
לשמאלו, שנושא אשה בשביל ממון, שהוא בחי' שמאל כ"ש (משלי ג') בשמאלה עושר
וכבוד. ונמצא כשנושא לשם ממון הוא כסיל, ופוגם ואובד דעתו, וע"כ הוויין ליה בנים
שאינם מהוגנים, מאחר שפגם הדעת שמשם באים הבנים כידוע שהבנים נמשכים ממח האב [י']:

תאוות ממון היא עכירות ובלבול המח וגורם לו להיות שונא ועי"ז נעשים לו שונאים

ודע שע"י שפונה עצמו להממון, מזה נעשים שונאים/י'.

כי עיקר התגברות השנאה הוא בא מבלבול ועכירת המוח.

כי אהבה תלויה בדעת ושכל,

וכמ"ש שענה הקב"ה לאיוב על טענתו שאין השגחה בפרטים או שמא נתחלף לו בין איוב לאיוב, מספר לו
הקב"ה כמה מפלאי הבריאה וכיצד יש השגחה פרטית על כל בריה ובפסוק זה מספר לו על צפור גדולה

^א **צ"ע** כי שראיית רבינו היא מדרשת רבי יצחק ורבי יהושע שלמדו מהרישא שהקב"ה מטהר כסף ולא כמו כסף כי כסף טהרתו ע"י
הפרשת הפסולת וסיגים והם דרשו להפך שמטהר את הסיגים להחשיבם ככסף וא"כ צ"ע מדוע ציטט גם את ההמשך הפסוק וזקק
אותם כזהב וככסף.

² גם בדפוס ותרלד שהיא, ומתירלו - שהוא

³ בדפוס - שנמעה

¹ **קידושין דף ע.** - אמר רבה בר רב אדא אמר רב כל הנושא אשה לשום ממון הויין לו בנים שאינם מהוגנים שנאמר בה' בגדו כי
בנים זרים ילדו ושמא תאמר ממון פלט תלמוד לומר עתה יאכלם חדש את חלקיהם ושמא תאמר חלקו ולא חלקה תלמוד לומר
חלקיהם ושמא תאמר לזמן מרובה ת"ל חדש מאי משמע אמר רב נחמן בר יצחק חדש נכנס וחדש יצא וממונם אבד

² **במדבר רבה פרשה כב** [פסקא ח']

¹ **מדרש רבה** במדבר פרשה כב פסקה ח - ד"א ומקנה רב וז"ה (קהלת י) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו לב חכם לימינו זה יצר
טוב שהוא נתון בימינו ולב כסיל לשמאלו זה יצה"ר שנתון בשמאלו ד"א לב חכם לימינו אלו הם הצדיקים שהן נותנין לבם לתורה
שהיא מימין שנא' (דברים לג) מימינו אש דת למו ולב כסיל לשמאלו אלו הן הרשעים שהן נותנין לבם להעשיר שנא' (משלי ג)
בשמאלה עושר וכבוד.

¹ **מנחות דף קי.** - לשמי ומנחה טהורה זה הלומד תורה בטהרה נושא אשה ואחר כך לומד תורה

קידושין דף כט: - תנו רבנן ללמוד תורה ולישא אשה ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה ואם א"א לו בלא אשה ישא אשה ואח"כ ילמוד
תורה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה נושא אשה ואח"כ ילמוד תורה רבי יוחנן אמר ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה ולא פליגי הא
לן והא להו: ועי"ש שנחלקו רש"י ותוס' מי אמר לן ומי אמר להו עכ"פ למעשה תלוי אם בריחיים בצוארו ואם מתגבר עליו יצרו.
ונראה שרבינו דקדק מאד שתיקון ושמירת הברית וסבר שכולם מתגבר יצרם אם מעט אם הרבה הכל בכלל טומאה כשלומד בלא
אשה.

² בתשכס - וכו'

³ כתוב (מלאכי א' יא) לשמי ומנחה טהורה ודרשו במנחות זה הלומד תורה בטהרה, דהיינו נושא אשה ואח"כ לומד תורה וכן אמר שמואל בקדושין כט: אבל רבי יוחנן הקשה
ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה. ועיין ש"ע י"ד רמז ב' ואה"ע"ז א' ג' שנפסק שמי שלא מתגבר עליו יצרו ילמד תורה תחילה. ואשה המפרינסת עצמה ישאנה תחילה (הגר"א שם).
ורבינו כנראה סובר שהיום כולם מתגבר יצרם. ועיין חיי מוהר"ן סימן שא..

⁴ ע"ח שער ו' פ"ו ושער ח פ"ד. פרס רמונים לרמ"ק פרק כג ערך שמן. ולעיל תורה עד [דף פט סוף עמוד ב]

⁵ **עיין תורה לט** מי שיש לו תאוות אכילה יש לו שונאים ומי שיש לו צרים למטה בידוע שיש לו למעלה שהגדרין קג:

הנקראת כף רננים/י² שמטילה ביצים ולא משגיחה עליהן לחממן אלא מתיחסת אליהן כאילו אינם שלה כלל שהיא מקשה ליבה אל בניה כי לא נתן לה הקב"ה חכמה ובינה לדאוג לבניה כמ"ש **(איוב לט/י"ג) תקשיח בני' ללא לה כי ה'שה אלוק חכמה** [י"ג] והן בסכנה שחית השדה תדרוך עליהן ותזיקן ורק הקב"ה שומרן עד שגדלים ויכולים לשמור עצמם מכל מזיק, ואיך אתה אומר שאינני משגיח בשפלים. מבואר בפסוק שהסיבה שהיא מקשה ליבה כלפי בניה היינו שאין לה אהבה על בני', זה בא מחמת שאין לה חכמה. וע"כ יש ללמוד מזה כשיש לו עכירת המוח דהיינו פגם החכמה, **ט'מזה יונקים ומתגברים השונאים** דהיינו שכמו אצל העוף הנ"ל שמחמת חסרון החכמה נעשה לבה אכור על בניה דהיינו שנאה, כך כל חסרון חכמה ממנו יונקת השנאה והאכזריות, אלא שרבינו מחדש עוד יותר שלא רק זה שנעכר שכלו נעשה שנאה בלבו כנ"ל בפסוק באיוב, אלא כיון שנעכר שכלו אזי גם אצל אחרים נעשה שנאה עליו/ט'¹¹. **וכפי הבלבול והעכירות של המוח על ידי תאוות ממון, כן התגברות השונאים** : צ"ע מדוע כיון שיש לו עכירות המוח נעשים לו שונאים דהיינו שנעשה אצלם עכירות המוח, ואולי הכוונה בני אדם אחרים בעלי עכירות המוח כיון שכל הפוסל במומו פוסל כשוראים עכירות מוח מצא מין את מינו ופוסלים ושונאים אותו, אלא שאין זו יניקה ואולי צ"ל שמעכירות מוחו נברא מקטרג שמתלבש בבני אדם/י' שמוחם עכור ונעשים שונאים שלו שמקבלים כוחם מהמקטרג הנ"ל שנברא מעכירות מוחו דייקא. וצ"ע.

וכשתאוותו לממון דהיינו עכירות מוחו גדולה יותר אזי העכירות יוצאת בשערות הראש ואז גם השונאים הם גרועים יותר דהיינו שונאי חנם

ולפעמים נעשים מזה שונאי חנם, כי לפי תאוותו ופנייתו לממון, כן נעשה כסיל, וכן נתעכר מוחו, וכן מתגברים השונאים. וכל זמן שהעכירות בתוך המוח, אזי השונאים המתגברים משם, היינו מהעכירות המוח, הם ג"כ שונאים בדעת ובמוח, שיש להם טעם על שנאתם, אף שהדעת הזה הוא בחינות עכירת"י המוח, כי עיקר השנאה הוא רק מעכירת המוח, עכ"ז יש להם עכ"פ טעם על שנאתם, מאחר שהעכירות עדיין בתוך המוח. אבל דע שלפעמים "חושק כ"כ לממון, ונעשה כ"כ כסיל, עד שאין המוח יכול לסבול כלל העכירות, עד שיוצא בבחינות שערות, כי שערות הם מותרי מוחין כידוע [כ]/כ"א. ואז גם השונאים הבאים משם, היינו מהעכירות הזאת, מבחי' מותרי מוחין, מבחי' שערות וכיון שיניקתם מהשערות ששם אין מוחין אלא רק מותרי המוחין, לכן הם שונאי חנם. כי אין להם שום טעם על שנאתם, מאחר שאינם באים אפילו מהעכירות שבתוך המוח, רק ממותרי מוחין,

²¹ נחלקו המפרשים לאיזה עוף הכוונה ואף פירוש אינו מתיישב היטב עם כל פרטי הכתוב עיי"ש, והמלבי"ם מבאר שהיא הבת יענה ומביא בשם המחברים שהקב"ה טבע בה טבע שמטילה ביצה וטומנת אותן בחול בלא השגחה אבל מניחה ביצה אחת מלמעלה שנעשית תולעים וממנה ניוונים האפרוחים. וגם פירושו קשה מפסוק יח שכתוב כעת במרום תמריא וכו'.

²² **איוב פרק לט (טז) הקשיח בניה' ללא לה לריק יגיעה בלי פחד:** (יז) כי ה'שה אלוה' חכמה ולא חלק לה בבניה:

רש"י – (טז) הקשיח – הקשה בניה מלבה כאילו אינם שלה. לריק יגיעה – ואינה יראה שתאבדם:

מצודות דוד – (יז) כי השה – וזהו על כי השכיחה אלוה את החכמה ולא נתן לה חלק בבניה לשמור ביצתה כדרך שאר העופות:

מצודות ציון – (יז) השה – השכיחה כמו אתם ישראל לא תנשני (ישעיה מד):

²³ ה'שה לשון נשני דהיינו שכה ועיין בפנים שרבינו חיבר שני חצאי פסוקים ועי"ש שהלשון הקשיח ולא תקשיח ועיין ישעיהו סג יז תקשיח לבנו ועיין רד"ק שם.

²⁴ דפ"ר ותלד- מזה, בתקפא - מזה

²⁵ וזה הרוש וצ"ע כיצד למד זה מזה

²⁶ **עיין תורה לח** אות ב' שמפגם הדיבור של האדם נעשים מקטרגים שמהם כל הניסיונות הבאים על האדם

²⁷ מתוצו - עכירות

²⁸ בתקפא חישק (כנראה ו' מחוק)

²⁹ עיין תורה סו אות ו'. וביאור יפה שעה על שער הכונות דרושי ברכת השחר אות א. ועיין שבילי אמונה נתיב ד' שביל א' ד"ה שערות הראש ועיין לעיל תורה ל' אות ג'

³⁰ **עיין תורה סו** – כי עקר יניקת האויבים, הוא מן המביני מדע, דהיינו מן המוח. בבחינת (דברים ל"ב): "מראש פרעות אויב", היינו שמן המוח שבראש, משם נתגלגל כל האויבים והשונאים. כי יש בהמח מותרות, שמן אלו המותרות שבמח יוצאין השערות, וממם יונקים האויבים. והם יונקים עד שכלה כל המותרות שבמח, ואזי אין להם יניקה, ונפלים: וזה בחינת קריחת ראש וקנים, כי בסבי מחא שקיט ושיקף' (כמו שמוכא באדרא רבא דף קכ"ח:). היינו שדעת ה'קנים צח וצלול, ואין להם מותרות במח. ועל כן נפלים השערות, כי אין להם יניקה כנ"ל: ועל כן על – ידי הפרוד שבין השונאים, על – ידי – זה יש להם אריכות זמן וקיום ביותר. כי הם יונקים עד שיקלה כל המותרות שבמח, ואזי שיקלה המותרות, ויהיה הדעת צח וצלול, אזי יפלו, כי לא יהיה להם עוד יניקה. ועל – ידי הפרוד שיש ביניהם, אין להם כח לינק הרבה, ויונקים מעט מעט. ועל – כן על – ידי – זה מאריכין זמן יותר, עד שיגמרו לינק כל המותרות. אבל בשמתחברין השונאים יחד, אזי יונקים הרבה, ואזי יונקים במהרה כל המותרות ונפלים כנ"ל:

מבחי' שערות. ע"כ אין להם שום טעם ודעת אפילו של עכירת מוח על שנאתם, והם רק שונאי חנם. וזה בחינות מה שאמר דוד המלך (תהלים סט) **רבו משערות ראשי שונאי חנם,** פשט הפסוק הוא שכמו ששערות הראש הן רבות מאד כך רבים השונאים שלי ורבינו מבאר עפ"י דבריו הנ"ל שרמוז כאן גם **כי שונאי חנם באים מבחי' שערות/כ"ב** דהיינו **מותרי מוחין/כ"ג** **כנ"ל** : ולפי המבואר לקמן ששערות הצדיק הן שערים לחכמתו משמע כאן שגם מותרי המוחין כאלה שהן מותרות רק אצל הצדיק אבל בשבילינו הם מוחין עצומים אעפ"כ כיון שאצל הצדיק הם מותרות שיוצאים בשערות יש מהם בחי' יניקה לשונאי חנם ואולי אפ"ל החילוק שאצל הצדיק השונאי חנם הם בבחי' צופה רשע לצדיק/כ"ד דהיינו שדייקא כיון שיש לו מוחין כל כך גדולים עד שמותרות הן שער לחכמה שלנו לכן הוא צריך שונאים שלא יהיה עליו קטרוג וגם שונאים אלה יונקים משערות.

שערות החכם גם הם בחי' מותרות המוחין שלו אבל אצלנו הם שער להיכנס להשיג דבריו **אבל החכם אף שיש לו ג"כ מותרי מוחין, בחי' שערות. דע שהחכם, בחינות מותרי מוחין ושערות שלו, הם בחי' שער בימין על השין. שמותרי מוחין שלו הם בחי' שערים/כ"ה,** שפותח בהם שערי החכמה והמדע לעבודת הש"י. כי מחמת שמוחו בעצמו א"א להעולם לסובלו לקבל מאורו, הוא צריך להתלבש ולהתכסות עצמו ולהשפיל עצמו לדברים קטנים ונמוכים שכלפי עומק השגתו הם בחי' מותרות המוחין שלו, כדי שיוכלו העולם לקבל ממנו, כדי שיפתח להם שערי החכמה והמדע לקרבם להש"י וזה שאמר רבינו (חיי מוהר"ן סימן סט) שהתורה שמגלה לנו היא פסולת מתורתו ונמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות מדרגות מכפי שהוא משיגה/כ"ו. בבחי' (משלי יד) **שחו רעים לפני טובים ורשעים על שערי צדיק** המפרשים פרשו כל אחד

^{כ"ב} **עין נועם אלימלך** – פרשת וישלח – ובבית שני היו בו שנאת חנם ועל ידי זה היה כח בעשו להיות לו אחיזה בהשדה דהיינו בבית המקדש ע"ד ועשו יודע ציד איש שדה. וזה שהיה עשו איש שעיר הוא רמו שכחו היה על ידי שנאת חנם כמו שמצינו שאמר איוב להקדוש ברוך הוא שמא נתחלף לך בין איוב לאויב. והשיב לו הקדוש ברוך הוא מי פלג לשטף תעלה ודרשו חז"ל בין שער לשער לא נתחלף לי שאלמלא שני שערות יוצאות בגומא אחת היו מכחישים מאור עינים ע"ש. וזה רמו השער לשנאת חנם דהיינו פירוש כמו השערות שהם מפורדים כל אחת בגומא לעצמה.

^{כ"ג} **צ"ע הרי לדוד** המלך לא היה תאוות ממון ולא מותרי מוחין שהם מעכירות המח אלא שערות בחי' שערים כדלקמן לגבי הצדיק שער שין בימין. ומדוע א"כ היו לו שונאי חנם. ונראה כיון שדוד כתב את ספר תהילים גם לכלל ישראל נקט לשון כללי וכל אחד יכול למצא עצמו בדבריו ואפילו צדיק גדול בדקות צ"ל שיש לו איזה בחי' עכירות שגורמת לשונאי חנם. וכמו שמצינו בחטא דוד בבת שבע שמתואר בנביא כחטא ממש ואעפ"כ אמרו חז"ל כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה כי באמת היה חטא דק מאד ואעפ"כ נכתב בלשון גס. הכי נמי דוד נקט לשון גס כלפי עצמו אע"פ שהיה איזה פגם דק. ואולי כיון ששערות הצדיק הם שער להשיג בזה בעצמו כשמצמצם ומוריד עצמו אל העם באיזה בחי' דקה של טעות שגורמת להם לטעות בדבריו וכדמצינו בחטא בת שבע שכל חטאו היה מצד שנתן מקום לטעות בו והיה חילול ה' הכי נמי אפשר שגם כשלימד תורה לעם היה איזה בחי' דקה של טעות מצד מותרות המוחין שלו דהיינו השערים להשיג דבריו איזה טעות דקה שגרם לשונאי חנם. ובאמת לא בהכרח שזה פגם כמבואר ברבינו כמה מעלות שיש במחלוקת על הצדיק שמצילו מקטרוג וכי"ב. ואעפ"כ דוד בתהלים צועק על זה וכדמצינו ברבינו שסיפר שהיה לו ייסורים גדולים מהחולקים (עין תורה סג) ואעפ"כ ביאר גם התועלת הגדולה שבמחלוקת בתורת פח קיד רח.

^{כ"ד} **עין תורה קיד** – אף אפלו מי שהוא מפרסם, כשיש עליו מחלוקת הוא תעלת לזה. כי המחלוקת מכסה עליו, ועל – יד – זה יכול להמשיך שפע להעולם, ולא ימחו ויקטרוגו עליו. וזה המכסה שמים בעבים, שמים הוא בחינת הצדיק, וזה (תהלים ל"ז): צופה רשע לצדיק וכו', שהרשע שחולק על הצדיק הוא רק צופה, היינו צפוי ונסוי על הצדיק, כדי שיוכל להמשיך שפע כנ"ל.

ועין תורה רח – צופה רשע לצדיק ומבקש וכו' (תהלים ל"ז). פרוש: מה שרשעים עושים יסורים לצדיקים ורויפים את הצדיקים, זה סבה מאת השם יתברך כדי שיתבונן הצדיק ויפשפש במעשיו, נמצא שהרשע הוא כמו צופה, כשומר העיר שנקרא צופה, כן הרשע הוא שומר את הצדיק מלפול בגשמיית. פרוש אחר, מעט המחלוקת שיש על צדיקים היא טובה להם, כי המחלוקת היא כמו מכסה להם שלא יתגלו ויתפרסמו ביותר מדי הצדק, וזה פרוש: צופה רשע לצדיק, צופה לשון מכסה כמו שכתוב (שמות כ"ה): וצפית אותו וזהב,

^{כ"ה} **עין פתחי שערים** (לרבי יצחק חבר) נתיב פרצוף א"א – פתח כא – ו"ס השערות שעל הגלגלתא, שכבר ידעת שכל שער הוא המשך הנהגה שלמה מלמעלה למטה. והוא שער (שין בפתח, עין בפתח) מיוחד לכלול בו כל הפרטים הנמצאים בו. ולכן הם ממש בדמות ווין, שכל ו' הוא מראה המשך בסוד קו. והוא המשכת ההנהגה בגבול ושיעור כמו השער שבו נמשך מעין פנימי, והשער הוא הצינור להמשיך המאור הפנימי שבו, שלא יתגלה אלא בשיעור הצינור ולא יותר, וכל שער יש לו גומא מיוחד שאלמלי ב' שערות יונקים מגומא אחת מחשיכים מאור העינים. וכן כאן הוא בסוד י' ו', שהגומא הוא י' והשער ו', והוא בסוד מעין וצינור, שהמעין הוא קבוע במקומו ואינו מתפשט אבל הוא נובע בכל עת ואין לו גבול. רק ששם נעשה בסיתום ונמשך בצינור והוא המתפשט בגבול. והנה ו"ס י' ו', כי ידוע שהשערות הם יוצאים ממותרי המוח, ושם על הגלגלת נעשה גומות שמשם יוצא כל א' בפ"ע. והנה, המוח הוא בסוד י' ששם המאור בשלמות בכל י' חלקי האורות שבו שהם י"ס. אבל בסוד התפשטותו בשערות, יוצא בגבול ושיעור בסוד ו' לבד שהוא רק ההנהגה הראויה לתחתונים כפי הנהגת שית אלפי שנין:

^{כ"ו} **וכן מובא** בתחילת ההקדמה לליקוטי מוהר"ן. וכן מבואר בלק"ה נויקין ג' ח' שמה שמגלה היא בחי' שינה כלפי השגתו שהיא בחי' דביקות. עי"ש שהצדיק מקרב אותנו ע"י בחי' השינה שלו. עוד עיין פל"ח תורה ה' תנינא שמה שמגלה לנו זה בחי' הרפש וטיט כלפי השגתו שהיא כבן המחפש בגוני אביו..

בדרכו שלו, ולפרש"י מדובר לעתיד לבוא. ורבינו מפרש לפי דרכו **שכדי לשחות** דהיינו להשפיל ולהכניע הרעים הנ"ל בעלי עכירות המוחין ומותרות המוחין **לפני הטובים** דהיינו לעשותם טובים בעלי שכל ודעת, **צריך להביא הרשעים הנ"ל על שערי צדיק כנ"ל** דהיינו שהצדיק ינמיך עצמו ויגלה להם מותרות המח שלו שהם שערים להשיג חכמתו הנמוכה שיש בכוחם לקבל. **וזהו אצל הצדיק בחי' מותרי מוחין בחי' שערות. נמצא שהשערות של החכם, הם בחי' שער בימין. אבל אצל הרשע הכסיל, הם שערות ממש בשמאל.**

וזה בחי' לב חכם לימינו שאצלו השער בשין ימנית **ולב כסיל לשמאלו** אצלו השער בשין שמאלית מחמת שליבו עם דמים עכורים ע"י שמאיר בו מח עכור, אבל אצל הצדיק הדמי בליבו זכים ע"י שמאיר בו מח זך:

נושא אשה פסולה לו היינו תאוות ניאוף או ממון והיא עכירות המח גדולה היוצאות בשערות כנ"ל ולכן אליהו הנביא ממונה לענשו על זה כי הוא נקרא בעל שער.

וע"כ ארז"ל (שם בקידושין ע.) /כ"ו/ **הנוש' אשה שאינ' הוגנת לו אליהו כופתו כו'** פשט הגמ' שם שהנושא אשה פסולה לו או ממשפחה שיש בה שמץ פסול (פני יהושע שם) פוגם יחוס זרעו והוא עוון גדול ואליהו כופתו והקב"ה רוצעו היינו שיענש על זה משמים בייסורים (מהרש"א). ולפי רבינו הפירוש שמעשה זה הוא עכירות המוחין **כי כשנושא אשה שאינה הוגנת לו, בוודאי אינו מתרצה בחלקו, בממונו באשת נעוריו** דהיינו בזיווג האמיתי שלו, **ובוחר במה שאינו שלו** אשה הפסולה לו או עכ"פ בשמץ פסול, **שאינה הוגנה לו. ועי"ז הוא בחי' מותרות** כי כיון שמאס באשת נעוריו הרי שממאס בחלקו הראוי לו ורודף אחר ההבל והתאוה לעיניים דהיינו כסילות ועכירות המח ומותרות המוחין, **בחי' שערות כנ"ל** דהיינו שעוון זה הוא מבלבל ועכירות המח הגדול יותר עד שיוצא בשערות. **ע"כ אליהו ממונה ע"ז לעונשו, כי הוא נקרא בעל שער (מלכים ב א) /כ"א/**, הפשט הוא שהיה אליהו הנביא היא מגודל בשער הראש/כ"ט (מצודות שם) ואומר רבינו שאליהו מכונה בעל שער כיון **שממונה ע"ז על בחי' שערות/ל**, **לעשות בהם דין** במי שעכירות מוחו גדלה כל כך עד שהמותרות יצאו בשערות ועכירות המח הו הפילה אותו לעבירה זו שלקח אשה שאינה הוגנת לו. **וע"כ ארז"ל (שם) אליהו כופתו והקב"ה רוצעו.** כופתו ורוצעו זה בחי' מוחין ובחי' מותרי מוחין/ל"א.

כופתו זה בחי' מוחין, בחי' תפילין, בחי' (ש"ה ז) מלך אסור ברהטים, ברהיטי מוחין, שהם

¹² **קידושין דף ע.** – ואמר רבה בר רב אדא ואמרי לה אמר רבי סלא אמר רב המנונא כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקדוש ברוך הוא רוצעו ותנא על כולם אליהו כותב והקדוש ברוך הוא חותם אוי לו לפוסל את זרעו ולפוגם את משפחתו ולנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקדוש ברוך הוא רוצעו וכל הפוסל פסול ואינו מדבר בשבאח לעולם ואמר שמואל במומו פוסל

¹³ **מלכים-ב פרק א** (ו) ויאמרו אליו איש עלה לקראתנו ויאמר אלינו לכו שובו אל המלך אשר שלח אתכם ודברתם אליו כה אמר ידוד המבלי אין אלהים בישראל אלה שלח לדרש בבעל זבוב אלהי עקרון לכן המטה אשר עליית שם לא תרד ממנה כי מות תמות: (ז) וידבר אלהם מה משפט האיש אשר עלה לקראתכם וידבר אליכם את הדברים האלה: (ח) ויאמרו אליו איש בעל שער ואזור עור אזור במתניו ויאמר אליה התשבי הוא:

וכן בשיר שנהגים לשיר במוצ"ש איש נקרא בעל שער בסמניו.

¹⁴ **לפי המבואר** לעיל ששערות הצדיק הם שערים להשיג דעתו נראה לומר שאליהו נקרא בעל שער דהיינו בעל הרבה שערים לחכמתו ודעתו דהיינו שהיה מיוחד בכוחו הגדול להוריד עצמו לנמוכים דייקא כדי ללמדם תורה ולכן נעשה ממונה להעניש את הפגומים הגדולים ביותר עד שעכירות מוחם יצא בשערות כי דייקא על ידו היו יכולים לזכות לתיקון המח לכן עיקר הקטרוג עליהם שלא באו אליו ללמוד בבחי' הנ"ל ורשעים על שערי צדיק ועל זה עיקר ענשם

ואולי אפ"ל לפ"ז שזה הטעם שכל הבא לברית מתכפרים עוונותיו שכיון שהוא בעל שער זה משפיע גם על כל הנמצא בקרבתו שקצת יודרך ועי"ז מתכפר לו לבד ממה שהקב"ה הבטיח שיכפר לנמצאים כדי שאליהו יכול להמצא על ידם אבל זה בעצמו אפשרי רק מכח שקצת זוכים לזיכור מעצם ההמצאות על יד אליהו הבעל שער כנ"ל.

¹⁵ **צ"ע דלעיל** אמר שבחי' שערות אצל הצדיק הם שערי חכמה וכיון שאליהו נקרא בעל שער משמע שהיה מיוחד בעניין הזה שידע לצמצם השגותיו הגבוהות לשערים הרבה וא"כ מדוע נעשה ממונה לעשות דין ברשעים במקום להיות ממונה ללמדם חכמה ודעת שלא יחטאו.

¹⁶ **תחילה חשבתי לבאר** – דהיינו שאם הוא מאותם שעכירות המוחין בתוך המח אזי ענשו ע"י אליהו ואם התגבר בתאוות הממון עד שעכירות מוחו יצא לחוץ בשערות דהיינו מותרות מוחין אזי ענשו ע"י הקב"ה שהוא רוצעו (בחי' הנעשה לעבד עולם לתאוותיו) אלא שנמצא שאליו מעניש דייקא היכן שלא יוצא בשערות לכן נ"ל לבאר שאליהו חוזר וקושרו ועי"ז נענש מהקב"ה.

בחי' תפילין כמובא [לב] וכיון שפגם בבחי' תפילין שהפריד בין רהיטי מוחו להקב"ה ופגם בדעת עד שנכנס בו רוח שטות זו לקחת אשה שאינה הוגנת לכן אליהו כדי שיחזור ויאסור את המלך לרהיטי מוחו הוא מענישו וזהו כופתו כי העונש מחזיר אותו להקב"ה וכאילו קושרו בכח אל הקב"ה ע"י העונש. **רוצעו, זה בחי' מותרי מוחין, בחי' רצועות, שהן בחי' מותרי מוחין דהיינו ע"י שאליהו כופתו דהיינו שמחזיר לו את המוחין אוי אפשר להקב"ה לרצעו דהיינו לטפל בפגם היותר קשה דהיינו העכירות הגדולה יותר שהיא מותרות המוחין שיצאו בשערות: כי אליהו הנביא נקרא בעל שער כי ממונה לענוש מי שכל כך גברה עכירות מוחו הוה עד שנפל לקחת אשה שאינה הוגנת לו. ומשמע שהעונש מתקן את הפגם עכירות המוח דהיינו את הפירוד שעשה שהרהטים לא יהיו אסורים במוחו ואז כשחזור ע"י אליהו להיות קשור להקב"ה אוי הקב"ה רוצעו.**

הפירוש כי כל חטא הוא פירוד הרהטים מהמח דהיינו סילוק החכמה, וכל עונש הוא להזכיר לו לשוב ולחזור להיות הקב"ה אסור ברהיטי מוחו. והפירוש כאן שאם היה רק עוון של עכירות המח לא היה אליהו כופתו כי אליהו ממונה על המותרות היוצאים בשערות דייקא, אבל כשהעכירות גדולה כל כך עד שיוצאת בשערות אוי אליהו כופתו כדי שעי"ז יוכל הקב"ה לרצעו דהיינו לתקן פגם הרצועות דהיינו מותרי המוחין שיצאו בשערות. דהיינו לפ"ז הפירוש של רבינו הוא כפירוש הפשט במהרש"א שנענש משמים אבל רבינו מבאר מדוע חז"ל נקטו לשון כזה של כופתו רוצעו ולמה דווקא אליהו.

לין זאת התורה של חומר איסור גזילה, והתורה שבסי' ס"ח הקודם, מענין פגם הכעס שמפסיד העשירות. שני התורות אלו, יש להם חיבור ושייכות זה לזה, כמובן למשכיל. והם מחוברים יחד בתוך התורה של היכל הקודש שבסי' נ"ט, כי שם הובאו שני ענינים אלו בקיצור, בתוך המשך התורה ההיא. ע"ש היטב:לד

עד כאן ביאור חברותא לתורה סט

*

סוד שערות הראש והזקן

בתורה סז וסט מבואר שהשערות הן בחי' הרע ועוות ואילו בתורה ל' וכ' מבואר שהן שערות להשיג השגות

קהלת יעקב ערך שערות

שערות רומזים בנ"ה שכן השערות הן מאור נ"ה דעתיק המתלבשים באודנין דאריך ומשם בוקעים ועולים בסוד אור חוזר ויוצאין שערות על הראש וע"כ השערות הן כדמות ויין שכן נ"ה נקרא ווי העמודים וע"כ צריך לפנאה שערין מעל אודנין כי נ"ה הן דינים וע"כ אם יהי' על אזנים ששם הוא נ"ה שורשם ויתגבר הדין יותר (ע"ח ש' א"א פ"ז) ע"ש: שערות והראש והזקן מבחי' לגולתא שהוא כתר דאריך ובו מתלבש חסד דעתיק ע"כ שערות הראש רחמים וע"כ הם רכים שערות הזקן יוצאים מדעת דאריך שהוא חכמה דאריך שבו מתלבש גבורה דעתיק ע"כ הם דין וע"כ שערי דייקנא קשין (ע"ח ש' א"א פ"ז).

וקשה דלפי זה למה שערות הראש מצוה לגלח. ושל זקן אסור איפכא מסתברא להניח אותן השערות דרחמים ולגלח שערות הזקן שהן דינים.

וי"ל דאין הכוונה שהם דינים גמורים ח"ו שהרי י"ג ת"ד הן י"ג מדות רחמים רק שהן גבורות קדושות ויכולין להתגבר ולנקום מן הרעים וע"כ הם מתגברים על הקליפות ומבערים אותם וי"ש באדרא שערות דייקנא קשישין לאכפאי דינין לכך אסור לגלחם כי הם מצילין וכופיין הדין משא"כ שערות אף שהם רחמים גמורים אעפ"כ כיון שהם שערות שהוא בחי' מותרי מוחין א"כ אדרבה כיון שאין בהם גבורה להתקומם נגד הקליפות נאחזים בהם הקליפות יותר וע"כ מצוה לגלחם עוד נ"ל דלכך מצוה לגלחם דאף דשערות הראש היא חסד וזהו רק באריך דשער רישי' כעמר נקי אבל בז"א שערותין שחורות כעורב והוא אכזרי. ובזעיר השערות הראש הן דינין ואנו רומזים לזעיר שאנחנו בנים לו ע"כ מצוה לגלח וע"כ נזיר שטודו אריך אסור לגלח ששערות רומזים על שערות דאריך שהן חסד וע"כ נאמר אצלו קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו. כמ"ש הרב בל"ת פ' נשא וע"כ אמרו בזהר דבעתיקא תלי שער א ובז"א גליש רישא דמלכא. והטעם כמ"ש. שכאן הם רחמים וכאן הן דין וע"כ נאמר בנזיר איש כי יפליא לנדור רומז שעולה אל בחינת אריך שנק' פלא וגם נזיר לשון נזר כתר שהוא אריך:

עץ חיים – שער יג פרק ה מ"ת ולמטה בע"ה נבאר איך עתיק יומין מתלבשין ז"ת דיליה ברישא דא"א ונ"ה שלו מתלבשין בב' בחי' של א"א והם ב' אזנים וב' עינים שבו. והנה בב' בחי' אלו אין שער גדל בהם אמנם כאשר אורם חוזר מתתא לעילא דרך האי קרומא דאורייתא דא"א אשר שם מתלבש ת"ת דע"י שהוא בחי' ו' כנודע אז ההארות ההם יוצאין על הגלגלתא דא"א ונעשין נימין ועשרות כדמיון צורת ויין כי השערות יוצאין מבחי' נ"ה הנקרא ווי העמודים והבן זה ולכן מכח אלו בחי' נתהוו ב' בחי' ברישא עלאה דא"א בגלגלתא והם החוורתא והשערות זה בבחי' כתיבת אותיות עצמן וזה בבחינת הקלף והנייר הלבן הסובל הכתב עליו.

²² * תיקון ו' דף כא: ובתיקון ו' בסוף התיקונים דף קמד:

²³ מוהר"ת בתקפא

²⁴ בדפור' נמצא תורה ע' בצילום 113 טור ד'

ספר עץ חיים – שער יג פרק ו מ"ק ודע כי כבר בארנו כי אותו קרומא דאורא הוא סוד ת"ת [דע"י והנה ת"ת] נקרא וי"ו וכבר ידעת בתיקונים שכל נימין ושערות הם סוד ווי"ן גם ידעת כי הווי"ן הם לעולם סוד נ"ה הנקרא ווי העמודים כי נ"ה הם סוד ווי"ן היוצאים מת"ו הגדולה. והנה בזה תבין איך י"ג נימין דשערי נפקי מקרומא דאורא שהוא הת"ת והם נ"ה עצמן שהם רמוז אל אינון עמר נקא דתליין בשיקולא וז"ס אלה המלכים לפני מלך מלך וגו' כי הלא מלך מלך לבני ישראל הוא סוד התקון כגודע שהנה ע"י שערות מתעבה האור ויש כח במלכים הנ"ל לקבלו והבן וראה כי עמר נקא הוא התיקון הד' מו' דגלגלתא הנוכר בריש ספ"ד והם סוד הנקרא בני ישראל שהם נ"ה וזהו לפני מלך א' מלך ב' לבני ג' ישראל ד' כי כשבא תיקון ד' שהוא בני ישראל שהם השערות היה כח לקבל האור ע"י השערות וסוד ווי"ן אלו בארנו באד"ר ד' קב"ח תאנא בגלגלתא דרישא תלייא אף אלפין רבוא רבבן ע"ש:

גם בזה תבין טעם למה השערות יוצאין ממט' למעל' והוא לפי שהם יוצאין מן הנצח וההוד הנז' אשר בתוך רישא דא"א ויוצאין ועולין ממטה למעלה אל הגלגלת ושם מתגלין וצומחין.